

ARGIA

TXEMA AUZMENDI

«Nór bere herrian
inplikatur
ikuspegi
zabalagoa
lortzen da»

GIZARTEA

Aro berriak ez du
txapelik nahi

MIQUEL RENIU

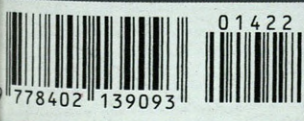
«Hizkuntzaren
guda irabaziko
dugula argi dugu
Katalunian»

AZPIEGITURAK

Plan Hidrologikoa,
ura dela eta
lehian

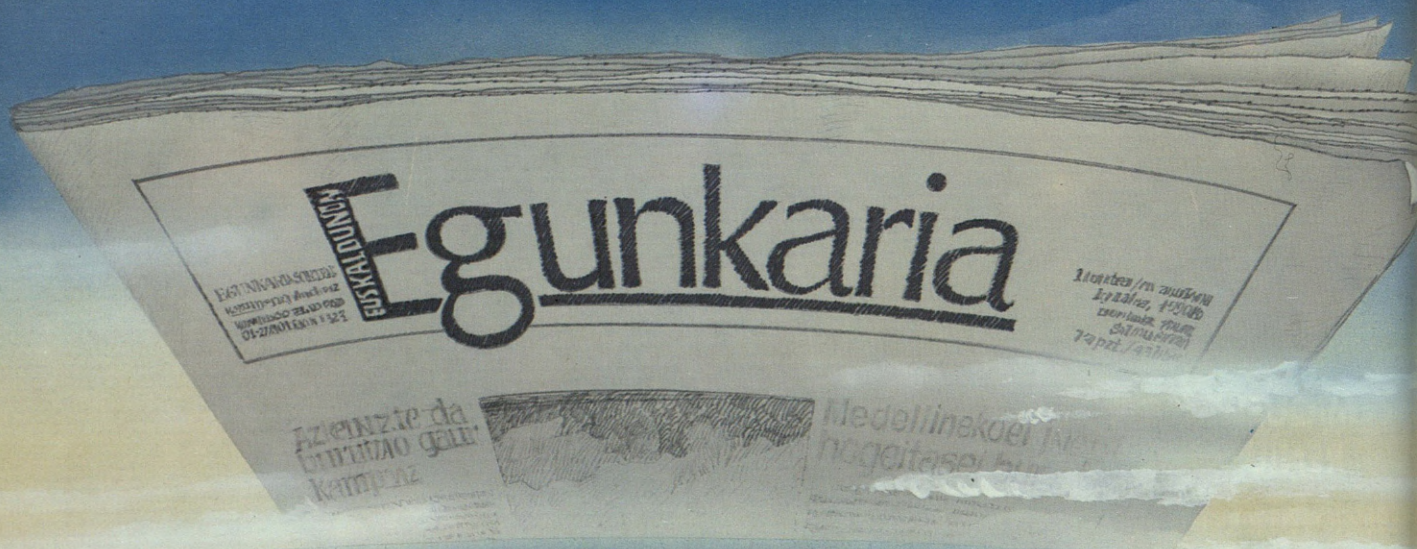

EUSKAL ROCK & ROLLAK EZ DU DIRURIK EMATEN

Euskal Herriko Egunkaria

Zure Egunkaria

Txirrindularien errespetu eza

ALFERRIK izango beti gai berari eustea, lerrootatik jendea kontzientziatzea ez baita batere betekizun erraza, baina, hala eta guztiz ere, ez nioke inola ere utziko buruan darabilkidan kexu bat mahaigaineratzeari.

Hemezortzi urte daramatzat gidari eta izan ditut noski istripuak (ez beti neure erruz) eta isunak. Esan behar, ordea, urte guzti hauetan txirrindulari bat aurreratzeko, edozein auto aurreratzeko behar izaten den distantzia eta egokiera errespetatu ditudala.

Baina, askotan beren kritikak entzuten ditugun arren, arau-hausle nagusiak beraiek dira. Ez zaie axola bide bakar edo biko errepidea izatea, ez zaie axola trafiko seinaleak gorri edo berde adieraztea. Ahal dutenean aurrera... eta ez jo klaxona, sekulakoak entzungo dituzu eta.

Ez dira konturatzen, ordea, beraiek horrela jokatzeko dutenean ez dutela beren burua bakarrik arriskuan jartzen; uste ez badute ere, guk gidari inozook, zenbaite-tan, babesik gabeko txirrindulariak gaizki jokatu eta guregana zuzen-zuzen datorrela,

nahiago dugu bide bazterreko hesiaren kontra jo beraiek harrapatu baino...

Beraz, errespetua elkarri eta kitto!!

**Txiki Idiakex
(Errenteria)**

Minutuko isiluneak

EDOZEIN motatako heriotzak inguratzen bagaitu, supituan sentitzen dugu gure go-goan hutsune bat, normalean heriotzaz ahazturik bizi garelako eta hildakoak —gertukoak nahiz urrunak— planteatu

egiten digu geure bizitzaren arrazoia eta; sekulako tristura sentitzen dugu geure baitan, heriotzari berari diogun beldurrak eraginda (errespetuak baino gehiago).

Baina aipatu guztia errespetagarria bada ere, lotsarazten nauena azaleko min eta dolu agerpen faltsuak dira. Zertarako erakutsi besteei gure mina? Zer dela eta jende guztia gure tristuraz kutsatu beharra?

Okerragoa oraindik iruditzen zaizkit lutu faltsuak: taldeko jokalarizandako baten andregai ohiaren amaren ahizpa zaharrenaren semea auto batek harrapatu duelako, kirol askotan minutuko isilunea egiten da, eta kirolariak berek ikasi egin dute dolu aurpegia jarri eta burua makurtzen. Zein engainatu nahi dute? Nork sentitzen du une horretan benetako lutua?

Hileta elizkizun jendetsuetara joatea bezalakoa da, Alcasserren hil dituzten hiru neskenetara 20.000 inguru. Ez ez dut ulertzen zergatik oraindik ere gordetzen diren agerpen hipokrita horiek.

**Izaskun Aranburu
(Zarautz)**

H I R U G A R R E N B E G I A

Parisetik datorren artista bat naiz ni

ESKUTIK helduta eta kantari imajina ditza-kegu **Myriam** eta **Aitor**, irribarre etengabea jantzita, pozaren pozez edozeri erreparatu eta mirestuta. Hango ufak eta bibak. Parisera elkarriketa egitera. **Paco Rabanneri**. Lagun, ezagun eta ondorengoei xehetasun osoz kontatze-koa. *Benetan, neroni joan nintzen*. Ez da zaila bidaiaren argazkia egitea: ezin eserita hogeitasegundu egin, *begira Myriam zein polita den*, **Aitorrek**, bidaia osoan burua leihotik kanpora *e pericoloso spor-gersi* guztiei muzin eginez. *Eiffel dorrea, bai bandia eta horiek*.

Halako batean jeinua-ren etxera, urduri, graba-

gailu eta kamarak izerdiaz bustiz. Baina, horrelakorik agian espero ez, hasi ez zaie bada jostun miretsia beren izaera aztertzen. Ezin hauek susmatu modaz gain iragan, etorkizun, haragiztapen eta misterio-rik ikergaitzenak ere hark bapatean esango zizkie-nik. Aitortza moduan egin zien radiografia, lehenik **Aitorri**: *«Benetan itsusi jantzita doa gazte hau, probokazioa da, inkon-formista delako. Inteli-gentzia handikoa. Dara-biltzan koloreetan zaio nabarmen, beltza eta acuarioren bioleta. Ileak tente daramatza gutizia-tsua delako, baina barne oreka ezin du aurkitu. Bere ingurunetik irten*

behar du, ingurukoak es-tupidoak (sic) ditu. XV. mendean Italian oso per-sona ezaguna izan omen zen». Guk galeraziko dio-gu gero oreka erdieste-a, gu inguruko estupidoo-k. Hau marka. Inteligentzia handikoa behialako **Bor-gia** edo **Medicis** haragiz-tatuak. Gutziotsua ileak tente daramatzan gure argazkilari inkonformistak. Arranopola. Ileak tente bai, bidaia osoan burua leihotik kanpora izan zuelako, besterik ez.

Myriami, berriz, grisez jantzita joan arren bere aura txuria dela (pentsa dezakezue hamar egun egin zituela gajoak arropa aukeratzen okasio berezi-rako, eta txuria otu ez).

Bere betaurrekoek konta-tzen ziotela istorio bat, oso zorionsua omen, mutil bat asko maite zuela, oso ha-rreman polita zuela. Apar-ta. Modako iraultzaile eta azti. Betaurrekoek konta-tutako istorioa. Zera, gure **Myriam** harreman guztiz zorionsuarekin. Ez, lasai, ez dugu uste **Cleopatra** edo **George Sand** hara-giztatu berria denik esan zionik.

Bai, zuek ederki zau-dete irakurle sofrituak, Atlanteren oinoderkoak, ez dituzuelako Pariseko bidaiakoak gaur bai eta bihar ere bai aditu behar. *Akordatzen al zara zera bartan... nola zen....*

MIKEL ELORZA

Azaleko argazkia: Javier Izquierdo.

6. Politika kronika. AITZIBER YARZA.

8. Krisi eta hauteskunde garaiko aurrekontuen negoziazio azkarra. AITZIBER YARZA.

10. Politika ttantaka.

12. Nazioartea kronika. LUKAS MARTINEZ.

14. Miquel Reniu, Generalitateko Hizkuntz Politikarako zuzendari nagusia:

«Hizkuntzaren guda irabaziko dugula kontzientzia argia dugu». XABIER LETONA.

18. Nazioartea ttantaka.

20. Zabortegetako sosak. PELLO ZUBIRIA.

22. Plan Hidrologikoa, ura dela eta lehian. AMAGOIA IBAN.

28. Aro berriak ez du txapelik nahi. MYRIAM GARTZIA.

31. Elkarlanerako garai berrian AEKri murrizketa zaharrak. ALBERTO IRAZU.

34. Txema Auzmendi: «Nor bere herrian zikinduz ikuspegi zabalagoa lortzen da». RITXI LIZARTZA.

40. Kultura kronika. J.J. PETRIKORENA.

42. Euskal rock & rollak ez du inoiz dirurik emanen. JOXI GOIKOETXEA.

46. Angel Garraza, labeen erretako buztinarekin jolasten duen eskultorea: «Artistak gizartearen aurrean zomorro arraroa dela barneratu du». J.J. PETRIKORENA.

50. Munduaren zabaletik kultura. BEGO MONTORIO.

52. Kultura Agenda.

54. Argitalpenak.

56. Kultura Ttanttaka.

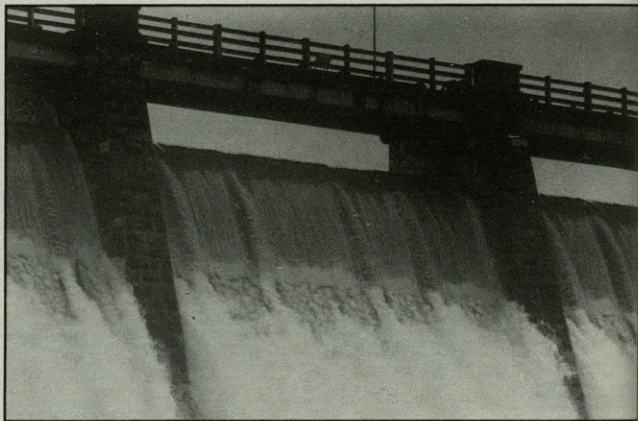
58. Aukeran.

64. Denborapasa.

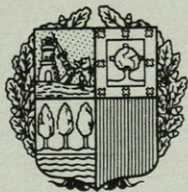
66. Eraso militarra ez da irtenbidea Bosnian. JASONE MANTEROLA.

MIQUEL RENIU: Apirilean hamar urte beteko dira Kataluniako Autonomi Elkarteko Legebiltzarrak katalanaren normalizaziorako legea onartu zuenetik. Haren balorazioa egin asmoz elkarriketatu dugu Miquel Reniu, Generalitateko Hizkuntz Politikarako zuzendari nagusia. Hizkuntzaren zabalkundean jardun dute hamar urte hauetan eta hemendik aurrera erabileran oinarrituko dira batipat./8

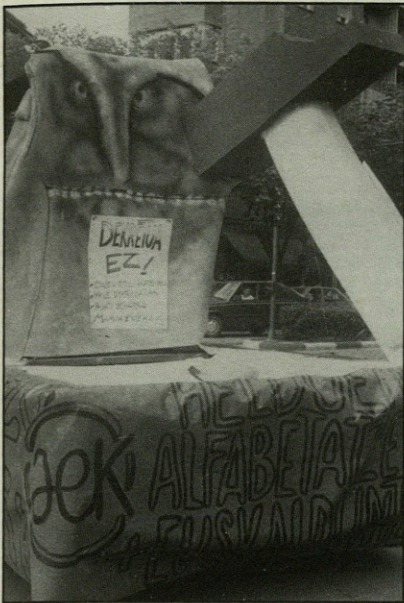
PLAN HIDROLOGIKOA: Ez da erraza Espainiako gobernuak aurkeztu diharduen Plan Hidrologiko Nazionalaren ardatzak adieraztea. Lehenik, oraindik ez delako bere osotasunean aurkeztu, eta bigarrenik, aurkeztua ez delako behar bezala argitu. Hego Euskal Herriko ura, plan horren barnean sartuta, eztabaidagai bihurtu da elkarte autonomikoko agintari, talde kultural zein ekologista eta herritar ororentzat./22

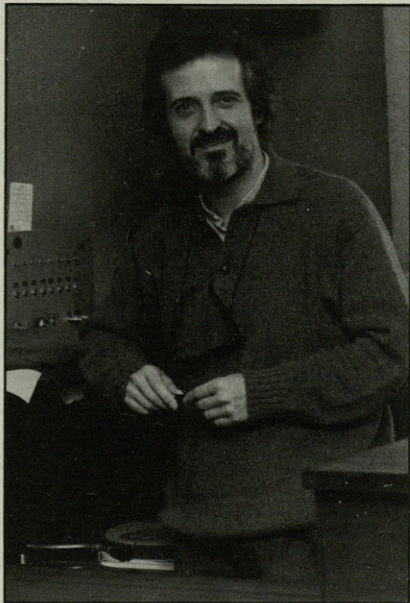
Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Aldizkari honek Nafarroako Gobernuaren
laguntza jaso du

AEK: Euskararen normalizazioaren aldeko ekimenak kolpe bat gehiago jaso berria du. HABEK bere 400 ikasleentzako dirulaguntzak emateari uko egin dio. Hau ez da izan azken urteetan suertatu diren murrizketa zerrendaren atal berri bat baizik. Euskararen normalizazioak elkarlana exigitzen duen unean, erdibitzea dirudi HABEK aukeratu duen bidea./**31**

TXEMA AUZMENDI: Ordiziarra jaiotzez, euskara umetan galdu ondoren 20 urterekin berreskuratu zuen. Egun irrati zein euskaltzaleen munduan ezaguna da Txema Auzmendi. Jesusen Lagundiakoa duela 25 urtetik, Euskal Herriari buruz, gizarteaz, politikaz eta erlijioaz duen ikuspegi zabal eta zorrotza adierazteko beta eman diogu erdiko elkarriketean./**34**

MUSIKA: Duela urte batzuk sortutako zenbait afera berpiztu dira rock munduan Hertzainak taldea desegin ondoren. Kontu hauek euskal rockak egun izan ditzakeen zenbait arazo aztertzeko parada eman digute: euskaraz kantatzeak talde baten jarduera murrizten duen ala ez, talde baten arrakastan egoera politikoak izan dezakeen eragina, zeintzuk diren disko merkatuaren mugak, eta garai bateko arrakastaz bizi den talderik

Jabea: Zeruko Argia, S.A.L.
Argia egiten dugu:
Donostian: Eñaut Apaolaza, Amagoia Iban, Alberto Irazu, Joxi Goikoetxea, Ritxi Lizartza, Juan Jose Petrikorena, Patxi Sarriegi, Garbiñe Ubeda, Aitziber Yarza.
Bilbon: Maite Artola, Myriam Garcia, Maite Iriondo, Xabier Letona, Maite Lizarraga, Sabino Madariaga, Amaia Nabaskues, Nere Portillo, Idoia San Sebastian, Lierni Uribarren, Ainara Zuazabeitia, Aitor Zuberogoitia.
Iruñean: Iñaki Camino, Patxi Larrion, Ixiar Rozas, Iñigo Herce, Ander Usabiaga.
Iparraldean: Ixabel Etxeberria.
Gasteizen: Ismael Diaz de Mendivil, Jon Maia, Leire Lopez de Aberasturi, Igone Olarte, Estitxu Ugarte.
Kolaboratzaileak: Iñaki Agirresarobe, Mikel Antza, Xabier Alegria, Edorta Arana, Hilario Arbelaitz, Xipri Arbelbide, Karlos Argiñano, Gorka Arrese, Patxi Azpillaga, Mikel Arrieta, Juan Mari Arzak, Mikel Asurmendi, Jean Louis Davant, Elhuyar, Joxan Elozegi, Xarlo Etxezarreta, Luis Fernandez, Fernan Goñi, Andres Gostin, Jimu Iturralde, Josu Landa, Juan Jose Lapitz, Xabier Lekuona, Xabier Lezeta, Emilio Lopez Adan, Mattin, Xabier Mendiguren, Bego Montorio, Imanol Murua, Jaione Ogiza, Joxan Oiz, Eva Olaizola, Xabier Oleaga, Joxe Mari Ostolaza, Bota Punttuba, R.M. Sabaris, Joxemi Saizar, Carlos Santamaria, Jon Sarasua, Tala, Txillardeggi, Iñaki Uri, Iñaki Uriarte, Asisko Urmeneta, Iñaki Zarata, Pello Zubiria.
Hizkuntz arduraduna: Mikel Elorza.
Argazkiak: Aitor Bayo, Leire Arzuaga.
Diseinu eta montajea: Garbiñe Ubeda, Karlos Beristain.
Infografia: Beñat Azurmendi, Iñaki Martiarena.
Azala: Aitor Bayo, Garbiñe Ubeda.
Publizitatea: Josu Martikorena.
Promozioa: Jose Luis Olaziregi.
Administrazioa: Aitor Aznar.
D.L.: NA 80-1963.
ISSN: 0213-909X
Commission paritaire: 72562 E.
Helbidea: Industrialdea, 1 eta 2 pabilioiak. 20160 Lasarte-Oria, 114 Postakutxa Bilbo, Iratxe Monastegia 70 3.ezk 31011 Iruñea.
Tfnoa: (943) 37 15 45, (94) 424 46 63, (948) 17 80 78
Faxa: (943) 36 10 48.
Inprimategia eta Fotomekanika: ANTZA.

Larrun

Mugarik gabeko pentsamendua

Kolekzio osoa, aurtengoa barne, dohainik eskuratuko duzu. Harpidetu zaitez!

12. zenbakia

13. zenbakia

14. zenbakia

15. zenbakia

Jaso ezazu LARRUN etxean

IZEN-ABIZENAK Tel

HELBIDEA K.P.

HERRIA

HERRIALDEA

BANKU EDO AURREZKI KUTXA

SUKURTSALA

SUKURTSALAREN ZENBAKIA

KONTUAREN ZENBAKIA

(Urtean lau ale. Hego Euskal Herria: 2.800 pezeta. Ipar Euskal Herria: 182 libera)

LARRUN: Industrialdea, 1 eta 2 pabilioiak, 20.160 LASARTE-ORIA

Presoak dira jomuga

POLITIKARI ugari oso pozik azaldu dira Gobernu espainiarrak azken urteetan daraman dispertsio politikaren lorpen eta emaitza onak ikusita. Dispertsio politika babestu duten hauek, ez dituzte politika honek dakartzan zenbait ondorio azpimarrazten: jipoi, isolamendu eta bestelako giza eskubideen aurkako erasoak. Dispertsio politika honetan, Estatuak dituen helburuak lortzeko, edozein errepresio mota zilegi dela ikusi ahal izan dugu. Bereziki errepresioa jasaten dutenak babes gutxien dutenak badira, presoak.

Arantza Zulueta eta Txemi Gorostiza abokatuak Juan Ignacio de Juana

Chaos, Jose Artola Ibarretxe eta Esteban Esteban Nieto preso politikoe-kin izaniko elkarrizketa bat dela medio atxilotu dituzte, Zulueta fidantza-peon aske utziz. Hori bai, elkarrizketa grabatzeko espetxeetako lege orokorraren babesa bazutela argi utzi ondoren. Legalitatearen barnean aritu dira, zenbaitetan gertatu ez den bezala, baina zein legalitate mota da preso eta abokatuaren arteko elkarrizketak publikoki azaltzea babesten duena? Gizarte demokratiko honetan legez kanpo eginiko zenbait ekintza zigortzen ez diren bitartean, legearen babesean eginikoez legez kanpo-koaren muga ukitzen dute.

DISPERSIO politikaren handitasuna goraipatzen duten bezala, kriminalizazio kanpainaz ere harro sentituko da bat baino gehiago. Elosua eta Reizabalekin gertatu bezala, orain Gorostiza eta Zuluetairen txanda iritsi da. Euskal preso politikoen abokatuak kolektibo gisa kriminalizatu dituzte, emaitza 'onak' ematen dituen epaiketa publikoa eginez. Ongi diseinaturiko estrategia honek, presoaren abokatuaz gain ezker abertzaleko beste zenbait sektore ere ukitu izan ditu.

UPN-REN laugarren kongresuan Alli atera da garaile, batzorde eragileko 27 kideetatik hamazazpi lortu baititu. Hala ere, alderdiaren lehendakariak Aizpunen esku jarraituko du, Zubiaurren azken orduko hautagaitza gaindituz, eta idazkari nagusia Rafael Gurrea izango da. Hala ere, Gurrea aukeratzeko orduan kongresuan izan ziren afiliatuaren % 30ek boto txuria eman zuten. Baina Gurreak beti du erantzunen bat, eta boto hauen zati bat hautesleak gustora ez egoteari atxiki bazion ere, beste zatia kongresuan zegoen jendearen nahaste edo oker bati egotzi zion. Dirudieenez, kongresura joaten diren afiliatuak ez dira oso erne egoten, interesa galduta edo. Baina zalantzarik gabe kongresu honetako galtzaile nagusia PPTik etorritako sektorea izan da. Lehen zituen zazpi ordezkarietatik bi besterik ez ditu mantendu. Jipoi ederra Del Burgoren aldekoentzat.

HBk Bilbon antolatutako manifestaldian jende ugari bildu zen. Manifestaldian Santi Brouard, Josu Muguruza eta Bernardo Astiazaran «Indio» gogorarazi ziren. Azken hau Hernanin hil zen ostiralean eskuaretan zuen lehergailuak eztanda egin zuenean, jaso ditu.

Aitziber Yarza

EA eta EUE Gipuzkoako Foru Aldundiko gobernuarekin akordio batera iritsi dira

Krisi eta hauteskunde garaiko aurrekontuen negoziazio azkarra

Urte gatazkatsua izan zen iazkoa Gipuzkoako Foru Aldundian. Gipuzkoak jasaten duen krisi ekonomikoa azpimarratuz, alderdi guztiak aurrekontuen garrantzia azpimarratu dute. EA eta EUE hasieratik azaldu ziren aurrekontuak berehala onartzearen alde, eta gobernuarekin lorturiko akordioaren ondoren HBk soilik mantentzen ditu bere zuzenketak.

IAZ Gipuzkoako Foru Aldundia behin eta berriro izan zen guztien ahotan aurrekontuak zirela eta. Gehiengoa ez duten EAJ eta PSE alderdiek osaturiko gobernuak ez zuen lortzen beraiek aurkezturiko aurrekontuak onartuak izatea. Bi aldiz bota zituzten atzera oposiziokoek aurrekontuak eta azkenean azaroan onartu ziren.

Aurten ere oposizioko alderdiek, EAK, EUEk eta HBk, zenbait osozko zuzenketa aurkeztu zituztenez, ez zirudien kontsentuaren urtea izango zenik.

Hala ere, urte honen hasieran EA eta EUEk garbi azaldu zuten aurrekontuak lehenbailehen onartzea zela beraien asmoa, aldi berean Gipuzkoarentzat onuragarriak izango zirenak. Au-

rekontuak azkar onartzea behintzat lortu dute, aste batzuetako negoziaketaren ondoren EA eta EUE Foru Aldundiko gobernuarekin akordio batera iritsi baitira. Aurten Gipuzkoak aurrekontuak garaiz izango ditu.

Inork gutxik espero zuen iazkoa ikusita akordioa otsailerako lortzeko aukerarik zegoenik, baina aurten baldintzak ere ez dira iazkoak bezalakoak. Aurrekontu hauek aurrera ateratzeko beharraren atzean alderdi guztiek krisi ekono-

mikoa ikusten dute. Hala ere, HBk aurrekonturik onenak nahi dituen bitartean, azkartasunari garrantzi handiegirik eman gabe, beste alderdiak aurrekontuan berehala onartzearen alde agertu dira.

Bestetik, HBk akordio honen atzean hauteskunde kutsu handia sumatu du, hauteskunde batzuetara iazko egoeran iristea ez baitzaie komeni.

EA eta EUEk krisiaz gain gobernuaren aldetik jarrera aldaketa bat egon dela aipatzen dute. Imanol Muruak azaldu digunez, «*gobernua bere abultasuna ikusita gure irizpideak onartzera behartua ikusi da*».

EAjk eta PSEk berriz, oso bestela ikusten dute, «*EA eta EUE gogoeta baten ondoren jarrera aldatu dute*» — adie-

razi digute —, *iazkoa ezin dela errepikatu konturatu direlako*.

Ez alde batekoak ez beste-koak, ez dute onartu nahi amore eman dutenik, baina iaztik hona egoera asko aldatu dela argi dago. Iaz oposizioa eta gobernuaren arteko harremanetan urte gatazkatsua izan zen eta aurten ere bide horretatik hasi zen.

HBrekin negoziatzea

EA-EUEk eta HBk aurrekontuei aurkezturiko zuzenketa ugari oso antzekoak zirenez, aukerarik ikusten zen elkarrekin akordio batera iristeko. EAK eta HBk hiru bilera burutu zituzten aurrekontuen inguruan akordioa lortzeko asmoz, baina HBko Xabier Olanok azaldu digunez, «*girona ez zen iazkoa bezain garbia izan, dirudienez EAK aurretik EAJ eta PSE-rekin negoziatzeko aukera egina zuelako*».

EAK eta EUEk kupoa jar-

Inork ez du onartu nahi aurrekontuak onartzean amore eman duenik

tzen dute HBrekin ez ne-
goziazteko arrazoi bezala.
HBk aurkezturiko aurre-
kontuen arabera Gipuzkoak
Madrili ordaintzen dion
kupoko dirua Gipuzkoan
bertan inbertitzea proposa-
tzen zen. Madrilek Gipuz-
koari kupoaren arabera
egin beharrekoak baino in-
bertsio gutxiago egiten di-
tuelakoan. Beste alderdiek
HBren jarrera ulertezintzat
dute. EUEko bozeramaile
den Patxi Baztarrikak azal-
du digunez, «kupoarekin
proposatzen dutena kon-
tuan hartuz, ez zen oso
erraza akordio batera iris-
tea». EAJk ere «elebreke-
riatzat» jo du aukera hau.

Kupoa hartzen dute
arrazoitzat, baina Xabier
Olanoren iritziz, «kupoa al-
de batera utziz gauza asko
zeuden negoziatzeko, eta
ez dute nahi izan».

HB alde batera geratu
zen, eta EAK eta EUEk go-
bernuarekin negoziatzeari
ekin zioten. Lehen pausoa
udal finantzaketaren fondo
foralaren inguruan eman
zen. EAK eta EUEk eginiko
prosamenan onartu baitzuen
Foru Aldundiko gobernuak.

EAK eta EUEk Gipuzkoako Foru Aldundiarekin akordioa lortu du aurrekontuen inguruan, aste batzuetako negoziaketaren ondoren. HBk kritika gogorak egin dizkio akordio honi.

Hala ere, HBk gogor kriti-
katu du akordio hau, be-
raien arabera iaz udalek ja-
sotzen zuten diru kopurua
asko jaitsi baitzen, Donos-
tiako Udalaren mesedetan.
Iaz erabilitako irizpideak al-
datu izana leporatu die
HBk.

Hurrengo pausoa EA eta
EUEren aldetik etorri zen,
aurkeztu zuten osoko zu-
zenketa kentzea erabaki
baitzuten. Bi alderdi hauek

Gipuzkoarekiko zabaltasun
keinutzat jo zuten ekintza
hau, honek aurrekontuen
onarpena azkartu zezakee-
lako.

Ondoren, beste zenbait
gai garrantzitsuren nego-
ziaketari ekin zioten eta
ekonomia, zerbitzu soziala
eta azpiegituraz gain, Batzar
Nagusiek izan beharreko
kontrol handiagoa eta fun-
tzionamendu gastuak gutxi-
tzearen inguruan aritu dira.

Iaz Batzar Nagusiek har-
turiko hainbat erabaki gero
ez zirela bete salatu zuen
oposizio osoak, eta horre-
gatik Batzar Nagusiek kon-
trol handiagoa izateko
hainbat neurri proposatu
zituzten. Hauetako zenbait
neurri onartu dira.

Funtzionamendu gastuak
murriztu egin dira. Diputa-
zioak gaur egun konfidan-
tzako pertsonal ugari du eta
aurrekontuetan Eli Galdos
eta Guillermo Etxenikeren
hiru kolaboratzaile kendu-
ko direla aurikusten da.

EAJ eta PSEren ustez,
onarturiko aurrekontuak ez
dira gehiegi urruntzen be-
raiek proposatu dituztene-
tik. EA eta EUEren iritziz,
berriz, beraiek aurkezturiko
uzenketa gehienak onartu
direnez, aurrekontuak oso
egokiak dira. HBkoentzat,
berriz, onarturiko aurre-
kontuek EA eta EUEren al-
detik koherentzia falta ageri
dute.

Azkenean, aurrekontu
hauek krisia gainditzeko
ekarpen bat ote diren ikusi
beharko da.

Aurrekontuetako zenbait giltzarri

EKONOMIA: Arlo honi 500 milioi gehia-
go esleitu zaizkio. Oposizioko alderdi
guztiek lanbide heziketarako inbertsioak
handitzea eskatzen zuten. 275 milioitan
igo da aurrekontua. Ikerketa arloan ere
inbertsio handiagoak eskatzen ziren eta
lortu dira. Enplegua bultzatzeko ere 300
milioi gehiago inbertituko dira. Gastu
hauek hartu ahal izateko funtzionamendu
gastuak jaitsi behar dira. Arlo ekonomi-
koan, eskaera hauetaz gain HBk desa-
gertzeaz edo egoera txarrean dauden
zenbait sektorearentzat laguntza zuzenak
eskatzen zituen.

ZERBITZU SOZIALA: Oposizioko tal-
de guztiek marjinauei, elbarrituei eta
beste zenbaiti laguntzeko diru kopurua

handitzea eskatzen zuten. Donostialdeko
zaharren egoitzen azpiegitura egokia lor-
tzea ere izan da oposizioaren asmoa. 120
milioitan igo da aurrekontua.

AZPIEGITURAK: EAK eta EUEk N-1ean
egin beharreko zenbait konponketa sar-
tzea eskatzen zuten eta azkenean aurre-
kontuetan ageri dira. Baita Irun eta Do-
nostia artean bidesari soziala izateko di-
rulaguntzak ematea eta Ibarra-Leaburu
autobideko lanak aurrikustea. HBk arlo
honetan plangintza orokor bat planteat-
zen zuten. Arlo honetan EAK eta EUEk
autobideari zuzenduriko diru kopurua
murriztea eskatzen zuten, baina ez dirudi
governua hau onartzeko prest dagoenik
eta bakoitzak bereari eutsiko dio.

Aitziber Yarza

E Z P A L A K

■ EMA ETA EB ELKARREKIN HAUTESKUNDEETARA

BAIONAN emandako prentsurreko baten bidez, EMA eta EB alderdiek azaldu zuten Abertzaleen Batasuna izenpean aurkeztuko direla martxoko hauteskundeetan. Ipar Euskal Herriko hiru hauteskunde eremuetan beste hainbeste hautagai eta hautagaiorde aurkeztuko dira talde honen izanean. Nafarroa Beherea, Zuberoa eta Biarnoko zati bateko laugarren hauteskunde eremuan Jakes Arnaugue (EB) eta Serge Istèque (EMA) aurkeztuko dira. Mixel Berge (EB) Milafrangako alkate ohia eta Alain Iriart (EMA) Baiona aldean izango dira hautagai. Hego Lapurdiko seigarren zirkunskripzioan, berriz, Richard Irazusta eta Josiane Mersch, biak ere EMAko kideak.

Prentsurrekoan azaldu zutenez, harremanak izan dituzte Eusko Alkartasuna, EAJ eta Patxa-Oldartzenekin, baina akordio batera iristea ere ezinezko izan zaiela azaldu dute. Hala ere, urratsen bat elkarrekin ematea posible ikusten dute oraindik ere.

■ EAE-KO GOBERNUKO KIDEEN BIDAIAK KONTROLATZEKO NEURRIAK

JOSE Antonio Ardanza lehendakariak zenbait neurri hartu ditu gobernu kideek atzerrira egiten dituzten bidaiak kontrolatu ahal izateko. Kaleratu berri den inkesta baten arabera Gobernu kideek atzerrira eginiko bidaiak gehitu egin dira azken aldian. Bi urte baino gutxiago 55 bidaia egin dituzte lehendakariak eta kontseilariak, eta hauek gehienak biolentziaren arazoa dela eta Euskal Herriak kanpoan duen irudi txarra hobetzeko izan dira.

Orain arte inolako bidaiarik ez da galerazi. Beraz proposamen guztiak onartuak izan dira beti.

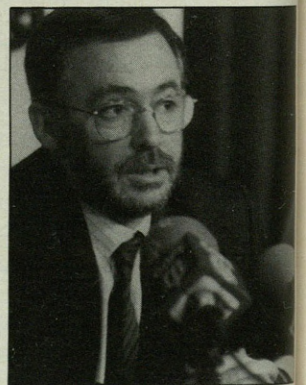
Lehendakaritza Sailaren proposamenaren arabera, bi batzorde egongo lirarteke bidaia hauek koordinatzeko. Hauetako bat Ardanza berak gidatuko du, beste sei kontseilariarekin batera, eta bertan Gobernuak gai honetan jarraituko duen politika zehaztuko du. Bigarrenak, berriz, proposamen zehatzak aztertuko ditu.

H I T Z E Z H I T Z

«Gebien miresten dudan politikaria Felipe Gonzalez da. Duela urte batzuk Felipe Gonzalez eta Mitterrand aipatuko nituzke. Baina uste dut Gonzalez Mitterrand baino hobea dela, eta gainera Iberoamerikako erreferentzia seinale bakarrenetakoa dela»

Mario Onaindia, EEko kidea.
Epoca, 93-II-7

«Euskaldun bezala lotsa sentitu dut, Espaniako parlamenturako PSOEk EAJren botoekin eginiko erosketa baino merkeagorik ez bainuen ikusi»

Joseba Azkarraga, EAKo bozeramailea
El Mundo, 93-II-1

G O R D E T Z E K O A K

TRANSFERENTZIETAN AKORDIORIK EZ

URTE bete igaro da jada, bost urteko etenaldiaren ondoren, euskal gobernua Madrilekin transferentziak negoziatzen hasi zenetik. Urtean zehar negoziaketak bide onetik zihoazela entzun ondoren, harremanak asko zaildu dira, eta ez dirudi epe laburrean transferentziarik lortzeko aukerarik izango denik.

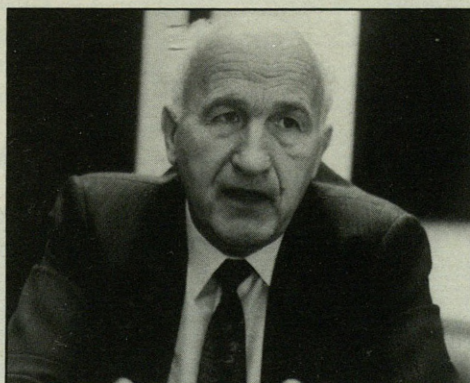
K A R T A J O K O A N

enbido...

...ordago!

«Amedo eta Dominguez polizia obiei baimena emanaz gero egin dezaketen legehauste bakarra beste herri batera ibes egitea eta espetxera ez bueltatzea litzateke. Honek ez lioke inori kalterik egingo».

Miguel Maria Gonzalez,
Toledoko Entzutegi
Probintzialeko fiskal
nagusia.
El diario Vasco, 93-II-4

ANTTON AURRE

Bizkaiko Batzar Nagusietako lehendakariak hitz gogorak izan zituen HBko Batzar Nagusietako kideentzat. Aurreren ustez, Batzar Nagusietako HBko kideak «ziniko eta ge zurtitzat» jo zituen, «erabili zituzten argudioetan egia ez ziren gauzak esan zituztelako». Karlos Rodriguez HBko kideak faxista eta ezgaitzat jo zuen Aurre, eta haserre hortik sortu da. «HBkoak basiberri batzuk besterik ez dira, eta ez dute araudia eza gutzen. Besteak baino azkarragoak direla uste dute eta ozenago eta era barroputzean hitz egiteagatik nahi dutena lortu dutela uste dute, eta hau ez da borrela». HBko kideek, Antton Aurre normalean beraien aurka azaltzen dela dioten bitartean, berak gezurra besterik ez dela agertu du ●

JULEN AGINAKO

HBko Bizkaiko Batzar Nagusietako kide eta koordinatzaile politikoa den Julen Aginakok tamalgarritzat jo ditu Antton Aurrek esanikoak. Aginakoren ustez, «argudioak ez dituenez, irainak erabiltzen ditu». HBko kideak dioenez, «faxista eta ezgai hitzak ez dira irainak, balorazioak baizik. Lehendakariaren jokaera baloratu dugu. Berak esan diezaguke sozialistak garela, eta guk pentsa dezakegu bera faxista dela. Baina hauek ez dira irainak, balorazioak dira». Aginakoren iritziz, «araudiaren betearazletzat agertu nahi du, baina HBren aurkako lehendakari bortitza bat da, eta araudia betearazteko baino, irainak erabiltzeko dago. Beti gure atzetik dabil, eta ez da gure uste soila, frogatua dago» ●

«Euskadi nazio bat da eta proiektu politiko berrian Euskadi nazio bat dela pentsatzen jarraituko dugu».

Jon Larrinaga, EEko idazkari nagusia.
Deia, 93-I-31

«Allik eskuina modernizatze bidetik eta euskal gauzak desatanizatze bidetik jarraitzen badu, euskal abertzaletasunaren mesedetan ari dira jokatzeko eta bonen fruituak guk jasoko ditugu, gai garenean».

Jose Antonio Urbiola,
NBBko lehendakaria.
Deia, 93-I-31

Batasunaren erdiguneko banaketak

NAZIONALISMOEN eztandak beldur eta mamuak pizten jarraitzen du Europan zehar. Jugoslavia ohiko gerra nazionalismoaren maltzurkeriaren adibide gisa jartzen da etengabe mahai gainean, baina ezer gutxi aipatzen da edozein herri zapaldu eta gatazka bizi duten herrientzat eredu-garri izan den Txekoslovakiaren kasua. Bat ziren, dibortziatu eta ez da ezer gertatu.

Zoriontsuak diren? Ekialdeko sozialismo errearen *big bang*-etik ateratako estatu moduan eurenak eta bi pairatu beharko dituzte, baina euren bidean eta euren konponbideak jartzeko gaitasunarekin. Estatuetak komunikabide zentralistek lerro gutxi —bat ere ez denean— eskaintzen dizkiote prozesuaren elkarriketa gi-

roa azpimarratzeari. Nahiago dute Václav Havel Txekar Errepublikako lehendakari izendatzean izan ei duen zilegitasun maila txikian edota Eslovakiak lehendakaria izendatzeko dituen zailtasunetan oinarritzea.

BOSNIAKO gerra da nazioarteko informazioaren gunen nagusia. Gatazkaren larritasuna kontuan hartuta normala. Baina alde berean balio dezake gertatzen ari diren beste fenomeno batzuen estalgarri. Are gehiago nazionalismoa tartean dagoenean. Irakurketak irakurketa, Belgikan, esaterako flandriar eta walloniarrek banaketarako prozesuaren eztabaidari heldu diotela esan liteke. Saint Mauriceko akordioei jarraiki, estatu federalaren sakontzea dakarren

Konstituzioaren erreformaren eztabaidari ekin berri diote Legebiltzarrean. Legebiltzarrean baiezkoaren aldekoek, Jean Luc Dehaene lehen ministro sozialkristaua buru, 140 boto dituzte, beharrezkoak baino bi gehiago besterik ez.

Prozesua kili-kolo eta erreforma proiektua ez da aurrera aterako akaso (aldekoen diputatuen edozein gaitasun adibidez nahikoa izan liteke), baina walloniar eta flandiarren arteko zanga gero eta handiagoa da eta lehenago edo geroago horren emaitzak agerian geratuko dira. Eta agerian geratzekotan hobe Eslovakia aldera begiratzea Bosnia edo Kroazia aldera baino.

BANAKETAK, dena den, edozein

Fantziako Alderdi Sozialistaren jausia paratxutistak paratxuta zabaldu aurretiko uneetakoa modukoa da. Adibidearen zati batek, dena den, balio dezake baina ez bere osotasunean, paratxutistari paratxuta zabalduko baitzaio eta PSFk lurtean hamar metrotako zuloa zabalduko duelako. Pierre Beregovoy lehen ministroaren eskandaluak, gainera, abiada handiagoa eman dio erorketari. Beregovoy lehen ministro izendatzean garbi aipatu zen ez zela lehen mailako pertsona, baina Mitterrandek bere fidelotasuna, zintzotasuna eta langile on izateagatik hartu zuela. Baina honi ere heldu bide zaio Sanmartina. Martxoan burutu beharreko hauteskundeetan aurrean ere inkestek gero eta emaitza kaskarragoa eskaintzen diote.

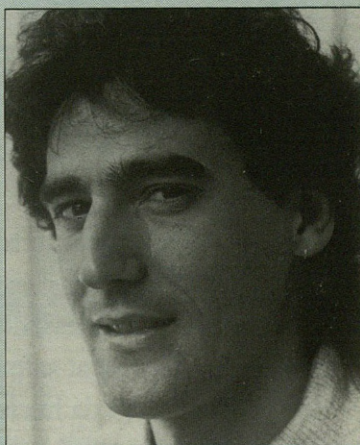

Sarajevotarrekin bat

AZKEN aste hauetan bururatu zait, zer izango litzatekeen euskal independentzia aldarrikatuz gero, hau da erreferendum bat egin eta gehiengoak 'separatismo'aren alde jo eta gero, Ezkerraldean, Araban edo Erriberan batailoi 'espainolen' antolaketa eta Madrilgo laguntzarekin, gerra eta bortxakerietan nahastea. Zientzia-fikzioa? Ojala bai, baina ez da amets gaizto bat bakarrik, Jugoslavia zenaren sarraskia.

Espero dezagun, behin eta berriz politikoei agertzen diguten bi komunitateen espektroa, ez dadin bihurtu gorroto eta zapalkuntzarako tresna.

H. Levi filosofo frantsesak egin-dako bideo trajikoan, Sarajevo hiriarren hiru komunitate t'erdiko elkarbizitzaren testimonioa ikusi eta entzun dugu. Egia da Sarajevon izandako atentatu magnizida bati esker I. Mundu Gerrarako azken tanta bota zela, eskolan ikasi genuen bezala, baina gaur ere denok oso ongi dakigu gerrak enpresari, militar eta buruzagi politikoen bulegoetan prestatzen direla.

IÑAKI BARCENA

EHUko zuzenbideko irakaslea

BOSNIA eta Sarajevoko serbiar, kroaziar, musulman eta judu sefarditarrek orain dela mende batzuek hizkuntza berbera erabili dute eta II. Mundu Gerraren istilu odoltsuetatik aparte, katolikoak, ortodoxoak zein musulmanak luzaro bizi dira elkarrekin. Mezquita, sinagoga eta elizak batera.

Sarajevok, serbiarren bonbaketak hasi zirenetik bere biztanleriaren erdia galdu du. Egun, 300.000 pertsona inguruk bizirauten du, eta Mario Montenegro unibertsitari getxotarrak kontatzen zigunez, ez da bizitza partikulara defendatzen ari dena, baizik eta gizateria osoa eta komunitate desberdinen arteko elkarbizitzarako eskubidea. Hori da, hain zuzen ere, lider psikopata batzuk arriskuan ipini dutena, eta... jende askok segitu duen lerroa.

NAZIO edo Estatu Batuen (nork bereiz ditzake) interbentzio militarra kontzientzi onek beharrezkotzat ikusten dute. Mesedez, ez gaitezen engaina, interbentzioa badago jadanik, mendebaldeko gobernuak agindu dutena. Ez dute gehiagorik nahi. Han egondako euskal antimilitarista batzuk aldiz, enbargoa altxatu behar dela dioskute, bosniar herriak bere burua defenda dezan.

Ez dakit zergatik gertakizun guztietan beti galtzaileen alde atera behar garen baina, egoera korapilotsu honetan ez dut onartzen politikoa serbiar, kroaziar edo musulmanen eskuak berdin zikinduak daudenik. Sarajevon genozidioa usaindu arte hango gobernu eta populazioak ez zuen gerran sartu nahi. Ez dut islamismo integristaren arriskua ikusten. Europarren behdur hipokrita eta itogarria bai, aldiz.

banaketak bere zailtasunak ditu eta kasu zehatz honetan Brussella, Belgikako hiriburua, ez da txantxetako. Flandriako lurraldean dagoen arren, nazio bien erdian dago eta bi komunitate lingustikoak —holandera eta frantsesa— oso nahastuak daude. Norena izango da Brussella, edo akaso, nahiz eta berak bakarrik herri nortasunik ez izan, bere bidetik joko du?

Banaketa prozesu guztietan norbaitek beti bultzatzen du gehiago, eta Belgikako bikote honetan flandriari egokitu zaio zeregin hori. Flandriaren independentzia nahietan, ho-

Walloniar eta flandriarren arteko zanga gero eta handiagoa izanik, emaitzak ere halakoak izango dira ●

rra sentitzeaz gain, arrazoi ekonomikoak ere badu bere garrantzia. Flandriarrek Flandriak Wallonia sostengatzen duela diote. Flandria aberatsagoa da eta gainera ekonomikoki etorkizunari aurre egiteko prestatuago dago. Eta banaketarekin, hasieran behinik-behin biek galduko balukete ere, aurrera begira kaltetuena Wallonia litzateke.

Europak batasunerantz jotzen duenean banaketara jotzeak zer zentzu duen mahai gainera ateratzen dute Europako Komunitateko *zozolisto* askok. Baina Europako batasun bide hori eserleku gertuenetik jarraitu duenak ere banaketaz badihardu, Belgikak alegia, batasun horretaz zer pentsatu badago.

Lukas Martinez

Miquel Reniu, Generalitateko Hizkuntz Politikarako zuzendari nagusia:

«Hizkuntzaren guda irabaziko dugula kontzientzia argia dugu»

Datorren apirilean 10 urte beteko dira Katuluniako Hizkuntz Normalizaziorako Legea onartu zenetik. Harrezkero, poliki baina sendotasunez, katalanak hedapen zabal bat ezagutu du gizarte mailan. Ez, hala ere, burua erabat salbu ikusteko modukoa. Ezagutza ondo sustraitu bada ere, erabilera da hurrengo erronka. Miquel Reniuk, Convergencia alderdiko kidea bera, hamar urte hauen balorazioa egiten digu eta etorkizunera so egitean, baikortasuna samur nagusitzen zaio.

ARGIA. Zein izan da egun bizi den egoerara hel-tzeko giltzarria?

MIQUEL RENIU. 1983ko legearen kontsentuari esker lortu dugu gaur egun dugun egoera. Beti saiatu izan gara, eta lortu egin dela uste dut, katalana gauza alderdikoi moduan ez ikusten. Legearen garapenaren arrakastaren arrazoia, irizpide nazionalan oinarritu dela izan da.

A. Baina alderdi guztiek ez dute katalana ikuspegi nazional borretatik ikusiko, ez?

M.R. Ez noski, esate batera Convergenciak eta Esquerrak izan ditzaketen ikuspuntuak eta PPrenak desberdinak dira, baina hala ere

estatu tratamendua eman zaio.

A. Zeintzuk izan dira 1983ko legearen lorpenak?

M.R. Administrazio publikoa, komunikabide publikoa eta hezkuntz sisteman bere bilakaera oso ona izan da. Administrazio publikoan hamar urte hauetan katalanaren normalizazioa oso garrantzitsua da. Legebiltzarrean, adibidez, ia ehuneko ehun katalanez hitz egiten da; dagoneko sines-

gaitza litzateke parlamentari batek, Legebiltzarrean Katuluniakoa den berezko hizkuntzan ez hitz egitea. Udaletxeetan ere berdin, bilkurak eta Administrazioaren funtzionamendua normalean katalanez da, dokumentazioa, publizitatea, kalleen izenak... Hots, instituzio autonomikoei dagokienez —hau azpimarratu nahiko nuke— katalana da lehen hizkuntza.

A. Lanpostu publikoei dagokienez, hizkuntzak ba al

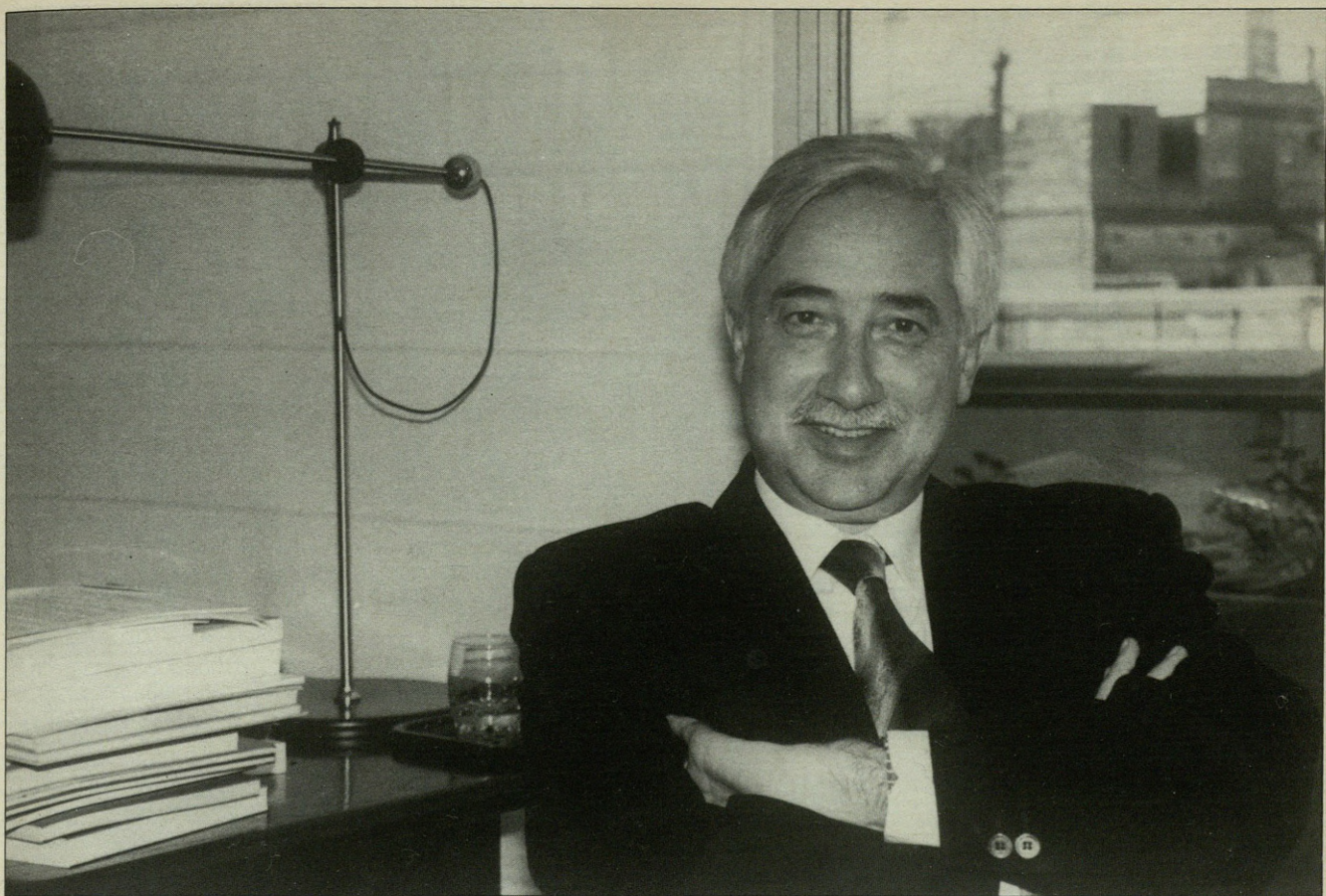
du eraginik?

M.R. Administrazioan, esaterako, funtzionaritzako edozein lanposturako katalana jakitea derrigorrezko gauza da. Gobernuak lege hori inpugnatu zuen eta Auzitegi Konstituzionalak guri eman zigun arrazoia.

Legearen arabera, katalana derrigorrezko hizkuntza da eta Oinarrizko Hezkuntza Orokorra bukatzean ikasle guztiek jakin behar dute katalana, irakurri, hitz egin eta idazteko moduan. 1986an 15 eta 19 urteko gazteen artean egindako inkesta baten arabera, % 96,8k katalana ulertzen zuen, % 68,2k hitz egin eta % 62,5k idatzi egiten zuen. Datu hauek gaur egun askoz handiagoak dira. Unibertsitateak ere ia bere osotasunean katalanez funtzionatzen du.

Hirugarren alor garrantzitsua komunikabide publikoetan egindako lana da, TV-3 eta Canal 33ren agerpena funtsezkoak izan dira katalanarentzat, telebistarako 70.000tik gora filme bikoiztuta...

■ «Madrilen katalana ez da gaztelaren pareko, horregatik ulertu behar dute hemen gaztelera ere ezin dela izan katalanaren pareko» ●

Kataluniako Komunitate Autonomoko Legebiltzarrean normalean katalanez baino ez da hitz egiten.

A. *Legeak eragin eskasa izan duen eremurik ere bada.*

M.R. Badira horrelako esparruak. Adibidez, hain zuzen ere eskubideekiko begirune handienak egon beharko lukeen justizia administrazioan oraindik ez dira herritarren eskubide linguistiko asko betetzen. Epaileen borondatea eskasa dela uste dut.

A. *Baina zer gertatzen da, legeak ez dituela eremu horiek ondo arautzen ala bakarrik epaileen borondatea da?*

M.R. Ez, legeak ondo arautzen du herritarrak Katalunian edozein administrazioetara jotzen duenean katalana erabiltzeko eskubidea duela. Baina utzikeria eta beste arrazoi batzuenatik justizia administrazioa eta estatuko gainerako alor

administratiboetan lehen hitza ez da katalanez. Udaltxeetan ere lehen hori gertatzen zen eta gaur egun denek katalanez funtzionatzen dute. Hemen dauden estatuko gainerako administrazioek ere beste horrenbeste egin beharko lukete.

A. *Ez da zalantzarik administrazio mailan lan handia egin dela eta lorpen handiekin gainera, baina gizarte mailan zer nolako emaitzak izan dira?*

M.R. Eremu publikoan asko aurreratu den moduan, eremu pribatuan ez horrenbeste, hots, ez dago bi esparru horien arteko orekarik. Horregatik uste dut legeak katalanaren aldeko neurri baikorrak bultzatu beharko lituzkeela. Hala ere, gure aurrikuspenen arabera, 2000. urterako Kataluniako biztanle guztiek gaztelera

ZINKUNEGI
O P T I K A

HERNANI, 4
Telf. 42 06 24
20004 DONOSTIA

Reniuren esanetan,
katalanizazioak
beharrezko dituen
sentsibiltatea eta
sendotasuna
lortzeko
kontzientzia ugari
iratzarri behar
dira.

zein katalanez hitz egiteko gai izatea, eta populazio aktibo guztiak idaztea eta ezagutzea dira helburuak.

A. Dena den, katalanaren ezagutza handia bada ere, erabilerara mailan oraindik arazoak daude, ez?

M.R. Katalanaren zabal-kundea zen gure lehenbiziko helburua eta lortu egin dugu. Baina 1990. urtetik aurrera gure etorkizuna jadanik beste eremu batean jokatzeko da, hots, eremu sozialean egiten den erabilerara izango da gure erronka. Komunikabideetan erabiltzen da, baita argitalpenetan, zinema mailako bikoizketa, katalanez egindako

rockari laguntzen diogu, enpresariei, auzoetan... Guzti hori da gure hurrengo helburua.

A. Hamar urte hauetan zeintzuk dira katalanizazioak izan dituen oztopo nagusiak?

M.R. Oztopo batzuk kanpotik datoz eta beste batzuk barrutik. Kanpokotik datozenen oinarria da oraindik ere badagoela Espainia autonomien estatu bat dela bereganatzen ez duen jendea, hots, Konstituzioan aipatzen den plurinazionaltasun hori ez da erdigunetik zabalitzen. Zentzu horretan oso jarrera itxiei egin behar diegu aurre. Mila datu daude; esaterako,

ezin da ulertu Kataluniako Legebiltzarrean katalanez egitea bultzatzen zuen legea hura bost urtetan inpugnatura egotea; edota Kataluniako Justizia Auzitegi Nagusiak zenbait epaitegitatik katalanaren hizkuntza laguntzaileak erretiratzea...

Baina uste dut horiek beti gaindi daitezkeela herritarren hizkuntza eta nazional kontzientzia garbia denean.

■ «Hemendik aurrerako helburua ezagutzatik erabilerara pasatzea da» ●

Dena den, katalanek badaukagu guda hau irabaziko dugula kontzientzia argia, eta honek ere aurrera bultzatzen gaitu. Aurrera goaz, baina guda handi honetan batzuetan guda txiki batzuk gal daitezke. Orduan pentsatzen da kontzientzia kolektibo horrek gogortu egin behar duela eta ezin zaioela denbora luzez lotan utzi, are gehiago hemendik aurrera ditugun helburuak desberdinak direnean, hots, ezagutzatik erabilerara pasatzea.

A. Zenbait sektoreren alde-tik erantzuna ere gogorra goa izango dela pentsa liteke.

M.R. Bai, hizkuntzaren ezagutza zabaltzean ez da ezer gertatu, baina ordezkatzeko linguistikoa egin behar denean... Gaztelaniak bigarren hizkuntza eta katalanak hizkuntza nagusi bihurtu behar dutenean, hor arazoak sortuko dira. Prozesu guzti hau lasaitasunez egin behar da, komunitate linguistikoen artean arazorik sor ez dadin, eta horregatik iratzarri behar dira kontzientziak, ditugun guda horiek irabazteko beharrezko dugun sendotasuna eta sentsibiltatea lortzeko. Katalanak Kataluniako hizkuntza nagusia izan behar du edozein hizkuntzaren azpian egon barik. Ez dugu pentsatu behar guztia eginga dagoela, ezta gutxiago ere.

A. Madrilen biziki izutuko dira hizkuntza ordezkatzeko kontu horiekin.

M.R. Han ulertu behar dute Madrilen katalana ez dela gaztelaniaren pareko eta Katalunian ere gaztelania ezin dela katalanaren pareko izan. Duela 1.000 urte gaztelania jaio zen, eta baita katalana, beraz ez dago diferentziarik. Pertsonak ber-

Reniuren ustez, gaur egun inoiz baino hobeto hitz egiten da katalana.

dinak gara duintasun eta eskubideetan baina desberdinak dira oro har. Hizkuntze-kin berdin gertatzen da.

A. Nola ikusten duzu Kataluniako Komunitateti kanpo katalanaren egoera?

M.R. Zenbaitzuek ez dute ikusi nahi Mallorca eta Valentziarekin batera hizkuntz nazio eta nazio kulturala osatzen dugula. Kontzeptu hau dagoeneko sustraitua dago, hots, Gandiara noan hango jendeak eta nik elkarri ulertzen diogu eta gure erreferentzia kulturalak berberak dira. Hori horrela da, besterik gabe. Mallorcan eta Valentzian ere katalanaren garapena ere garrantzitsua da, batipat hezkuntza-aren bultzadagatik. Katalana eta valentziarraren arteko diferentziak politikoak dira, linguistikoki ez baitu inol-

ko zentzurik, eta Espainiako Errege-Akademiak ere horrela onartzen du. Ni oso valentziarra sentitzen naiz. «Espainola ala gaztelera hitzegiten duzu?» galdetzea modukoa da hori.

A. Ba al da biru komunitateen arteko bizkuntz era-

lanen arabera, katalanaren pobretze bat gertatzen ari da, ez akaso instituzioetan edota komunikabide mailan, baina bai kaleko biztunen eremuan.

M.R. Behin ere ez da hitz egin katalana gaur egun baino hobeto. Hizkuntza irakasten ez denean eta zu-

dela, baina horrek ez du esan nahi txarragoa denik. Horrez gain, kontuan hartu behar da jende multzo handi bat ikasten ari dela, eta prozesu horretan nahasketa handiak egiten direla, berba, esalmode eta denekin, baina zuzenketa lana etengabea da. Hori esatea erabat sinplifikatzea iruditzen zait.

■ «Gaztelera bigarren hizkuntza eta katalana hizkuntza nagusia bihurtze bide horretan, hor sortuko dira arazoak» ●

kunde bateraturik?

M.R. Ez, komunitateen arteko erakunderik ez baina harremanak oso zabal eta ugariak dira. Guztiona den erakunde garrantzitsuen a gure akademia da, Katalan Ikerketen Institutua.

A. Zenbait linguista kata-

zentzen ez denean, hemen Gerra Zibilaren garaian adibidez, kutsadura asko jasotzen ditu. Gaur egun erabat alderantziz da. Irakatsi eta komunikabideen bidez zabaltzen den unetik hobetzen ari da, gertatzen dena zabaltzen dena katalan batua

A. Katalanizazio prozesu bonetan zer funtzio izan du berri ekimenak?

M.R. Oso garrantzitsua. Baina ezin da alboratu Administrazio Publikoaren garrantzia. Sarritan galdetzen diot neure buruari zer gertatu izango zen katalanarekin autonomi estatutua eta Administrazio Publiko bari-

Xabier Letona

HISTORIA ETA GERO

■ BILUZIK JARTEAREN MODA ITALIARRA

EZ da berria Italiako politika mundua nazioarteko prentsako lehen orrialdean egotea. Oraingoan 'diputatu-larugorritan' moda iritsi da, eta bi diputatu aldizkarietako azaletan agertu dira jadanik biluzik. Bata —nola ez— Luciano Benetto italiar enpresari eta senatorea, eta bestea Vittorio Sgarbi, Italiako pertsonai popularretakoa eta bere probokazio ahalmenagatik ezaguna dena. Lehenbizi Benetto agertu zen, hirurgarren munduko biluztu guztien aldeko kanpaina bat zela eta. Vittorio Sgarbi askoz ere xeheagoa da, «probokazio hutsagatik egin dut» eta kitto. Tira, politikaren mundu inozoari gatzapur bat bota diote bederen.

■ THATCHERRREN ERREFERENDUMA

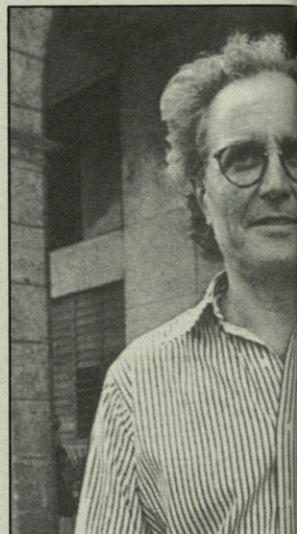
ANTZA denez, behin eritzi publikoaren aurrean behin eta berriro denbora luzean agertuz gero, gero ere nekez eutsi dakiok berriro agertzearen grina berezi horri. Margaret Thatcher, lehen ministro ohiak, Maastrichteko erreferendum bat antolatu du, eta herritarrek, nahi izanez gero telefonoz dei dezakete baietza ala ezetza bozkatzeko. Hori bakarrik ez da, dena den, deiak ez dira dohanik eta deien etekina, hain zuzen kanpaina bideratzeko sortu zen *Telephon Referendum Ltd.* en kutxetara doa. Burdinezko damea txanponezkoa bihurtuko zaigu aurki.

■ EEBB-ETAKO

ETENGABEKO ALDAKETAK

ZENBAITZUK oraindik ez dute sinisten baina Clintonen aldaketa gogogora benetan da sakona. Oraingoan komunikabideen alorrean etorri dira aldaketak. kasualitatez batek ere ez du zerikusirik, oraindik behintzat, bera horrenbeste zentratu beharreko 'super eremu' horretan: ekonomian alegia. George Stephanopoulos Etxe Zuriko Komunikazio zuzendariak Etxe Zurian egunero ematen diren prentsaurrekoak telebistaz hartzea debekatu du. Horrez gain, hemendik aurrera kazetariak ezin izango dira, orain arte bezala, Etxe Zuriko sail desberdinetako bulegoetara sartu. Telebistaren erresuman bera galdua.

ELLE

«Kubarekin lana egitea etorkizunaren aldeko apostua egitea da».

Luciano Benetton, italiar enpresaria.

«Bill Clintonek Bosniarekiko konpromezua erakusteko egin dezakeen onena bertan indar militarrek bidaltzea da».

David Owen, Bosniako gerran EKren bitartekaria.

«Ez dut Komunitate homosexualaren izenean berba egiteko asmorik, baina ni oso barro nago».

Roberta Achtenberg, EEBBeko etxebizitza mailako 2. kargu nagusia.

O I H A R T Z U N A K

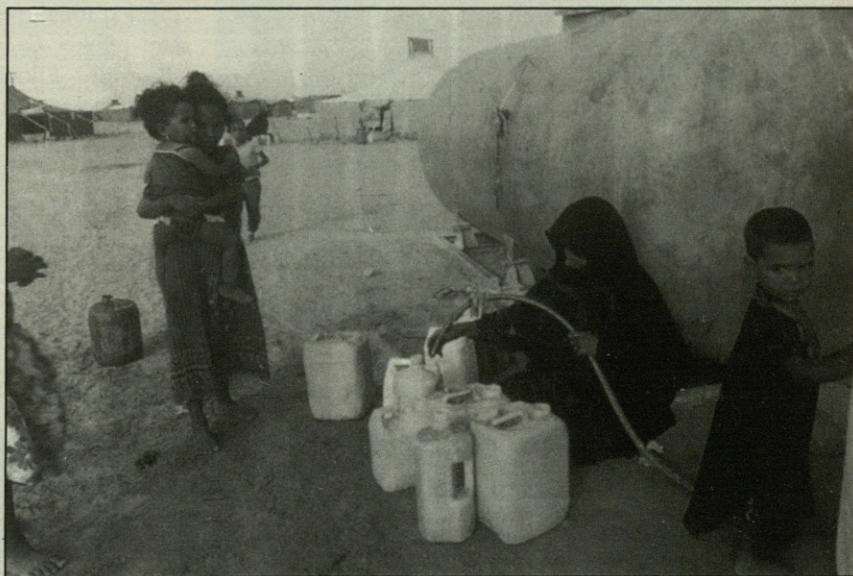

SAHARARREN ERREFERENDUMA SEGURTASUN KONTSEILUAREN ESKU

JAVIER Perez de Cuellar NBEko idazkari nagusi ohiak hasieran planteatutakoaren arabera Mendebal Saharako autodeterminazio erreferenduma 1992ko urtarrilean burutu behar zen. Bertan 74.000 sahararrek izango zuketena bozkatzeko eskubidea. Orain, aldiz, egoera oso bestelakoa da, Butros Ghali idazkari berriak Segurtasun Kontseiluaren esku utzi du erabakia eta bertan Frantzia, Marokko eta Erresuma Batuak Hassan II.aren aldekoak dira. Plan honen arabera, errolda handituko litzateke eta horretan marokkoar 'saharar' ugari sartuko lirateke. Fronte Polisarioak ez du irtenbide hori onartzen, jakin baitaki trikimailu horrekin ez lukeela irabaziko.

«Badirudi estatubatuarrek ez dutela mutur aurrean dutena besterik ikusten; Latinoamerikako harremanak dira horren erakusle, Mexiko eta Kubarekin bakarrik arduratzen dira. Europarrak oihartzun handiz mintzo dira eta ez dira euren artean konpontzeko gai; eta Sobiet Batasuna, bada, ikusten dugu nola dabilen».

Javier Perez de Cuellar,
NBEko idazkari nagusi ohiak.

«Bosnian neutrala izatea epaile izatea da. Vance, Owen eta NBEk Bosnian guztiok erru maila bera bageneuka moduan jokatzeko dute. Guztiak egiten dute tiro, guztiak egiten dituzte bonbaketak, eta guztiak blokatzen dituzte errepideak. Konklusioa: guztiak dira errudun».

Zlatko Lagumdžija,
Bosniako lehendakariordea.

BOSNIAKO LEHENDAKARIORDEAREN HILKETAREN ERROAK

NBE-K ezagutzera eman duen txosten baten arabera, iragan urtarilaren 8an Sarajevon Hakija Turajlik Bosniako lehendakariordearen hilketaren errua bosniar musulmanena izan zen. Turajlik serbiarrek hil zuten kontrol batean NBEko kasko urdinen babesean abiatzen zenean. Txostenaren arabera, kasko urdinei ez zitzaion esan nor eramaten zuten eta jakinaren gainean egon izan balira babes handiagoa jarriko litzaiokeen. Dena den, onartu egiten du frantses soldaduek ez zekitela blindatuaren atea ezin dela zabaldu inongo arrazoren aurrean. Sarajevoko agintariak konplizetatzat jotzen dituzte kasko urdinak eta NBEren ustez istripu tamalgarri bat besterik ez zen izan.

Zabortegietako sosak

Jadanik 200.000 milioi dolar mugitzen dituzte ingurugiroa zaintzeko aktibitateek, eta dirutza hori handitzen doa teknologia garbiak, energi iturri alternatiboak eta altzairua bezala beste metalak ordezkatzeko materialak zabaltzen ahala.

ESTATU Batuetan berrikitan Clinton lehendakari-tzara eramane duen hauteskunde kanpainan asko eztabaidatu da ingurugiroaren babesak ekonomiari gastuak ala bizigarria ekartzen ote zizkion. Azken hau na-

gusitu dela dirudi, arrazoi ekonomiko soilez III. Industri Iraultza ingurugiroaren babesarekin lotuta datorrela esatea gehiegizkoa dirudien arren.

Zimaurra ongarria baita

Hondakinen tratamenduak Europan 3,4 bilioi pezeta-tako (170 miliar libera) negozioa eragin du 92an. 1995ean 5 bilioi mugituko ditu eta 2000. urtean 7,2. Adituek diotenez, merkatuaren %80 ukitu gabe dago oraingoz. Zati hori mugitzea legerien aldaketek erabakiko dute, baina jadanik Waste Management-ek 400.000 milioi pezeta fakturatzen ditu. Estatu Batuetakoa da, hondakinen negozioan na-

gusi diren 15 enpresatik lau bezala. Besteak Kanada, Alemania, Suitza, Britainia Handia eta Frantziakoak dira: Lyonnaise des Eaux eta Generale des Eaux ezagunak dira Euskal Herrian ere.

Gaur Europan tona bat hondakin prozesatzea 1.000 pezetan egiten da, 50 libera azpitik. Baina erreketan oinarritutako zabortegiak galarazten diren egunetik prezioa tonako 8.000 pezetara igoko da, Europako Ekonomi Elkartek hori agindu bezain fite.

Gure artean, azken urteotan ibaiak garbitzeko planen barruan ugaritzen hasi diren depuradoren negozioa ematen diete hainbat lantegiri, eta arlo honetan zenbait euskal enpresa esportatzen ere ari da. Azken hilabeteotan Azpeitiko ur

depuradora eta horren inguruko azpiegitura guztia gertakizun inportante bat izan da, baina hiriburuek gaiari heltzen diotenean —Donostiak eta Bilbok batipat— hartuko zaio bene-tan neurria.

Duela gutxi arte ekologisten kezkek ziruditenak ere negozio bihurturik ikusten ditugu orain. Francoren azken urteetan hain polemikoa izan zen Artigas-eko zabortegian sortutako gasa argindar bihurtzeko BioArtigas lantegiak 160 milioi pezetako inbertsioak iragarri ditu berrikitan. Azken berria, Laudion beirakiak produzitzen dituen Vidalak botilak egitean gas moduan barreiatzen duen estainua birziklatzeko sistema berri bat ipiniko duela 93an, Europa, Madril eta Gasteizko dirulaguntzaz.

Moden ondorio barregarriak aparte —nork kontrolatzen ditu paper birziklatuak, adibidez?— ingurugiroaren osasunak ere negozioa eragiten du. Kutsaduragatik zuhaitzak mantsoago eta ahulago hazteagatik urtean Europak 30.000 milioi dolar galtzen ditu, eta datu hauetako asko atera ditugun Worldwathx Instituturen azterketaren arabera, atmosferaren berotzeak Estatu Batuetan 60.000 milioi dolarreko galerak eragiten ditu laboreetan ■

Xan Koskarat, Gurea enpresako zuzendaria

«Hegoaldeko merkatuan esperantza handia dugu»

Gerezi egur sendozko altzariak egiten dituen Gurea kooperatibako zuzendaria da. Baigorritarra, 40 urte, Arrosan lehen Denek lantegia egon zen egoitzan 26 langileko enpresa kudeatzen du.

ARGIA. *Krisi baizea dene-tan. Zuen sailean ere bai?*

XAN KOSKARAT. 1991ko emaitzak atxiki ditugu 92an. Baina 91n % 40 goititu ginen aurreko urteari begira. Al-tzarigintzan sekulako krisia bada, eta Frantzia lantegi handiak —Provost, Novostyl, eta abar— hondora-tu eta egitura ttikiek dute aitzina segitu. Altzari zaha-rren kopia da gure saila, eta horren barnean «Louis Phi-lippe» estiloan ari gara. He-men 84-85a arte ontsa egiten zen lan, gero emeki ibili da merkatua, 89-90an goraka-da pittin bat izan zen eta 91tik behetik ari da. Euro-pan badira lauzpabost feria garrantzitsu: Kolonia, Milan, Parise, Valentzia... Merkatu horietan beti salmentak

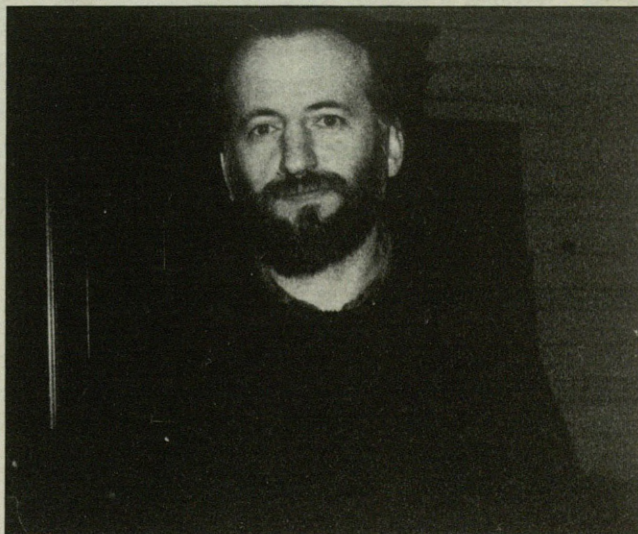
ongi joan dira, eta iaz aldiz % 7 apaldu dira. Gu ttikiak gara, baina beti izan dugu bizpahiru hilabeteko aban-tzua lanean; orain, aldiz, sei-zazpi astekoa: bezeroari bere eskaria bost-sei aste barne bidali behar zaio, epe luzeagoak finitu dira.

A. *Nola funtzionatzen du-zue egoera horren barruan?*

X.K. Problema askorekin, baina beti ari gara gure egi-tura finkatzen. Komertzia-lak baditugu Frantses esta-tuan, Hego Euskal Herrian sartzen hasi gara, eta mer-katu horretan esperantza handiak ditugu. Bestela, 93rako perspektibak txarrak dira. Hala ere, badira iker-ketak azpi-azpian garela diotenak. Egoera txarra izanik ere, gure egitura ttikia da, gastuak ere bai. Hogei-talau ari dira hemen pro-dukzioan hogeitasei langi-letik. Gastuak murriztak izatea beharrezkoa da.

A. *Zein izanzen da zuen eboluzioa bemendik aurre-ra?*

X.K. Beti gerezi sendoz se-gitzen dugu lanean. «Louis Phillipe» estiloaz gain maila goragoko beste eredu bat hasi gara egiten, «Eder» kolekzioa deitzen dena. Be-

zeroak fidel atxiki behar di-tugu, eta horretarako kali-tatea landu behar da beti. Merkatuari ere jarraiki nahi diogu, eta horren arabera sail berriei ekin, erakun-deek markatutako urratsak ahaztu gabe. Deus gabe abiatu ginen, eta urte haue-tan kapitala eta ekipamen-dua antolatu ditugu, Baigo-rriko lantegian hasieran eta Arrosan erosi genuen erai-kuntza honetan gero. Tti-kiak gara, baina Ipar Euskal Herriko barnealdean bizi-tzeko hautua egina dugu, eta hemen lehiatuko gara.

A. *Zuen kooperatibako lan moldea berezi samarra da*

basieratik.

X.K. Hastapenean lan zati-keta bat finkatu genuen, kolekzioaren zatien egitea partaideka banatuz. Baina koordinazio problemek muga bat ezartzen dute, la-na gero eta hobeki bukatu behar da. Ofizialen elkarte-a da Gurea eta hasieran beren-denbora zati bat enpresari ematen baldin bazioten ere, orain denbora osoz ari dira, eta horiekiko erantzukizu-nean oinarritzen da gure enpresa, azken batean ho-riek baitira Gurearen par-tzuerrak.

Pello Zubiria

PLAN HIDROLOGIKOA, URA DELA ETA LEHIAN

Plan Hidrologiko Nazionalaren zirriborroa iaz aurkeztu zuenetik, Espainiako Gobernuak hainbat iskanbila izan ditu plan honen eragin zuzena jasango duten elkarte autonomiko desberdinetan. Uraren gain nork duen agintea eztabaidagai bihurtu da. Baina zer gertatzen da urarekin orain denon ahotan dagoela? Hego Euskal Herrian ere bada antzekorik. Itoiz izan da aitzindaria Plan Hidrologikoari salaketak egiten.

GOBERNU espainiarak osatutako Plan Hidrologiko Nazionala (PHN), iaztik batez ere hain pil-pilean dagoen gaia, oraindik ere ezezaguna da biztanle gehienentzat. Madriletik tantaka besterik eskaini ez den informazioa ere ez da oso lagungarria izan.

Gobernu sozialistak behin eta berriro adierazi duenez, Plan Hidrologiko Nazionalaren nahia ura profitatu eta banatzea da, eta horretarako aurrakusten diren neurrien artean garrantzitsuena eta eztabaidatuena elkarte autonomiko batzuetatik beste batzuetara ura bideratzearena litzate-

ke. Plana burutzeko 20 urteko epea ezarri da, eta bi zatitan banatu da. Lehena 2002. urtera bitartekoa izango da, eta aurrikuspenen arabera, urte horretarako 2.370 Hm³ ur lekuz aldatuko dira.

2012 urterako burutua

Bigarren epea eta, aldi berean, Plan Hidrologikoa, 2012. urtean burutuko da bere osotasunean, eta ordurako 4.245 Hm³ lekuz aldatuko lirakeke urteko, eta hauetatik 2.055 (% 48) Ebro ibaitik aterako lirakeke.

Guztira, PHN hau gauzatu ahal izateko, 3,3 bilioi pezetako (1.650 milioi libera inguru) aurrekontua aipatu du Madrilek eta, gehitu duenez, honen zati handi bat Europako Komunitateak Espainia, Grezia, Portugal eta Irlandarentzat onartu duen kohesio fondoaren bitartez estaliko da. Kohesio fondo honek bilioi erdi pezetako izango ditu, eta Espainiak kopuru honen % 52 inguru eskuratzea espero du. PHNren lehen zirriborroan 272 urtegi berrien eraikuntza beharrezkotzat jotzen zen ur aldaketa hau gauzatzeko, baina azken hilabeteotan zenbakia nabarmen gutxitu da, 156an geratuz.

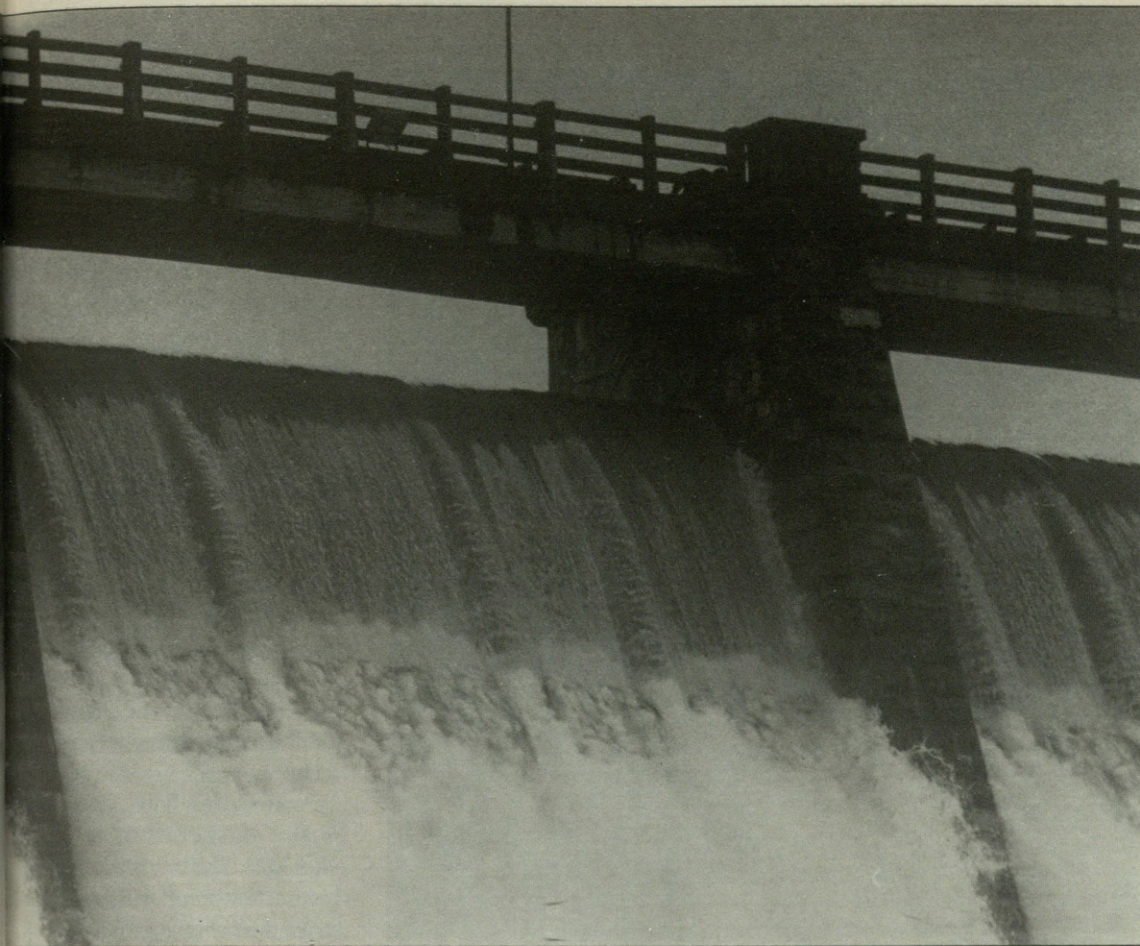
Urak herrialdez aldatzeak dituen kutsu politikoak nabarmenak dira, bai emaitza leentzat, bai hartzaileentzat, eta horren adierazgarri zuzenak izan dira herrialde

desberdinetako agintarien erantzunak. Aragoiko elkarte autonomikoa izan da erantzun gogorrena eman diona Madrili. Bera da Ebro ibaiaren uren aldaketaren eraginik zuzenena jasoko duena. Bertako gobernuak lehendakaria den Emilio Eiroa adierazi duenez, «Plan Hidrologikoa ez dugu onartzen, Espainiak dituen ur arazoak ez dira eskasiaren ondorio, gestio txarrarenak baizik, eta 20 urtean Aragoi urtegi garrantzitsurik eraiki gabe egon ondoren Estatu osoaren lehortearen erruduntzat gu jotzea onartezina da».

Gobernuko bozeramailek elkartasuna beharrezkoa dela erantzun dute. Eta ur asko duten herrialdeek gutxiago dutenei eman behar dietela, beren garapen ekonomikoa bultzatu ahal izateko. Baina Eiroa ez dago oso ados. «Elkartasun

■ «Plan Hidrologikoa beharrezkoa da uren banaketa egokiak eskatzen dituzten inbertsioak bermatzeko» ●

ANTONIO ARAGON

Ura, jabetza
preziazua lurralde
guztientzat,
Espainiako
iparraldeak
soberan duela
erabaki du
Madrilgo
Gobernuak, eta
horren arabera
eratu du bere Plan
Hidrologiko
Nazionala.
Argazkian,
Ulibarri
Ganboako urtegia.

bera eskatzen dugu gureki-ko. Gure ibaietako ur kopurua askotan ez da nahikoa geuretzako, eta besteei ematera behartuko gaitu Plan Hidrologiko honek. Gainera, kasualitatez, Ebro

ibaitik hartutako ura ez da joango herrialde ez garatuetara, Katalunia eta Valentziara baizik, eta hauen garapen ekonomikoa ez dago kolokan».

Kontrako adierazpenak

leku guztietatik heldu zaizkie sozialistei. PPK Loyola de Palacio diputatuaren birtartez iragarri duenez, «hobe genuke ditugun errekurtsioak baliatuko bagenitu plangintza erraldoiak bul-

tzatu baino. Horretarako aurrezpenerako politika bat garatzea egokiagoa litzatekeela uste dugu». Lur azpiko urak ere inork ez omen ditu izan kontuan, eta ur gehien jasoko duten lurraldeak

Egia hutsa, egia erdia edo gezur biribila

FRANCISCO Díaz Pineda Madrilgo Unibertsitate Complutenseko katedrati-koa da Ekologia sailean, eta egun komunikabideetan hain entzuna den Espainiako hegoaldeak jasaten duen lehorteari buruz adierazi duenez, «uste dut oso arriskutsua dela Plan Hidrologiko Nazionala lehortearen aitzakiaz justifikatzea. Faktore hau arma politiko gisa erabiltzen ari dira eta datuak nahi dituzten bezala erabiltzen».

Datu hauei beren garantzia kendu gabe, egungo lehortea honek klima mediterraniarraren gorabehera normalen barnean dagoela gogoratu du Díaz Pinedak. «Uste dut Espainiako Gobernuak egungo egoerarekin bat ez datorren testuinguru bat erabili duela. Mende basieran egiten ziren arrazonamendu berak egiten dituzte, eta hori ez dator bat sartzeaz gauden XXI. mendearekin. Ekologia bain kontuan hartu

beharreko garaitan eskaintzen diguten aukera bakarra obra erraldoiak egitearena da, horretarako bailara osoak ureztatuz. Eta ezin da abaztu urtegi horiek ureztatzen dituzten lur sailaz gain, inguruko lurraldeak ere kalietuak izaten direla».

Gobernutik eman diren datuen erdipurdizko egitasuna salatzerakoan adibide bat eman du katedratiko honek: «Inork ez du hitz egiten lur azpitik doazen ur kopuru ikaraga-

rriez. Hidrologi zikloa askok erakutsi nahi dutena baino korapilatsuagoa da. Espainiako erdialdeak mota honetako erreserba ikaragarriak ditu, eta hori inork ez du aipatu, ez baita hori ustiatzeko asmorik». Díaz Pineda ez da izan mota honetako kritikak egin dituen bakarra. Euskal Herriko hidrologo anitzez gain, Madrilgo eta Aragoiko hainbat adituk ere adierazi dute Plan Hidrologiko Nazionalaren neurrigabekeria.

Hego Euskal Herriko urtegiak ere Plan Hidrologikoaren baitan daude. Horren ordainetan 160 Hm³ jasoko ditu urtero 2012. urterako.

aberatsak dira oso mota honetako uretan.

Baina aldeko iritziak ere badira. Ebroko Konfederazio Hidrografikoa PHNren alde azaldu da, eta Antonio Aragon bertako lehendakariaren aburuz Aragoiko herrialdeak Plana onartuko du azpiegiturarako beharrezkoak diren inbertsioak egingo badira. «Espainian urtero kontsumitzen dugun uraren batez bestekoa 3.000 m³ da biztanleko,

Europakoa 2.500 den bitartean. Denboran zehar egon diren oker guztiak kon-

■ «Obra hidraulikoena ez bazaio ematen Eusko Jaurlaritzari, ez dugu ordezkorik onartuko» ●
XABIER BALZA

pontzeko beharrezkoak ditugu inbertsio handiak. Horregatik da beharrezkoa Plan Hidrologiko Nazional bat, inbertsio horiek gauzatzeko».

365 alegazio

Gauzak hain argi ez dituztenak asko dira ordea. Horren adierazgarri da 1992a amaitzerako PHNri aurkeztu zitzaizkion 365 alegazio. Hauetako 8 Administrazio zentraletik zetozen, 17 administrazio autonomikotatik, 156 udaletxe, diputazio zein mankomunitate desberdinetatik eta 80 kultur elkarte zein talde ekologisetatik.

Azken datu hau esanguratsua da benetan, talde ekologista desberdinak izan baitira denboran zehar borroka irekiena eraman dutena Plan Hidrologikoaren aurka. Itoizko Koordinakundea izan zen aitzindari borroka horretan. Bertako partaidea den Patxi Gorraizek gogoratzen digu beren bilakaera. «Koordinakundea 1985ean sortu zen, urte horretan agertu baitzen Itoizen urtegi bat egiteko nabi instituzionala».

Proiektu honek 9 herriren ureztaketa osoa egin eta baliu ekologiko handiko lekutat hartuak diren Txintxurrinea, Iñarbe eta Gazteluko arroilak hondatuko litzuzke, bertan bizi diren 160 espezie (hauetatik 97 babestuak daude) desberdinen iraupenarekin batera.

Nafarroako Gobernua, sozialisten esku garai hartan, alde agertu zen proiektua aurkeztu zenean. «Erriberako nekazarien lurak ureztatzeke egingo zela esan zuten orduan —gehitu digu Gorraizek—, eta guk ezetz, orduan aurkezteke

zegoen Plan Hidrologiko Nazionalerako nahi zutela egin». Denborak arrazoia eman die, PHNren barnean kokatu baitute Itoizko urtegia. «Ebrora doazen urak erregulatu nahi dituzte nahi dituzten leku aldaketak egin ahal izateko, eta horretarako Irati ibaiak ere behar zuen bere urtegia, Itoizen egingo dena hain zuzen ere, bere urak Ebrora doazelako».

Koordinakundekoek —bertako partaideak udal-erri desberdinak, talde ekologista anitz eta kultur erakunde asko dira— Nafarroak egindako plan hidrologiko bat eskatzen dute. «Bertakoek bertakoentzat egindakoa. Lurraldeen arteko desoreka indartzen du PHNk, Europari begira arazoak ematen dituen nekazaritza Estatuko iparraldekoa da, eta ura kenduta begoaldera eramaten dute

bangoa suspertu asmoz. Gainera, bango masifikazioa ere ahalbidetzen du».

Egun Nafarroako Gobernuan dagoen UPNk, bitartean, ez du oraindik bere jarrera argitu, baina Herri-

lanetarako kontseilaria den Jose Iganacio Lopez Borderias Ebroko Konfederazio Hidrografikoko lehendakariarekin izan ditu harremanak, eta bertan aditzera eman zion «Nafarroak es-

Itoizko Koordinakundea 1985ean sortu zen. Zortzi urte beranduago, inguruetako talde zein erakunde gehienen elkartasuna eskuratu du. (Argazkia: Joxe).

EDARITEGIA - JATETXEA

SALEGI

eguneko menua * betiko sukaldaritza * karta zerbitzua

Barren plaza, 3 Telefonoa: 13 32 72 - 20800 ZARAUZ

GARAIAK GARAIAK JAKIAK

TXARTEL · TXOKO
Jatetxea

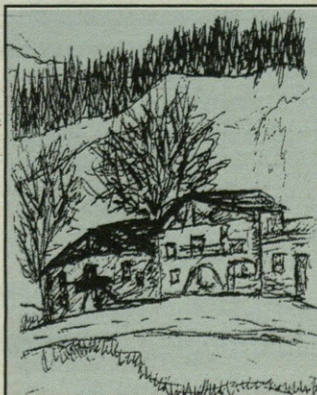
TXARTEL HOTELEAN
Urrut.: 37 01 92
Teléf.: LASARTE-ORIA

TXIKI JAI

LASARTE-ORIA
Kale Nagusia
Tel.: 37 09 77

5,30etatik AURRERA
GOSARIAK EGUNERO

TXIKIERDI SAGARDOTEGIA

Oiartzundik Astigarragako errepidean
UGALDETZO AUZOA z/g - OIARTZUN
TEL.: 49 06 78

Plan Hidrologikoaren sarraski ekologikoak

PLAN Hidrologikoaren lehen zirriborroa aurkeztu zenetik Espainia osoko talde ekologistek salaketa lan etenganbea eraman dute aurrera. Horrela, nagusiena Brussellako parlamentuan duela hila-bete gutxi aurkeztutako salaketa litzateke, Hego Euskal Herriko talde ekologistez gain CODAK (Ingurugiroaren Defentsarako Erakundearen Koordinakundea) eta Adenak (mundu mailako ingurugiroaren mantenu-rako erakunde ekologista nagusienaren, WWFaren, adar espainiarra) sinatu dutena. Salaketaren oinarria polemikoa suertatu den zerrenda bat da, Plan Hidrologikoaren hasierako 270 urtegi berrien proiektuen artean ingurugiroari kalte gehien egingo dioten aipamena egiten baita bertan.

Zerrenda horretan 80 urtegiren proiektuak aipatzen dira bereziki, Plan Hidrologikoak aurrikusten dituenak denak. Aipagarria da zerrenda horretan azaltzen diren lehen hamarretik bost Hego Euskal Herrian eraiki beharrekoak direla. Hona hemen zerrenda horretan azaltzen diren

lehen hamarrek, beren ezaugarri ekologikoekin:

1. Labrada: Lugon (Galizian) kokatuko da, Labrada ibaian. Inguruak balio ekologiko handia du baso mistoa baitago aukeratu zaion kokapenean. Otsoa, nutria, gineta, marta eta hegazti harrapakariak ditu espezie nagusiak.

2. Boeza: Leon-en eraikiko da, Boeza izeneko bailaran. Igaraba, desman piriniarra, otsoa, aztorea eta arranoa dira bertan babestu beharreko espezieak.

PHNk kaltetzen dituen bailaren zerrendan, hamar aurrenetatik bost euskal lurraldeetan daude ●

3. Caleao: Asturias-en. Pagadiak, igarabak eta otsoak dira bertako espezie kaltetuenak.

4. Pas: Cantabria herrialdean. Bailara guztiz kutsatugabea kokatzeko asmoa dutelako polemikoenetarikoa izan da.

5. Pisueña: Cantabrian

baita. Aurrekoaren ezaugarri berdinak ditu.

6. Añarbe: Gipuzkoako barnealdean, pagadi zein harizti aberatsetako ingurua da, horrek suposatzen duen hegazti espezie aberastasunarekin.

7. Leitzaran: Gipuzkoan baita. Europako bailararik garbienetariko a dugu hau, eta horrexegatik polemikoenetariko a da.

8. Leitza: Gipuzkoan. Aurrekoaren antzeko eragina jasango du bailara honek ere.

9. Zaldibia: Zerrendan aipatzen den azken urtegi gipuzkoarra. Zaldibia udalerriko lurretan kokatuko da, eta Aralarko mendizerra kaltetuko.

10. Itoiz: Irati bailaran, Nafarroan. Protesta gehien sortarazi duen proiektua. Pagadiak, harrapakariak, desmana piriniarra eta basakatua dira bertako aberastasun handienak.

Itoiz bailara, urtegia egingo balitz, urperatuta geratuko litzatekeena.

beste saiaketa batzuk ere. Iaz Azpeitiko Nuarben (Gipuzkoa) amaitu zen Añarbeko urtegiak ere talde ekologista desberdinen salaketak eragin zituen, bertako aberastasun ekologikoa mantendu asmoz, baina obren gelditze eskakizunek ez zuten aurrera egin eta egun martxan dago dagoneko Añarbeko urtegia.

Zaldibia, Leitza eta Leitzarango urtegiak proiektuak dira gauzatzear daudenetarikoak eta eztabaida gehien sortu dutenak. Balio ekologiko handikoak ukituko dituzten inguruak guztiak, talde ekologista anitz izan dira honez gero egoera komunikabideetan salatu dutenak.

Ura, arma politikoa

Lguzki taldekoek behin baino gehiagotan adierazi dutenez, lurralde bakoitzak bere urak administratzeko ahalmena izan beharko luke, eta PHNk ez du horretarako betarik uzten. Ez dira bakarrak izan. Bitartean, Hego Euskal Herrian eraikita dauden urtegiak urak PHNren barnean sartuak izan dira orokorrean, eta horren aurkakoek Plan Hi-

kubide osoa duela Itoizko urtegi urez baliatzeko». EA eta sozialistak ezik, beste alderdi politiko guztiak obra honen aurka azaldu dira.

Itoizko urtegia oraindik ez da gauzatu, 16.500 milioi pezetako (825 milioi libera) aurrekontua onartua izan arren iazko abenduan. Ebroko Konfederazio Hi-

drografikoko lehendakariak aurtengo lehen hilabeteetan martxan jarriko zela adierazi zuen, baina orain-

dik ez dira obrak esleitu ere egin.

Nafarroatik kanpo ordea egin dira PHNren aurkako

«Bertakoek bertakoentzat eginiko plan hidrologiko bat eskatzen dugu, ez Estatuak eginiko hau» ●

ITOIZKO KOORDINAKUNDEA

drologikoak lurraldeen arteko oreka hausten duela diote. «Espainiako iparraldeak penintsula osoa ureztatu behar du, baina ura arma politiko bat besterik ez da», entzun ahal izan da talde ekologista desberdinek eskainitako prentsaurrekoetan.

Eusko Jaurlaritzak ez du oraindik gai honi buruzko iritzi garbirik agertu, baina joan den urtarilaren 4ean Lege Errejimenerako eta Garapen Ekonomikorako kontseilariordea den Xabier Balzak adierazi zuenez, obra hidraulikoena Eusko Jaurlaritzari ematen ez bazaio, ez du ordezeko transferentziarik onartuko, «bes-

Juan Cruz Alli Nafarroako lehendakaria Itoiz bailarako udalerrietako hainbat alkaterekin bildu den arren, UPNk ez du iritzi ofizialik agertu. (Argazkia: Joxe).

tela negoziazio barregarri batez ariko ginatekeelako, politikoki garrantzirik gabeko konpetentziak hartuz». Transferentzia hau 3.500 milioi pezetan neurtu da.

Plan Hidrologiko Nazionalak eztabaidagai izaten jarraituko du. Udaberrian Gorteetan aurkeztuko dute sozialistek Planaren aurreproiektua. Izan ere, eta ez-

tabaida hauek guztiak izanagatik ere, oraindik inork gutxi daki zehazki zertan datzan PHN izeneko.

Amagoia | **ban**

ARGIA txokoak

GARTZIATEGI

SAGARDOTEGIA

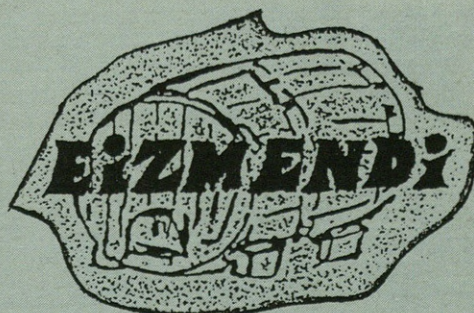
BITOR LIZEAGA

P.º de la Sidra, 1
GARTZIATEGI Baserria
ASTIGARRAGA

46 96 74
46 77 16

Sagardotegia

Erretegia

OTZUEN TXIKI BASERRIA
OSINAGA AUZOA

TELF: 55 64 05
HERNANI

Euskal txapelaren erabilera ezak jantzi honen desagertzea ekar dezake

ARO BERRIAK EZ DU TXAPELIK NAHI

Abarkak oinetan, txapela buruan, gerrikoa soinean: hau da nire apaindura guztia. Horrela zioen garai bateko euskal herritarrek. Gaur egun, zoritxarrez edo zorionez, beste arropa batzuk erabiltzen ditugu eta horregatik, hain zuzen txapela, betiko euskal txapela desagertzeaz dago. Tapia eta Leturiaren kantak horrela dio behintzat: «Txapelik ederrena/haizea buruan».

1936an Tolosan milioitik gora txapel egiten ziren; gaur egun Boinas Eloseguiak 350.000-500.000 txapel inguru egiten ditu.

«**EZ** dago zalantzarik gaur egungo euskal herritarren ezaugarriak adierazgarriena txapela dela», dio Añamendi Entziklopedian agertzen den txapelaren definizioak; baina argi dago gehiegi esatea dela. XXI. mendearen aurreretan gaudela, txapela desagertzeaz dago, salbuespen batzuk salbu, eta zaharren ohitura besterik ez da.

Txapelaren jatorria ezezaguna bada ere, aditu gehienek bertakoa dela diote eta hala adierazten du Isabako azpirliebeak, gizon bat txapelaz agertzen baita. Karlitatek eragindako ospearen ondorioz txapelgintzaren industria sortu zen Tolosan, 1859. urtean. Hasieran 60 langile ari baziren ere, 1933rako kopurua 260koa zen eta hastapenetan langile bakoitzak bi txapel egiten bazituen egunero, 20 urte beranduago langileak egunean 20 txapel egiteko gauza ziren. 1933an Tolosan denera 4.500 txapel ekoizten ziren egunero, hau da, urtean milioitik gora txapel. Gaur egun Boinas Eloseguiaren urteroko produkzioa 350.000 eta 500.000 artekoa dugu, hauetatik erdia baino gehiago zibilak dira eta gainontzekoak mi-

litarrek. Mª Jesus Garmendiak, Tolosako Boinas Elosegui lantegiaren zuzendaria azaldu digunez, «garai batean edozein kapel erabiltzen zen eta horien artean Euskal Herrian gehien erabiltzen zena txapela zen. Baina gaur egun, kotxez edo autobusez mugitzen gara alde batetik bestera. Ez dago kapela erabiltzeko ohiturarik». 30eko hamarkadan modan jarri zen kapela zein txapela erabiltzea, gaur egun aldiz, kapela erabiltzen dutenak gutxienak dira.

Guzti honetaz konturatu ziren Txapelaren Lagun Elkartek nafarreko kideak, eta hauen leloa «Txapela salba dezagun» da. Urtarrilean sortu berri den elkarte honek oraingoz 10 bazkide besterik ez ditu baina denak gazteak dira, 22-25 urte artekoak. Elkarte honetako lehendakaria den Javier Garisuainek zera esan digu:

**Esparterok
1838ko proklama
batean txapelaren
erabilera debekatu
zuen** ●

Garai batean euskal herritarren janzkera txapelik gabe ez zegoen ulertzerik. Mende honen hasieran emakumeek eta umeek ere erabiltzen zuten. Gaur egun, gazteek ez dute txapela erabiltzeko ohiturarik, eta hau dela eta jantzi honen desagerpena aurrikus daiteke. Aragazkian, XIX. mende amaierako bikote euskalduna.

«Oraingoz gutxi gara baina pertsona dexente burbilduko direla uste dugu». Txapelaren lagun elkarte sortzea ez da izan hauen ideia bakarrik. Jakin izan dugu Gipuzkoan ere antzeko elkarte bat sortzeko asmoa dutela baina ez dugu posible izan horiekin hitz egitea. Javier Garisuainek elkartearen helburuak azaldu dizkigu. «Alde batetik txapelaren

historia eta ikerketa etnografikoak egiteko asmoa dugu eta bestetik, arlo ludikoa ere landuko dugu, batez ere gazteen artean txapelaren erabilera bultzatzeko». Elkarteko kide honen arabera, txapelzale asko daude: «Horieen artean Alli lehendakariak edota Pedro Ruiz de Alegriak, Espainiako Gobernuaren ordezkari berriak, barrota-

sunez daramate bain jantzi jatorra».

Baina Alli eta Ruiz de Alegria ez dira bakarrak. Euskal Herrian badaude txapel(dun) ezagunak: Agustin Ibarrola eskultorea, Periko Solabarria parlamentari ohia eta zinegotzia, Boni Fernandez txistularia edo Erramun Martikorena abeslaria. Eurekin hitz egin dugu eta denek onartu dute

gaztetatik duten ohitura dela. Erramun Martikorena nahiko harritu dugu bere txapelaz galdetu diogunean, eta barrez erantzun digu. «Ez dut beti erabiltzen, baina beti beltz kolorekoa daramat. Noizean behin, jai batera joateko eta erdi txantxetan kolore bizidun bat eramán izan dut». Agustin Ibarrolaren emaztearekin hitz egin dugu eta

Txapelaren inguruko zenbait bitxikeria

TXAPELAREN jatorria ezezaguna bada ere, honen inguruan teorizatu duten gehienek Euskal Herrian sortua dela diote. Hala ere, txapelaren historiari hitz egiten diguten testu oso gutxi daude, baina beste herrialdeetan hartzen dituen izenek bertako 'produktua' dela pentsarazten digute: frantsesez *béret basque*; bere-itto dei basqui italiaraz; *basque cap* ingelesez; edo *baskische platte mütze* alemanieraz. Gaztelania da europar hizkuntza bakarra 'euskal' adjetiboaz ez duena erabiltzen, *boina* baiteritzote.

Gure artean, ia kolore guztietako txapelak erabili izan dira, kolore bakoitza zerbaiten adierazgarri

bihurtuz. Adibidez, Orioko estropalarien aldekoak txapel horia erabiltzen dute; XIX. mendeko isabelinoek eta karlistek zuria edota gorria erabiltzen zuten, horregaitik ematen zitzaizkien txapelgorri eta txapelzuri goitizena. Zumalakarregi bera izan zen

■ Nafarroako Txapelaren Lagun Elkartearen leloa «Txapela salba dezagun» da ●

bere armadako gizonen artean modan jarri zuena... Baina beste militar bat dugu txapelaren erabilera

debekatu zuena: Espartaro. 1838an plazaratutako proklama batek horrela zioen: *«Txapelaren erabilerak ekar ditzakeen gaitzak kontuan hartuta, batez ere gure Erregina Isabel II eta Konstituzioaren aurka borrokatzen dutenen ezaugarria delarik, eta honek ekar ditzakeen nahaspilak ekiditeko (...), agiri honen argitalpenetik aurrera txapelaren erabilera debekatzeko zaila pertsona eta estatutu guztiei, bai militar zein herritarrei»*.

Horrek ez zuen galerazi ordea txapela derrigorrezkoa izatea espainiar armadan ia mende bat beranduago, 1926 urtetik 1936raino. Orduan erabiltzen ziren txapelak ziren.

1936ko gudariek txapel gorria erabiltzen zuten baina XX. mende hasieratik emakume, gizon, ume zein helduen jantzia izan zen Euskal Herri osoan. Bestetik, Euskal Herrira etorri diren bidaiariek euren kroniketan, askotan, euskal herritarra deskribatzean, bertan erabiltzen zen kapela deskribatu izan dute. Adibidez, Arnold von Harff erromesak 1496an egindako bidaiari, euskal herritarra txapela jantzita marraztu zuen. Txapela erabiltzeko moduak ere bidaiari hauek harritzen zituen eta euren testuetan agertzen denez, *«ez du euritik eta eguzkitik babesten»*, betidanik txapela hotzetik babesteko erabili izan baita.

Urruzola'tar Prantxixku

Ansa'tar Miren

ELUTXETA

Sagardotegia

Oztaran
Bailara

☎ 55 69 81

20130 URNIETA
(Gipuzkoa)

berak azaldu digu Agustinek lau zapabost txapel dituela, *«igandeetakoa, tailerreen erabiltzen duena, kaletik joatekoa, ortuan lan egiteko erabiltzen du beste bat...»*.

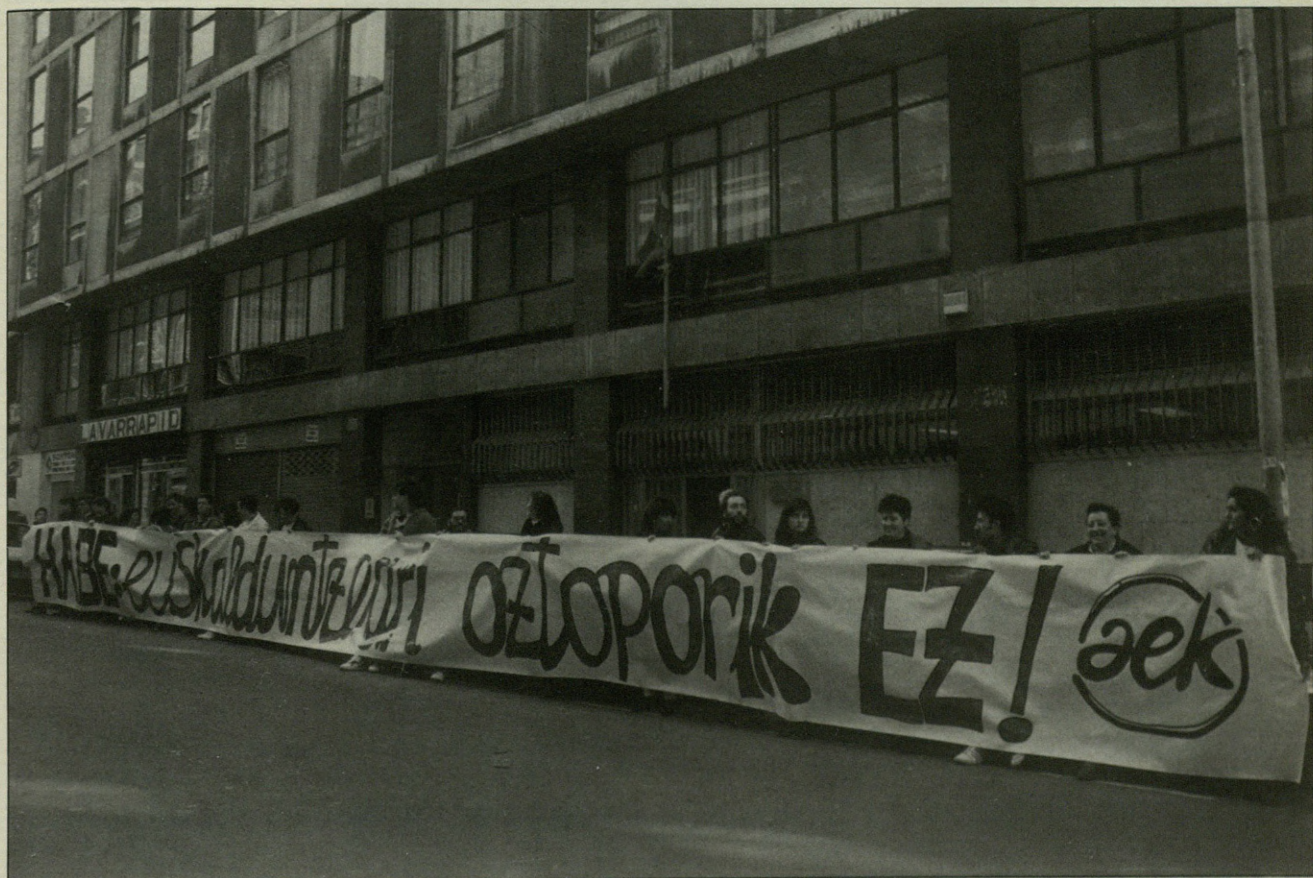
Pare bat anekdota

Boni Fernandez eta Periko Solabarriaren txapelak ezagunak dira bakoitza bere arloan. Perikok txapela ez zuen Legebiltzarrean kentzen eta *«gaur egun ere udal batzarretara txapelarekin joaten naiz»*. Hala eta guztiz ere, Perikok txapel bakarra erabiltzen du, *«eta zahartzen denean beste bat erosi»*. Esan digunez, anekdota dextente ditu kontatzeko baina bakarra azaldu digu: *«Erabaki behar genuen ea udal batzarrean erretzerik*

bazegoen, eta PSOEk batek esan zuen berak erretzeari utziko ziola nik txapela kentzekotan. Ez nuen, jakina, horrela egin». Perikoren ustez, *«txapela eramatea euskal nortasunaren adierazgarri da, eta Euskal Herria independente denean ere nik ez dut txapela kenduko»*.

Boni Fernandez txistularia ere txapelaren aldeko beste amorratu bat dugu. *«Txistularien jaialdi batean txapela kentzeko esan ziguten, txistulari gazteen artean ez zutelako eramaten eta denok jantzi berdinarekin aurkeztu ahal izateko. Ez genuen txapela kendu. Uko egin genion esandakoari. Nola uler daiteke txistulari bat buruan txapelik gabe?»*.

Myriam Gartzia

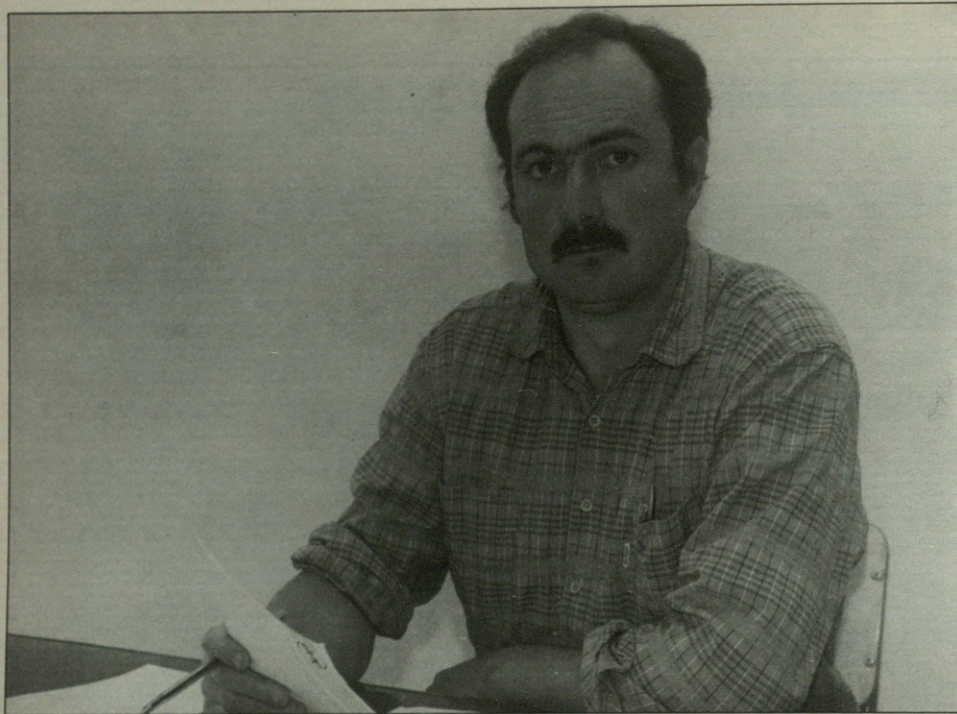
ELKARLANERAKO GARAI BERRIAN AEK-RI MURRIZKETA ZAHARRAK

Hamar urte betetzera doa HABE legea, baina helduen euskalduntze eta alfabetatze mundua ez dago orduan baino bareago. Izan ere, euskalgintzako sektoreetan elkarlanaren premiaz sekula baino gehiago hitz egiten den honetan, AEK-ko 400 ikasle dirulaguntzarik gabe geratu berri dira. Mamu zaharraren azken bertsioa dugu. Behingoz konponbidea behar duena.

AURTEN ere ez da urte hasiera lasaia izan AEKrentzat. Izan ere, iaz HABEK Gipuzkoako AEKn ikasten ari ziren 178 ikasle dirulaguntzarik gabe utzi baldin bazituen, aurten 400 ingurura igo baita denera kopuru hori Bizkaia eta Gipuzkoan. Bizkaian, Arrigorriaga, Ugao, Etxebarri, Sodupe, Balmaseda, Matiena,

Sopela eta Leioako ikasleak izan dira dirulaguntza barik utzitakoak. Gipuzkoan, besteak beste, Astigarraga, Gaztelu, Lazkao, Deba, Aizarnazabal, Mutriku, eta Donostiako Antiguu eta Oiartzungo Arragua auzoetako ikasleei ez zaie dirulaguntzarik luzatu.

Lehenik eta behin, esan dezagun HABEko ardura-

Juan Mari Mendizabal, Gipuzkoako AEK-ko arduradunaren ustez, «HABEk dio euskalategi guztiekin irizpide berak erabiltzen dituela, baina ez da horrela».

dunekin hitz egiten. saiatu garela, azken arazo hauekiko beren iritzia ezagutzearen. Ahaleginak ahalegin,

ez dugu inorekin mintzatzetik lortu.

Arazoaren aurrean leku-tzeko, 1987ko ebazpena

—dirulaguntzak jasotzeko eta oro har euskarazko helduen irakaskuntzarako baldintzak arautzen dituen le-

ge-xedapena— jo behar dugu alde batetik. Bertan esaten denez, euskalategi pi-bratuek bi irakasle eta 48 ikasle eduki behar baitituzte gutxienez HABEren dirulaguntzak jaso ahal izateko.

Gela desplazatuei ezetza

Gipuzkoako AEKko arduradunak, Juan Mari Mendizabalek, dioskunez, «*gaur egun gainera, euskara ikasteko motibazioa nola dagoen ikusita, herri askotan -txikietan batez ere—, 48 ikasle biltzeko nahiko lan izaten baita*». Euskalategi askok, beraz, ezin izaten dute HABEk eskaturiko kopuru horretara iritsi.

Ondorioak argiak dira: sozio-linguistikoki zein euskararen berreskurapean interesgarriak diren

**31 garren zenbakia
KALEAN !!!**

OTSAILEKO ALEAN

— ABESBATZEN GARAIA —

- Zegamako "ORKATZ"
- Beasaingo "LOINATZ"
- Ordiziako "OROITZ"

— JOXE AZURMENDI —

- "Kontzientzi aldaketa bat eragin nahi nuke euskaldunengan"

ikastalde asko kaltetuak gertatzen ari direla. Bai eus-kara gutxi hitz egiten den lekuetan, —Enkarterrietako ikasleak adibidez—, baita udalerri euskalduna den Gaztelun alfabetatzen ari den ikasleen kasuan esate-rako. «*HABEk dioenez— adierazi digu Juan Mari Mendizabalek—, dirula-guntzarik gabe geratu di-renak talde txikiak dira. Gure ustez talde hauek ga-rrantz handia dute.*»

48 ikasle biltzen ez dire-nean, gela desplazatuak deritzotenak osatzeko au-kerak ematen du HABE le-gearen 1991ko ekaineko ebazpenak. Beti ere, he-rrialde horretako HABEko ikuskatzaitzaren baime-naz. Nolanahi ere, Juan Mari Mendizabalek ez dela ohiz-koa esan digu. «*AEK-k es-katutako taldeak oroko-rrean ez dira onartuak iza-ten. Aurten ez dizkigute ez Bizkaiko ez Gipuzkoaririk onartu. Eta udal euskalte-gienak onartzen dira.*»

Bestalde, dirulaguntzarik gabe geratutako ikasle gehienak 48 lagunetako kopuru horretara iritsi ez direlako izan arren, badau-de bestelako kasuak. Ore-retako INEMeko langileei dagokienaz, euskara ikas-taroko ordutegia desegoki-tzat jo du HABEk. Herri be-reko Langraitz ikastolako gurasoen kasuan aldiz, fa-milia barruko transmisiora-ko kanpainaren ezaugarriak ez dira ontzat eman.

HABEk, zentzu horretan, oso zehaztua du ikastaroak nolakoak izan behar duten dirulagunduak izateko. Di-rulaguntzarik gabe geratu diren talde hauek, dena den, oso interesgarriak di-relakoan dago Juan Mari: «*AEKn arreta handiz segi-tzen ari garen fenomeno da. Hortik etor daitezke-*

ABENDU hotzean, 1983-an, HABE legea onartu zen Eusko Legebiltza-rrean. Labur esanda, eus-kara irakastea, euskararen irakaskuntza sustatzea; ikerketa lanak eta pro-gramak burutzea; zen-troak sortu eta sustatzea, eta dirulaguntzak eta eus-karazko titulazioa bidera-tzea ziren, besteak beste, HABE institutuari ezarri zitzaizkion betebeharrak.

1984eko ekainaren 20an legearen lehen ebaz-pena onartu zen. Euskal-tegien homologazioa arautzen duena. Testuin-guru honetan, 10.000 biz-tanletik gorako herrietan, udaletxeen titularitateko udal euskaltegiak bultzatu ziren. Bestalde, sare ho-rretatik at geratzen zire-nak pribatu izaera izango zuten, hauen artean li-break eta homologatuak bereiztuz. Udal euskalte-giak finantzatzeko hitzar-menak egin ziren udale-txeekin. Homologatu eta

lako eskaria bisortzeko bal-dintzak. HABEren portaera erabat itxia eta burokrati-koa izaten ari da.»

Testuinguru honetan, AEKren azken mintegian, helduen alfabetatze eta eus-kalduntze munduak gaur egun bizi duen une larriaren berri eman zen. HABE legea aldatu beharra aldarrika-tzeaz gain, helburu berriak planteatzeko eta helburu horiei erantzuteko bitarte-koen birplanteamendu bat egitearen premia aipatu zen. Juan Mari Mendizaba-len ustez, helduen alfabe-tatze eta euskalduntzearen egoera sakon aztertze-ko garaia da.

Bederatzi urte istilutsu

libreentzat, berriz, dirula-guntzen sistema eratu zen. AEK-ko euskaltegi gehienak, gaur egun, li-break dira —orduko eta ikasleko 42 pezetako di-rulaguntza dutela—. Ho-mologatuek 135 pezeta jasotzen dituzte. Udal eus-kaltegiatan, ikasle eta or-duko gastua 400 pezeta ingurukoa da.

1987ko iraileko ebaz-

penean euskaltegi pribatuek dirulaguntza jaso-tzeko baldintzen berri eman zen. Egoitza berean 48 ikasle eta bi irakasle behar dira gutxienez, eta barnetegietan 24 ikasle.

1991ko ekainean gela desplazatuaren aukera onartu zen, talde txikia-go baina beti ere herrial-deko HABEko ikuskatzai-letzaren onarpenaz.

HABEren politika salatzeako ekintza ugari burutu ditu AEK-k azken asteotan.

«*Hamar urte igaro dira HABE legea atera zenetik —diosku Juan Mari Mendi-zabalek—, emaitzak azter-tzeko sasoia da. Zenbat euskaldun lortzen ari ga-ren, non kokatzen den jen-de guzti hori eta zer eragin duen gizartean, zergatik geratzen den hainbeste jende euskalduntze proze-sua burutu gabe... HABEk eta instituzioek arazo guzti*

hauek aztertu beharko li-tuzkete.» Gauzak ez dira ho-rrela, baina. «*Lastima da be-netako eztabaida guneak izan beharko luketen haue-taz hitz egin beharrean, denbora betiko tirabiretan galtzea. Elkarlanerako se-kulako premia dagoenean gurekiko eraso gogortzea.*»

Alberto Irazu

«Nor bere herrian zikinduta ikuspegi zabalagoa lortzen da»

Ez da erraza elkarrizketa batean horrenbeste arlo jorratu dituen pertsona baten izaera biltzea. Gaztetandik Jesusen Lagundiakoa, Herri Irratiko lokutorea, «Euskaldunon Egunkaria»-ko Administrazio Kontseiluko kidea, euskararekin konprometitua... Bi orduko elkarrizketaren ondoren, oraindik ere gai askok ihes egin digutelakoan agurtu gara.

ARGIA. *Berrogei urtetik gora eta etengabe ikasten, munduan zehar bamaika buelta eman eta gero.*

TXEMA AUZMENDI. Gijonen Unibertsitate Laborealean ikasi nuen, hamalau urtetik aurrera. Ondoren Zaragozan eta Valentzian. Alemanian ere unibertsitate

ikasketak egin nituen (eta alemaniera ikasi etika eskolak jasotzeko). Irlandan ere bai, ingelesa ikasteko. Teologian doktoradutza egin bitartean, Deustuan irakasle izan nintzen, Giza Eskubideak irakasten.

Arrazoi pertsonalengatik hirugarren probazioa —Jesusen Lagundiakoa izateko azken etapa— Mexikon egin nuen. Handik San Franciscore, eta ingelesa ikasi bibliografia ugari landu ahal izateko. Handik itzulirik, gazteei Azpeitiko Iraurgin batxilergoa irakasten aritu nintzen. Eta hortik irratira etortzea proposatu zidaten, ni Guatemalara joatekotan nengoela, beraz ia-ia kasualitatez ari naiz lanean hemen. Euskalduna izateagatik ere bai, besteak beste. Hala ere, ez dut neure burua kazetaritzat.

A. Kanpora ateratzen diren askok esaten dutenez, bestetik atera eta beste herrietan bizitzeak gure herria erlatibizaturik ikustarazten digu. Zer deritzozu?

T. A. Nik gure herria gehiago maitatzen ikasi dut. Alemanian espainiarra nintzela esateko tentaldia izan nuen, baina beti euskalduntzat

Nire herria den bezala maite badut, gertuago sentituko naiz beste herrietako jendearengandik.

agertzea erabaki nuen. Eta, bestalde, beste herriekiko elkartasun sakona sentitu izan dut. Gure berezitasuna mundu zabalagoan jarri eta hobe kokatu dut, ingurukoekiko harremanetan murgildurik.

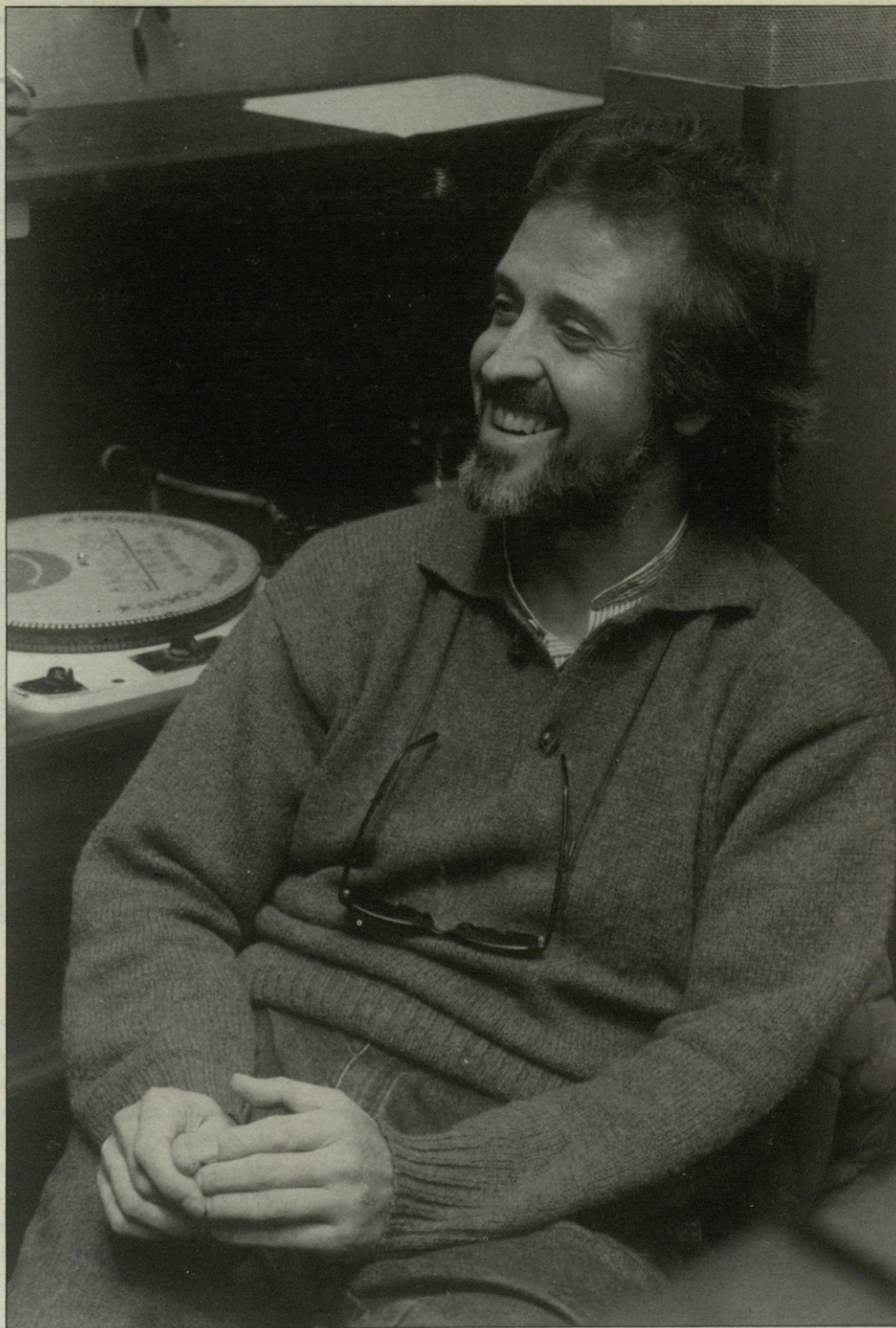
A. Badirudi zure egunero-ko jarduerak urrundu egin zaituela jesuitez dagoen irudi tipikotik, hau da, jendearengandik oso gertu, kulturalki herri mugimenduetan inplikaturik eta —irratia bidez— beste herriekiko elkartasuna aldarrikatuz. Gorri fama ere ba omen duzu.

T. A. Neure ustez ez dago jesuita tipikorik; atipiko asko bai, ordea. Gure hezitzaileek izan dute eragina guregan eta, bestalde, ikasketak eta bestelako espe-

■ «Egunkariaren kasuan Kultura Sailaren aldetik horrelako itxidura egotea oraindik» ●

rientziak direla eta herri ezberdin askotakoak ezagutu ditut eta ez dago molde jakinik.

Jesusen Lagundiakoen lana, gaur egun, herriarekin lan egitea da, jendearengana hurbiltzea, gaixoei laguntzea. Azken batean, urte askotan gizartetik urrun samar egon den apaiz mundua herriratzea, inplikatzeko. Beharrezkoa da kristau bizitza eramateko. Bestalde, euskal kulturarekin ere loturik burutu behar da lan hau, eta horretan frantziskotarra k izan dira aitzindari. Eta gure egoeran dauden herri eta etniekiko elkartasuna adieraztea oso garrantzitsua da.

A. Beraz, jendearekin lan egiteko beharra eta era berean euskal nortasuna aldarrikatzeko beharra dira zu kide zaituen Herria 2000 Eliza elkartearen helburua?

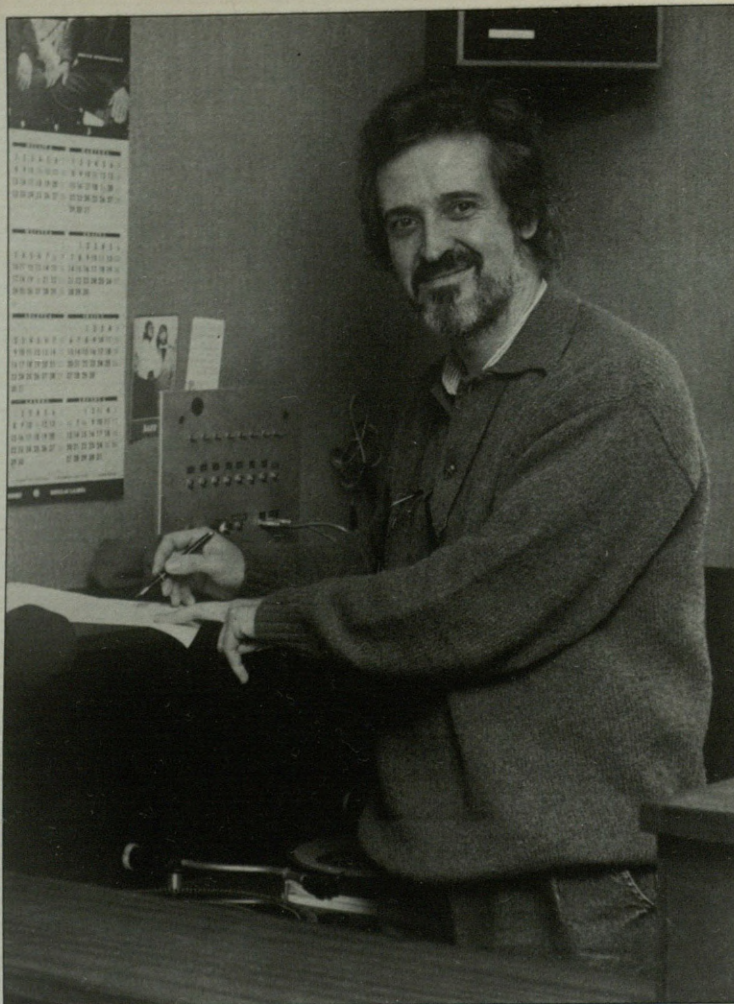
T. A. Mota askotako jendea biltzen da elkarte horretan: apaizak, erlijiosoak eta laikoak. Euskal Herriko egoera kristau bezala bizitzeko era bat da, errealitatea aztertu, jendearekin lan egin... Bide

bat da eta Euskal Herri oso-ko partaideak daude.

A. Euskal kultura eta euskararekiko inplikazioa, herri bat izatearen konbikzioa eta planteamendu politikoak eta gure egoeraren antzera dauden herri horiekiko elkartasuna direla eta, badirudi abertzale izatea zuretzat obizkoa baino esanabi zabalagokoa dela.

Giza Eskubideen lehen artikuluan esaten da herri orok duela bere buruaren jabe izateko eskubidea; hori onartzen ez zaigun bitartean hemen ez dago irteerarik.

Talde asko daude
Euskal Herrian
bakearen alde ari
omen direnak,
baina orain arte
ezagutu ditudanek
ez naute batere
bete; neure ustez
bakea ulertzeko
duten era Euskal
Herriko arazoari
ihes egitea da.

T. A. Garbi dago norberak baduela bere aberria, eta berari loturik dagoela: kirola, politika nahiz kultura mailan txertaturik ez egotea pertsona baten dimentsio handi bat galtzea da. Nire herria den bezala maite badut, gertuago sentituko naiz beste herrietako jendearengandik. Nik bisitatu ditudan herrietan bizi izan dut esperimentzia hori, ez naiz maila teorikoan iritsi ondorio horretara. Herri honetako kide sentitzen naiz eta hori da neure pentsakeraren arrazoia. Bere partikulartasuna sentituz, pertsona bat errazago izan daiteke unibertsa. Nor bere herrian zikinduta ikuspegi zabalagoa lortzen da.

A. Beraz, abertzaletasuna ez dago berri baten une bateko egoeraren arabera

baldintzatuta.

T. A. Egoerak bere garrantzia du, gure kasuan Euskal Herria ez baita onartua eskubide osoko nazio bezala; baina, hala balitz ere, abertzale izateak beste esanahi asko ditu, eguneroko lanean inplikaturik sentitzea eta, batez ere, militantea izatea. Eta nazio izatea lortzen ez badugu ere, merezi du saiatzeak.

A. Horrek beste inplikazioak ekartzen dizkizu Euskal Herriko egoerari intzenbidea aurkitzeko eta, adibidez, bakearen aldeko Elkarri-

rri-n ere parte hartzen duzu.

T. A. Talde asko daude Euskal Herrian bakearen alde ari omen direnak, baina orain arte ezagutu ditudanek ez naute batere bete. Ez diet kontra egingo, baina ez dut uste bultzatu behar ditudanik, neure ustez bakea ulertzeko duten era Euskal Herriko arazoari ihes egitea iruditzen zaidalako. Ez zait iruditzen analisi zuzena egiten dutenik.

Elkarri-ren berri izan nuenean eta zein pertsonak hartzen zuten parte ikusirik—ideologiak baztertutik—,

eta partaide izanik Herria 2000 Elizari loturiko jendea, kristau taldekoak ere bai... azterketa sakona eta zuzena egiten zutela irudu zitzaidan eta jada Altsasun izan ginen

A. Zein mezu zabaltzen du beraz, Elkarri-k?

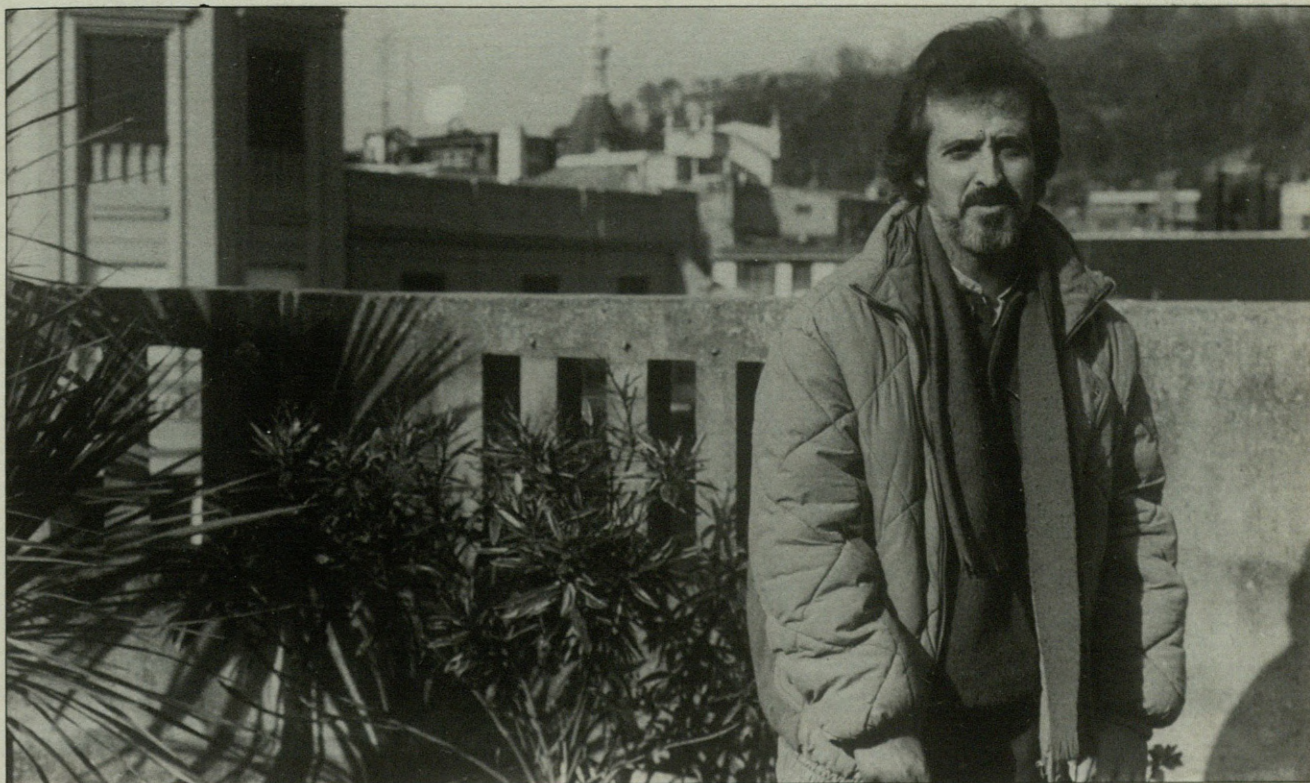
T. A. Elkarri erakargarria egiten zait ez baitago bakea bapatean lortzearekin obsesionaturik. Bere lehen helburua denon arteko elkarrizketa bultzatzea da, edozein alderditakoak direla, arazoa bideratzeko. Azken batean, alderdiei mugaturiko *ghetto*-ak apurtzea. Inork ez dauka bere baitan egia osoa. Baina herri honek badu bere buruaren jabe izateko eskubidea. Giza Eskubideen lehen artikuluan halaxe esaten da, herri orok duela bere buruaren jabe izateko eskubidea: ekonomia kontrolatu, politika berezia eraman, eta abar. Eta hori onartzen zaigun arte hemen ez dago itteerarik.

Beraz, bi mutur horiek nola hurbildu eta elkarrizketatzeko urratsak ematea, santua edo gaiztoa izateko manikeismoan erori gabe. Eta leporatu digute HBkoak izatea. Eta hala balitz, txarra al da? Zerbait egin behar irtenbide bat aurkitzeko eta gezurra izango da? Nondik datorren hartzen da kontuan eta ez zer bilatzen duen.

A. Beste gai batzuk jorratzen hasteko, Kazetarien Elkarteko lehendakari ere izendatu zintuzten orain biru urte. Zer da ekimen hartaz?

T. A. Planteamendu majoa zituen, baina inoiz ez du arrakastarik izan. Ez dakit zein den benetako arrazoia, agian ez zegoen heldutasunik, baldintza objetiboak falta ziren agian. Bere helburua euskara komunikabideetan bultzatzea zen.

■ «Elkarri erakargarria egiten zait, ez baitago bakea bapatean lortzearekin obsesionaturik; bere lehen helburua denon arteko elkarrizketa bultzatzea da» ●

Kontraesankorrak dira Herri Irratian daramagun ibilbidea eta COPEk Madriletik daramana.

A. *«Euskaldunon Egun-karia-ko Administrazio Kontseiluko partaide ere bazara. Nola ikusten duzu bere egoera, orain bi hilabete, bi urte bete dituen bone-tan?»*

T. A. Neure ustez egoerak onera egingo du, baina zeharo harritzen nau nola egon daitekeen oraindik horrelako itxidura Kultura Sailetik. Ez dut uste Joseba Arregi kenduta hori konpon daitekeenik, bertan egonik ez baitute bere alderdikoek ezer ere esaten.

Baina elkarriketa eta negozio luzeak izan ditugu. Eskatu dizkiguten dokumentazio, kontabilitate eta gauza guztiak eraman dizkiegu eta, hala ere... eze-tza. Zer egin behar da? Zein da oztopoa, gure atzean dagoen norbait? ETA gure atzean egotea? Nik uste dut guzti hori aspalditik bazter-turik eduki behar dutela. Bi urte bete eta oraindik ez dira

komentzitu hau-oso proiektu garrantzitsua dela, ahalegin asko egin direla eta gauza on asko egin daitezkeela. Gauza duina da, objetiboak izateko ahalegin handiak egin dira, euskaraz egiten da eta Euskal Herri osoa hartzen du kontuan. Zer gehiago frogatu behar da?

A. *Non ikusten duzu irten-*

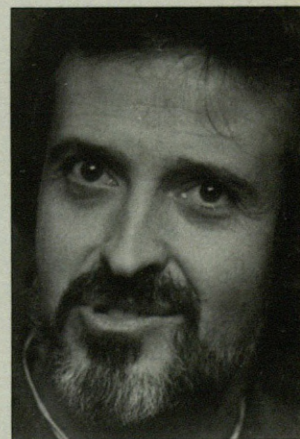
bidea?

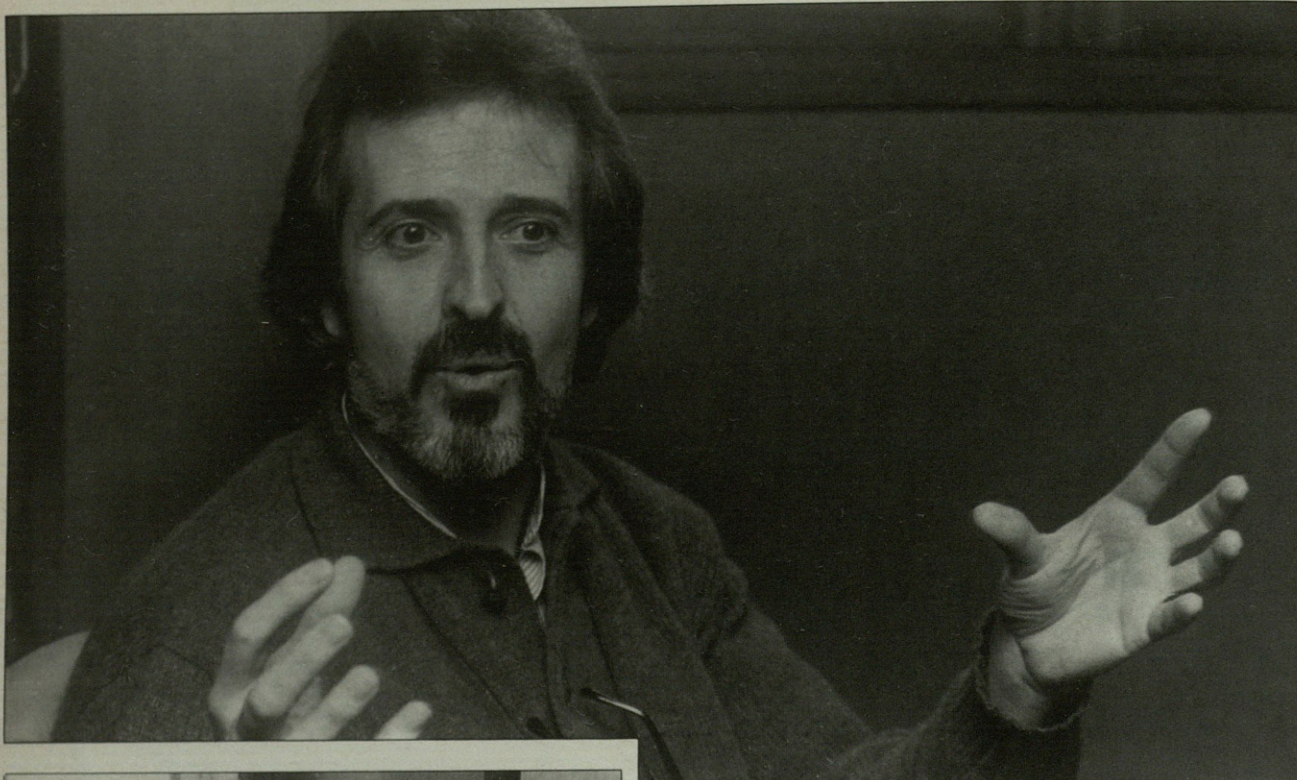
T. A. Eusko Jaurlaritzaren arazoa konpontzen ez den bitartean, beste bideak bilatu behar dira. Maila politikotik at, justizia mailan alegia, erakunde publikoen boikota ere ulertezina da, batez ere informazioa euskaraz jasotzen duten herri-tarrak ez baitituzte infor-

matzen, diskriminatu egiten dituzte. Zein motatako etika darabilte, bada? Errealitatean oinarritzen ez diren us-tezko mamuen izenean in-justizia hori egitea oso larria iruditzen zait. Gipuzkoako

NORTASUN AGIRIA

Ordiziarra, orain berrogeita lau urte jaio zen ● Aurten beteko dira 25 urte jesuita sartu zela ● Bost urterekin euskara galdu eta hogeitazituela ekin zion ikasteari ● Jota utzi zuen izugarri estimatzen zuen arreba minbiziz hiltzeak ● Egunero saio bat du irratian ● Kirolari aparta, futbolari eta palista ona da ● Irratia ez euskalduntzekotan, jesuitek utzi dezaten aldekoa ● Ingeleseko irakasle izana ● Gazte jendearekin lan handia egin du

Erakunde publikoen boikota ulertezina da, batez ere informazioa euskaraz jasotzen duten herritarrek diskriminatu egiten dituztelako.

Diputazio mailan izan da aurtengorako soluziorik baina Eusko Jaurlaritzarekiko negoziazioan dago gaikoa.

A. Euskararen kontuari

atxikirik, zer deritzozu Euskal Herriko komunikabideek —eta bereziki, kasu bonetan, Herri Irratia— euskararekiko duten jarraz? Zergatik erabiltzen da borren gutxi?

T. A. Arazo larria da, batez ere jakinik hemen gehintuenak euskaldunak direla

■ «Nire ustez, Herri Irratiaren helburua da gutxienez % 50 euskaraz egitea» ●

eta zuzendaritza aldetik oztoporik ez dagoela. Beraz, gogoia behar da horretarako eta, batez ere, militantzia handia. Okerrena albiste guztiak erdaraz ematea da. % 18 egiten dugu euskaraz eta urtero gorantz joan beharko luke horrek. Bestela jai dugu. Hala ere, denok dakigu publizitate gutxiago egiten dela euskaraz. Helburua Gipuzkoan gu-

txienez % 50 euskaraz egitea da eta bestela gaizki ari gara.

A. COPerekin zertan da barremana? Ez al da kontraesana Herri Irratiak daraman politikarekin?

T. A. Egia da guk daramagun ibilbidea eta COPEK Madriletik daramana oso bestelakoak direla eta kontraesana dela egunez irizpide batzuk entzutea eta FMn, edota gauez OMn, beste muturrekoak entzutea. Bestalde, Donostiako Setien gotzainari esker igor deza-kegu horrenbeste hemendik, Gotzainen Konferentzian erabaki baitezakete bi edo hiru ordu baino ez egitea Donostiatik.

A. Hemendik aurrera, zein asmo dituzu?

T. A. Euskal Herritik ateratzea gustatuko litzaidake. Kuba edo Guatemalan hiru urte ematea, hango egoera gertutik ezagutu eta bertako jendearekin lanean aritzeko.

Ritxi Lizartza

EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa z/g
ASTEASU

EKO VILLALBA
San Juan Kalea, 9
EIBAR

EKO TOLOSA
Zumalakarregi kalea, 4
TOLOSA

AUTOSERVICIO GORA-BERA
Agerrebe Ibilbidea
DEBA

EKO EUOMAR
Nafarroa ibilbidea, 37
ZARAUZ

SUPER ANDONAEGUI, C.B.
Andonaegi kalea, 10
SAN PEDRO - DONOSTIA

MERKEK IGLESIAS
Azkuene Kalea, 12
TRINTXERPE

**SAN JUAN BAUTISTA
KOOPERATIBA**
Villas auzoa
HERNANI

EKO IRUN
Blas de Lezo, 22
IRUN

EKO LEZO
Avda. Jaizkibel, 1
LEZO

EKONOMATO ORBEGOZO
C/ Eliz-Kalea, 1
ZUMARRAGA

SUPER RENTERIA
Vicente Elicegei kalea, 5
ERRETERIA

EKO BERAUN
Galtzaraborda Etorbidea, z/g
BERAUN - ERRETERIA

EKO ERREKONDO C.B.
Zigordia kalea, 7
ZARAUZ

EKO LEGAZPIA
Urola s/n
LEGAZPIA

SUPERMERCADO SOKOA, C.B.
Sokoa Merkatalgunea, 7
Hirigintza (ARABARKA jalearearen aldean)
HONDARRIBIA

BETI MERKEK
Loiola kalea, 12
DONOSTIA

EKO ALTZA
Larratxo Ibilbidea, 96 zbk.
ALTZA

EKO VILLALBA
Torres Urquizu kalea, 13
EIBAR

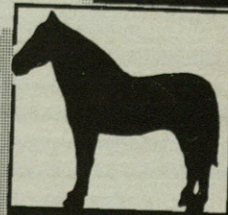

EKO AIETE
Etxaidi Saila
AIETE - DONOSTIA

BASTIDA
Erdiko kalea, 32
MUTRIKU

ZURE ETXE ONDOAN

EKO

SUPER IZTIETA
San Sebastián kalea, 16
ERRETERIA

Santa Agedako kopla berriak

SANTA Ageda bezperan kopla berriak kantari etorri zaigu François Bayrou Pirinio Atlantiarretako Kontseilu Nagusiko lehendakaria. Haritxelhar euskaltzainburuak biarnoar ilustratutzat jotzen duen honek, hitzezko kontu handietatik neurri politikotara dagoen tarte diruz neurtzen jakin duelako sortu dira kopla berriak Ipar Euskal Herrian. Euskaltzaindiaren kasuan ere, orain arteko onarpen falta gainditzeko balio izan dute —ofizialki hartzeko prest agertu baita—, luzatu dizkieten ehun mila libera horiek. Bayrouk horrela esan du: *«Hitza errespetatu egin behar da. Ez dira bitzaldiak bakarrik egin behar, ekin-tzak ere egin behar dira. Hain zuzen*

ere, euskal kulturaren aurrekontuak %120 baztea lortuko dugu».

Finantzaketa honek euskal kulturaren behar larriak apaldu eta politika mailan ate berriak irekitzeko orduan izan dezakeen garrantziaz ohartu da Haritxelhar: *«Badirudi kulturarentzat planifikazio politikoa burutu nabi duela, hots, orain artean eza-gutzen ez zena».* Hitz handiak, dudarik gabe, buruz ikasi beharreko kopla berri berrion barneratu beharrean dauden guztientzat. Urrezko txanpon hauen distirak aurrerako pausoak zehaztera eraman behar ditu bestalde, politikari eta euskal kultur munduko ordezkariak. Seaskaren akordioak ekarri dituen hobekuntzak, eta orain iragarri

diren aldaketok, Pariserako deiadarra handitzea ekarri behar du, euskaren estatus ofiziala lortzeraino. Pizkundera ere zentzu honetan mintzatu zen urteko bileran. Eskaera honek ez du preziorik, ez da liberatan neurtzen, ezta dirulaguntzen gorabehera gainditzeko ere. Han eta hemen bakarra dugun Euskal Herria, gutxieneko eskubideak errespetatzen ez bazaizkio ere, zor hori kitatzeke dago, oraindik.

SANTA Agedako koplak kantatzea baino nahiago izan dute Alex de la Iglesiaren «Accion mutante» ikustea. Beren paperean jartzeko edo. EAJ, bere euskaldun sena jasangaitz, RH

Une honetan Administrazioaren euskalduntzea atzera egiteko arrisku bizian dagoela adierazi du Euskal Kultur Batzarreak (EKB). EKBren iritziz, gatazka honetan PSOEn jarrera euskalduntzeari oztopoak jartzea dela eta hainbat adibide jarri ziren mahai gainean prentsaurrean, hots, Euskararen Legeari Madriletik jarritako errekurtsioa, administrazio mailan hartu duen jarrera, sistematikoki errekurtsioak jartzera daramana... Era berean, elkarlanerako deia egin zion HPINi, adostasun soziala eta akordio zabalerako deia eginez. Eta azkenez, «Estatuko Administrazioak tramitaturiko prozeduretan erabiliko den hizkuntza gaztelania izango da» dioen eta Madrilgo Parlamentuak onartu duen legeari egindako errekurtsioa aurkeztu zuen, euskara eta euskaldunen eskubideak baztertzen dituela esanez.

berezidun, gatazka sortzaile moduan jantzirik agertu zaigu. Beste muturrean, PSEk (EEren azken astinduez lagundurik) euskal sena bakezale, RH nork berea eta hizkuntz eskakizunen orekatzaile gisa jantzi ditu bere estalkiak, aurrean dituen indar mutanteen saioa hutsean uzteko asmoz. Funtzionarioak, bapatean, administrazioetako gela ilunetan, Ibon Sarasolaren azken hiztegiak goitik behera arakatzaren ikusi ditugu, aurrean dituzten

Bayrouk hitzeko kontu handietatik neurri politikoetara dagoen tarte diruz neurtzen jakin izan du oraingoan ●

lehen mailako ariketak nola konpondu ez dakitela. Itota.

Halako batean, EAJk, ez dakit nola, lege berri bat ateratzen du besapeetik... Alex de la Iglesiak ez ditu mutanteok ezagutzen eta ziurrenik, aspergarriak irudituko zaizkio, gatz eta piperrik gabeak, azaleko zauriak baino eragiteko gai ez direnak. Ekin-tza maite du, errebolta. Euskararen kontura baina, hots asko eta errebolta gutxi; normalizazioari buruzko urratsez ari natzaizue, ez hauteskunde garaiko kontu eta mutazioez.

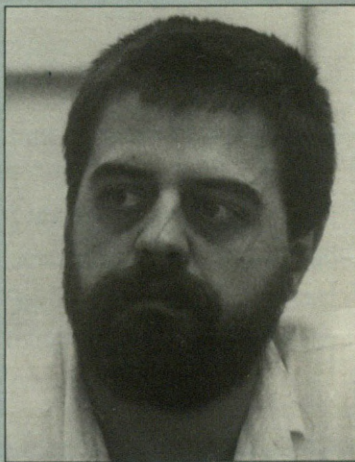
Inauterien bezperan moztarotatu dela esango digu norbaitek. Hain zuzen ere, Bizkaia eta Gipuzkoako musika eskolek LOGSERi moztarotatu kentzen saiatu dira, legearen aplikazioak dakarkien hondamena aldarrikatuz. Legea lepora jarritako soka dela irudikatu digute. Eta orain artean sostengatu dituen azpiko aulkia kentzera doazela...

J.J. Petrikorena

MINTZOAK MINTZO

Garrantzia

EUSKALDUNTZE bideari buruzko eztabaida soziala ez omen da garrantzitsua. Ardanzak esana. Ekonomia dugu gaitzik samingarriena eta horren ondoan ixil bitez unibertsitate zein eskoletako irakasleak, ikasleak, gurasoak, «Euskaldunon Egunkaria»-ko kazetariak, AEKn ikasteko eskubiderik gabeko ikasleak, kulturaz kezkatutako edozein. Euskaldunon eta euskaltzalegoaren ahotsa bahiturik, gehiengo oso zabalaren gaitzik, euskararen aurkakoen indarra inposatzen digute partidokraziaren arabera. Euskal Herria AHT bateko geltoki hustua bilakatzea omen dugu etorkizunerako perspektiba.

XABIER ALEGRIA

AURREKO batean Jon Sarasuak zioen bezala, hemen inork ez du fakturarik pasatzen. Iraganeko garaietan ezaguturiko baldintza gogorren beldurra erabat bameraturik edo, jeltkideen erantzunkizunaz mutu agertzea dugu lege. Politikan sartzea omen litzateke norberaren abotsa entzunaraztea.

Bitartean eskola lege berriak zaharkituriko eredu zaharrak ezarriko ditu, herri honen erdaratze indarrak bermatuz, eskola estatuaren makinaria administratiboaren menpeko gisa egituratuz. «Denon artean» plataforma zabalak eginiko dei larriari ere mespretxuz beteriko ezetz mutua baino ez zaio emango.

POSIBLE den hizkuntz politika bakarra dela aldarrikatzen duten arren begibistakoa da horren gezurra. Mari Karmen Garmendiaren hizkuntz politikaren ezintasuna bere partiduan bertan egosi da aspaldian. Euskalgintzaren inguruan gaur bertan osa daitekeen gehiengoari uko egin eta indar sozial euskaltzale guztiak balizko etsaitzat hartu zituenetik. Euskalgintza berri eta eraginkorraren eredu bilakatua den Joxemi Zumalabereren heriotza «Deia»-n ezkutatu eta Larraitx aldera begiratzen ere ausartu ez izanak agerian jartzen du jeltzaleen zorra. Xurikerian erori gabe agerian jarri beharrekoa. Argi hitz egitearen garrantzia.

Euskal rock & rollak ez du inoiz dirurik emanen

Hertzainak taldearen desegitea dela eta piztu da eztabaida. Zer gertatu da 80ko hamarkadaren hasieran sortu ziren eta arrakasta lortu zuten taldeekin? Ba al da Euskal Herrian enpresa hutsa besterik ez den eta garai bateko arrakastaz bizi den talde dinosauriorik? Eta Euskal Herriko merkatuak zer mugak ditu? Galdera hauei erantzuteko eta gaur egun rockaren egoera aztertzeke bertako protagonistengana jo dugu.

EUSKAL Herriko rock munduak gaur egun izan ditzakeen zenbait arazo azaleratu dituzte Hertzainak

taldearen desegiteak eta duela aste batzuk Garik, talde honetako partaideak, «Egin» egunkarian egin zi-

tuen adierazpenek.

Dinosaurio edo monstro izenak aipatu izan dira orain hamar bat urte *rock radical*

vasco izeneko mugimenduan ospetsu bilakatu ziren eta geroztik puntako izan ziren taldeak definitzeko garaian. Gari, Hertzainak taldeko kantariaren ustez, Zarama, Barricada, Hertzainak bera, eta La Polla Records bezalako taldeak enpresa hutsak besterik ez dira, eta beraiek dira, gaur egun, rock munduko dinosaurioak.

Arazo honetaz eta elkarriketan agertzen ziren beste batzuei buruz ere hainbat artikulu idatzi izan dira zenbait egunkaritan.

Odol falta

Talde monstroaren gaiarekin batera orain dela urte batzuk agertutako beste zenbait afera azaldu dira: hemengo merkatua txikiegia den ala ez, edo euskaraz kantatzeak talde baten jarduera mugatzen duen ala ez.

Puntu eztabaidatuena, azkenik, Euskal herrian arrakasta izateko talde politiko konkretu batekin identifikatzea beharrezkoa den ala ez.

Dinosaurio hitza garai

Hertzainak taldearen desegiteak piztu du eztabaida talde dinosaurioen inguruan.

Txanpi, jadanik deseginda dagoen Hertzainak taldeko bateriajolea:

«Euskara inoiz ez da landu kanpora ateratzeko»

ARGIA. Zure ustez ere, garai bateko talde monstroak amaituta al daude?

TXANPI. Gauza normala da. Urte asko daraman talde bat ez da hasieran bezala aritzen. Taldea sortu eta inork ez zuen imajinatzen taldeari esker biziko zenik, garai horietan ez zelako inor horren bidez bizi. Orduan, talde bat musikaren bidez dirua irabazten hasten denean enpresa bihurtzen da nahitanahiez.

Bakoitzak nahi duen bezala ulertu du egunka-

rian agertu zen Gariri egin-dako elkarriketa. Hau da, dirua irabaztea dela denen helburu nagusia. Ez da hori. Kontua da zuk musikaren bidez bizi bazaitezke beste toki batera lan egitera joan gabe, askoz ere hobe da dela.

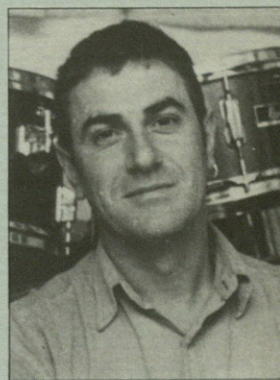
A. Euskaraz kantatzeak mugak ezartzen al ditu Euskal Herrian?

T. Bai. Euskal Herrian euskaraz kantatzeak gauza positiboak eta negatiboak dauka. Oso ondo iruditzen zait euskaraz kantatzea, uste dut hori egin

behar dela, baina arazoa da euskara ez dela inoiz landu Espainiara ateratzeko, esate baterako. Diskeetxeek ez dute dirurik gastatu, adibidez, Madrilen euskaldunak ezagutzera emateko. Orain dela urte asko egin behar zuen guzti honek.

A. Euskal Herrian arrakasta izateko ezinbestekoa al da talde politiko batekin identifikatzea?

T. Euskal Herrian dauden taldeen estatistika bat egin dezakezu. Zeintzuk eta nola aurrera atera diren eta

zeintzuk ez. Oso erraza da. Euskal Herriko rock taldeen disko guztiak hartu, hauetan zer gaiz aritzen diren ikusi, talde bakoitzaren ibilbidea aztertu, eta galdera honi zuk erantzun diezaiokezu. Nik ez dizut erantzungo.

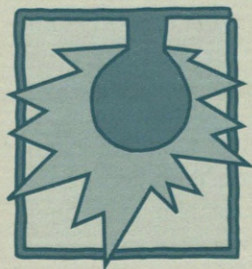
bateko arrakastaz bizi diren taldeak izendatzeko erabiltzen da, eta bide batez, talde hauen sortze gaitasuna eta

garai batean zuten odol edo ilusioa agortu zaiela adierazteko. Talde hauek une horretan enpresa hutsa

bihurtzen dira, lanbide bat besterik ez.

Talde batek profesional gisa jarduten duenean, hau

da, partaideak musikaren bidez bizi direnean, enpresa egitura hartzen du taldeak. Roberto Moso orain dela

ARGIA^{ren}

harpidedun izan nahi dut

48 ale eta Euskal Kulturaren Urtekaria jaso nahi ditut etxean

Orain ARGIAren harpidedun eginez gero, beste aldizkari baten urte osoko harpidetza dohainik izango duzu. Gurutze batez adieraz ezazu zure hautua:

☐ Larrun (urtean lau ale)
edo

☐ Susa, (urtean bi ale)

IZEN DEITURAK

HELBIDEA

HERRIA

HERRIALDEA

Tfnoa

BANKU EDO AURREZKI

KUTXA

SUKURTSALA

SUKURTSAL ZKA

KONTU ZENBAKIA

HARPIDETZA SARIAK (BEZ barne): Hego Euskal Herria: 10.300 pzta. / Iparr Euskal Herria: 685 libera / Espainia: 10.300 pzta. / Beste atzerriak: 13.450 pzta. / Airez: 21.300 pzta.

ARGIA: Industrialdea 1-2. LASARTE-ORIA 20.160 Tel. 37 15 45 Fax. 36 10 48

Natxo de Felipe: «Disko merkatua txikia da hemengo emaitza musikala nahiko eskasa delako»

ARGIA. *Euskal Herrian euskaraz kantatzeak mugatu egiten al du talde baten jarduerak?*

NATXO DE FELIPE. Norberak bere esperentzia dauka eta orduan arrisku-tsuia izaten da uste izatea norberaren esperientzia eta besteena berdina direla. Euskal kantariaren artean beti joera hori egon da, negartiarrena. Hau da, euskarak beti mugatzen gaituela pixka bat. Nik ez dut uste inondik inora hori horrela denik. Erdaldunen artean edo euskalduntzeko prozesu horretan bidean dauden artean badago horrelako konplizitatea. Euskaraz kantatzeak bere gauza txarrak izango ditu, baina bere gauza onak ere bai.

Dena dela, hori ez da erabaki komertzial bat. Norberak erabaki behar duen gauza bat da. Gustatzen zaion, zergatik egiten duen edo ez duen egiten. Gogoratzen naiz Gor-ka Knörrek eta Urkok egin

zituztela horrelako adierazpenak: erdaraz kantatuko balute... Baina hori da norberaren problematika propioa. Ez dira gauzak nahastu behar. Norberak jakin behar du bere buruarekin kontent dagoen ala ez. Gero euskararen kontua edo musikaren krisia eta gauza guzti horiek beste kontu batzuk dira. Norberak arazoak dituenaz azaltzen ditu baina nahiko desenfokatuta.

A. *Euskal Herrian dagoen disko merkatua baina txi-*

kia eta mugatua al da?

N.F. Noski txikia dela, baina txikia da Euskal Herria txikia delako, ez euskaraz kantatzeagatik. Eta txikia da hemengo emaitza musikala nahiko eskasa delako. Orduan esportatzea zaila da. Esportatzeko gauza onak egin behar dira euskaraz nahiz ingelesez.

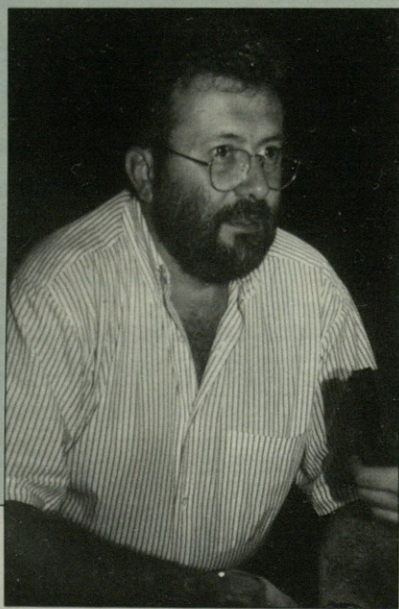
A. *Aipatu izan da arrakasta izateko talde politiko batekin identifikatzea beharrezkoa dela.*

N.F. Garik esan zuen Negu Gorriakekin nahiko erreta zegoela. Baina hori beste kontu bat da. Horrek funtzionatzen du eta bere taldeak funtzionatu ez badu, edo maila horretan funtzionatu ez badu behintzat, beste gauza batzuegatik izango da. Nik ez dut uste Negu Gorriak-ek kanpoan arrakasta duenik talde

politiko batekin loturik dagoelako, baizik eta bere indar propioak dituelako, bere interesak. Batzuei ez zaie interesatuko baina beste jende askori bai.

Zergatik batzuek ez dugu hainbeste arrakastarik izaten? Gure barnean begiratu behar dugu. Gaur egun denok dakigu hemen badaudela talde politiko indartsu batzuk; eta beren babespean zirkuitu bat oso erraza duzu. Berdin HBren inguruan, EAJren inguruan edo PSOEren inguruan. Baina arrimatu gabe ere egin liteke. Gu ez gaude inori arrimatuta eta bagabiltza.

Hertzainak eta Itoiz taldeek bere garaian arazo handiak izan zituzten batzuek ere Euskal Herria oso txikia delako. Azkenik beste oxigeno bat behar izaten da. Hori normala da. Baina pentsatzea talde politiko konkretu batek baduela arazo horientzako soluzioa, hori amets hutsa da. Hori ez da egia.

orain dela bederatzita bat urte hasi zen zuzenean jotzen.

Bertako partaideen ustez: «La Polla Records, Hertzainak, Barricada, Zarama eta abar izan ziren lehenik hasi zirenak rock musika egiten. Hasieran, talde ho-

riek diskoak grabatzeaz gain, beraiek aritzen ziren kontzertu gehienetan. Beharbada, azkenik erre egin dira hemen jotzeaz eta beste esanik ez zutelako».

Euskara eragozpen bat ez dela ziur daude Bap! taldeko partaideak, ez kanpora ateratzeko ezta salmenta handiak izateko ere. «Hemendik kanpo konpetentzia handia dago, talde asko, eta oso zaila da jendeak talde bati erreparatzea. Banaketa, propaganda eta beste kontu asko daude.

hamalau urte inguru sortu zen Zarama taldeko kantaria da. «Enpresa bat baldin bagara, gure kasuan defizitarioa izango litzateke. Ez dugu nabiko dirurik irabazten taldearen bidez bizitzeko. Gainera, gure kasuan ez dut uste odola falta zaigunik».

Zarama taldea, egun, Euskal Herrian dagoen rock talde bateranoetarikoa da. «Zarama hasi zenetik beste talde guztiak sortu dira eta gu ez gara inolako muga izan haueztzat. Zarama

bizirik zegoenean hasi ziren Hertzainak, Rip, Cicatriz, Eskorbuto, Kortatu, Delirium Tremens eta sortu diren beste guztiak».

Bap! taldea, bestalde,

■ «Enpresa bat baldin bagara, gure kasuan defizitarioa izango litzateke; ezin dugu taldearen bidez bizi» ●
ROBERTO MOSO

Multinazional batek talde bat kontratatuko balu, taldearen diskoak kanpoan ere salduko lirateke.

Su Ta Gar taldeak azken urteotan arrakasta lortu eta Euskal Herriko puntako taldea bilakatu da. Talde honetako partaide den Aitor Gorosabelen ustez, euskara muga bat da. «Euskal Herria eta gero Espainia dator, eta espainiarrek ez dute begi onez ikusten euskaraz kantatzea. Nire ustez horren aurka joan behar du. Espainian eta mundu guztian, bizkuntza inperialismoaren aurka».

Disko ekoizpen garestia

Talde hau izan da European jotzen eta apirilean berriz ere joango da. «Denbora aurrera doan heinean gauzak aldatzen doaz, eta orain arte ingelesaren inperialismoa guztiz gogorra izan bada ere, alternatibak egon daitezke. Ezin gara ingelesez kantatzen hasi gure merkatua zabaltzeko».

Aitor ziur dago hemengo disko merkatua txikia dela. «Gebienez, zortzi edo hamar mila disko sal ditzakezu, eta gertatzen da diskoaren produkzioa oso garestia dela. Gure kasuan bebitzat, lan bat errentagarria izateko saldu behar dituzu bost mila edo sei mila disko. Euskal Herrian disko bat plazaratzeak ez du dirurik ematen».

Euskal Herriak hiru milioi inguru biztanle ditu. «Hortik zebazu behar dituzu musikazaleak direnak, hauek rockzaleak, eta gero euskaltzaleak». Bistan da disko merkatua mugatua dela, Mosoren ustez.

Kanpoan banatzea izan

Belen Mijangos, «El Tubo» aldizkariko kidea:

«Egungo mugak gainditzeko elkarlana beharrezkoa da»

ARGIA. Euskal Herrian ba al dago talde dinosauriorik? Ba al dago enpresa hutsa bezala aritzen den eta garai bateko arrakastaz bizi den talderik?

BELEN MIJANGOS. Zoritarrez, oraindik eza gutzen ez den jeneroa da. Lehenik, ezinezkoa da musikaren bitartez hemen dagoen merkatuarekin aberatsa izatea, eta osa zaila da ere musikaren bidez bizitzea (ondo edo gaizki). Hertzainak taldea da adibide garbi bat, dinosaurio izena badagokiela suposatzen badugu. Hamar urte baino gehiago lan gogorra egin ondoren, urte hauetan kalitate eta musika nortasun bikaina erakutsi dute, eta jendearen aldetik erantzuna sekulakoa izan ondoren, ezin izan dute etorkizun duina lortu aurrera jarraitzeko eta beren ibilbidea mantentzeko. Bigarrenik, herri honetako izaeran bertan ez dago garai bateko arrakastaz bizi ahal izateko pentsaerarik.

A. Beraz, baina txikia al da Euskal Herriko merkatua?

B.M. Bistan da. Gaur egun, argi ikus daiteke

merkatu zabalagoetara iristen badute baino ez daitezkeela aurrera atera taldeak. Nahiz eta publiko asko izan, datuek esaten dute ez dela nahikoa. Ez da merkatua murriztu dela, alderantziz, baina talde eta diskoen gorakada direla medio etekinak txikitu egin dira, eta ia ezinezkoa da ondo salduko den ekoizpena egitea.

A. Euskara muga bat al da?

B.M. Euskal Herrian, gaur egun, ez. Negu Gorriak, Su Ta Gar, E.H. Sukarra, Etsaiak, Danba edo Bap! bezelako taldeek, gaztekeraz kantatzen duten beste talde askok baino gehiago saltzen dute.

Era berean, euskaraz kantatzen duten taldeen kopuruak izugarritzko gorakada izan du. Beraz, oro har, onespen zabalgia dute euskaraz aritzen diren taldeek. Baina, Espainiako merkatuari begiratzen badiogu, muga nabarmenagoa da; Europan baino gehiago. Pentsaera arazo bat da.

A. Egoera politikoak eraginik ba al du salmentetan?

B.M. Pertsona bakoitzaren arabera dago. Nik nahiago ditut zeresana duten taldeak, baina ez ditut alde batera uzten beste mota bateko taldeak edo musikalki hausten dutenak. Baina, oro har, Euskal Herriko egoera dela medio, pisu handiagoa dute jarrera politiko definitua duten taldeek.

Ondorioz, beharrezkoa da jendea kontzientziatzea, eta Euskal Herrian ari diren talde, disketxe, musikazale, antolatzaile, eta abarrek, behin betirako planteatzea gaur egungo mugak gainditzeko elkarlana beharrezkoa dela.

daiteke merkatua zabaltzeko bidea, «baina hemen produkzioa hain garestia denez, kanpoko etxeek ez dute diskoa hain garesti erosi nahi», diosku Aitor Gorosabelek.

Diskoak kanpoan banatzeko ere kanpotik eskaera egon behar du. «Ez baldin badago, banatzaileek ez dizute diskoa hartzen. Ez

baldin badakite ziur salduko dela ez dizute hartzen eta sorgin gupil bat biburtzen da».

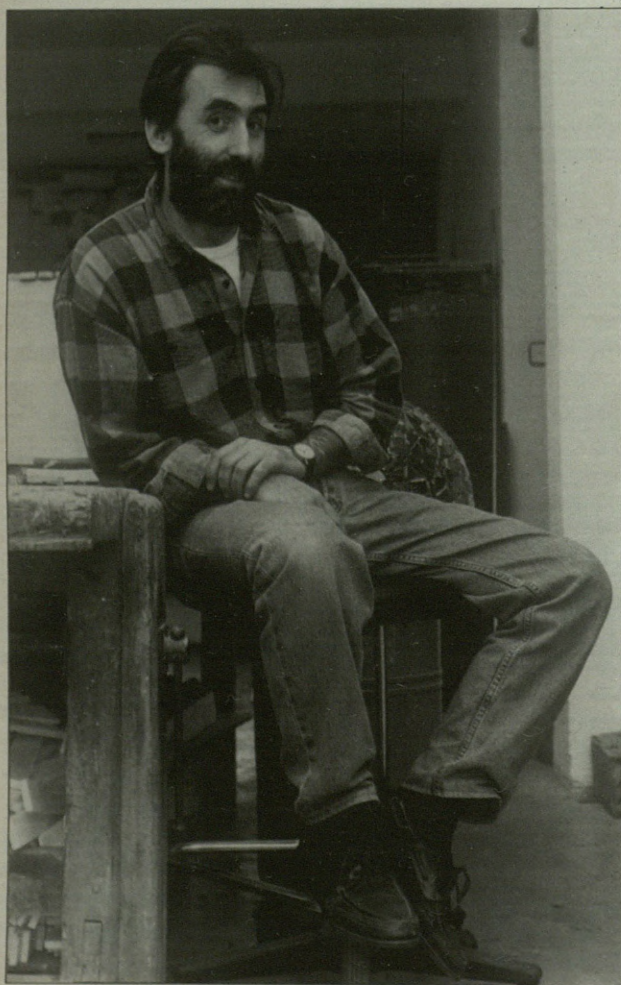
Bap! taldeko partaideen aburuz, jende multzo batengana iristeko edo arrakasta izateko ez da beharrezkoa talde politiko batekin identifikatzea: «Negu Gorriak taldeak, adibidez, arrakasta izango luke iden-

tifikatu ala ez, egiten duen musikarengatik». Azken batean, taldearen irudia baino, taldeak musika komertziala egin eta musika hau zabaltzeko bideak egokiak izatea dira jende multzo handi batengana iristeko moduak.

Joxi Goikoetxea

Angel Garraza, labean erretako buztinarekin jolasten duen eskultorea:

«Artistak gizartearen aurrean zomorro arraroa dela barneratu du»

Artistaren helduleku bakarra duintasunez jokatzeko dela dio.

Nafarroako Allon jaio zen eta Taiwanen irabazi du nazioarte mailako erakusketa batean sari nagusia. Ez du horretaz luzatu nahi baina Angel Garrazak. Bere obrak, sutan lantzen dituen irudiak, zeramikari loturiko eskulturaren ildo berritzaileen artean kokatu dizkigu. Bilboko Arte Ederretako fakultatean irakasle, etxeko tailerrean hartu gaitu 42 urteko artista honek.

ANGEL GARRAZA.

Sariaren kontua leku askotan atera da, beti ere kutsu anekdotiko batez, Taiwanen irabazi dudalako... Azken batean, norbait saritua delako eta ohartzen dira komunikabideak arteaz, edo erakusketa handiak gertatzen direnean; albora uzten dira baina, egunerokoak. Hots, kultura mailako gertaerak ahaztu samar daude. Sariaren bat lortzen baduzu onartzen zaituzte, bestela bizitza osoan aritu zaitezke inor ohartu gabe.

tuz. Egurretik abiatu eta buztinera iritsi zara. Zer dela eta aldaketa?

A.G. Buztinaren prozesu zeramikoa ezagutu nuenetik barruraino sartu nintzen. Tratu berezia du buztinak. Materiala forma batzuetara moldatzeko prozesuan, sua eta labearen erabilerak maila batean kontrolaezinen diren aukerak zabaltzen ditu. Horrek erakarri nau. Jolasa da. Oso garrantzitsua da materiala bere kabuz espresada dadin, zeren eta materialak hori eskertzen baitu. Zu egiteko gai ez zarena askotan prozesuak berak egiten du. Etengabekoa da harridura, beraz. Sutan sartu

ARGIA. Betidanik eskultura alorrean aritu zara, material ezberdinak balia-

«Sariren bat lortzen baduzu onartzen zaituzte, bestela bizitza osoan aritu zaitezke inor ohartu gabe.

ondoren espero ez diren hainbat forma sortu ohi dira eta hori onartzeak, dimentsio berrietarako ateak irekitzen dizkizu.

Askotan ezezagutza dela eta ixten ditugu ateak; gauza oso zehatzak eskatzen dizkiogu gure buruari, beti berdintsuak; buztinaren prozesu artistikoan berriz, batzuetan berak inposatzen ditu jokoaren arauak; bestetan artista jartzen da aurrean; etengabeko elkarriketa da. Lan eta bizitza filosofia bezala inportantea da hau.

A. Hogei urte daramatzazu artegintzan. Taiwanen ere ezaguna zara dagoeneko... eta Euskal Herrian zer?

A. Erakusketak egin ohi ditut. Orain bertan europar artistak bilduko dituen erakusketa batean parte hartzeko deia jaso dut Alema-

niatik. Azken aldian nahikoa ateratzen ari naiz kanpora. Ez nago kexatzeko moduan.

Euskal Herrian ere hainbat erakusketa burutu ditut. Hala ere, zeramika-eskultore gisa ari naiz, eta horri, askotan, zentzu txarra ere ematen zaio. Buztina erabiltzeagatik baztertu izan nautte. Arte hauskorra dela ikusten dute, publikoaren aldeetik harrera gutxi duena.

A. Obitura kontua ere izango da. Herri bonetan egin den eskultura egurra, barria eta burdinari lotua izan da.

A.G. Baina Txillida burdinarekin hasi aurretik ez zen

batere egiten eta orain badi-rudi burdinez egiten den guztia Euskal Herritik ateratzen dela. Gaur egun sortu da baina, material klasikoa-
rekiko, buztina kasu, interes berezirik. Lehen, buztina-
rekin ari zirenek funtzional kutsuko lanak egiten zituzten, eta orain, artelanak egiteko joera nagusitzen ari dela nabaritzen da.

A. Oteizaren jarraitzaile eta miresle izan zara.

A.G. Oteiza eta Txillida belaunaldi askorentzat erreferentzia nagusiak izan dira. Nire kasuan Oteizak erabat bete nau. Orain berriz, New Yorkeko eragina

nagusitu da, modernotzat ditugu gure buruak, nahiz eta gure erreferentziak non dauden argi ez izan. Guzti honen aurrean, edozein artistaren helburua bere nortasuna adieraziz inguruarekiko lotura duen obra eraiki eta horrek nazioarteko hedapena izatea behar du, Txinan ulertzea kasu.

Euskal Herritik oso gutxi atera gara ordea. Abarkadunak gara. Frankoren garaiak izan du bere eraginik. Frantziar, italiar... artistek urteak daramatzate European erakusketak egiten, eta hemen, zilborrari begira aritu gara jatortasunaren izenean, kanpora irtetea kutsatzea bailitzan. Kriterio honen arabera arte lokalista bulztatu da.

A. Ez al zarete bakartuegi bizi, bakoitza berera?

A.G. Logikoa iruditzen

■ «Buztinaren prozesu artistikoan, batzuetan berak inposatzen ditu jokoaren arauak; bestetan artista jartzen da aurrean; etengabeko elkarriketa da» ●

zait. Arteak, beste alorren moduan, barrura begiratzea eskatzen dio norberari, eta batzuetan bakardadea beharrezkoa da horretarako. Baina prozesu horrek gauza gutxi konpartitzera ere eramaten zaitu denboraren poderioz, zuhurra bihurtzen zara. Artearen mundua oso gogorra da bestalde, bizitzeko diot, oso txikia da denon artean banatu beharreko tarta, banatzeko gutxi dago. Hortik sor daitezke hainbat jarrera kaltegarri.

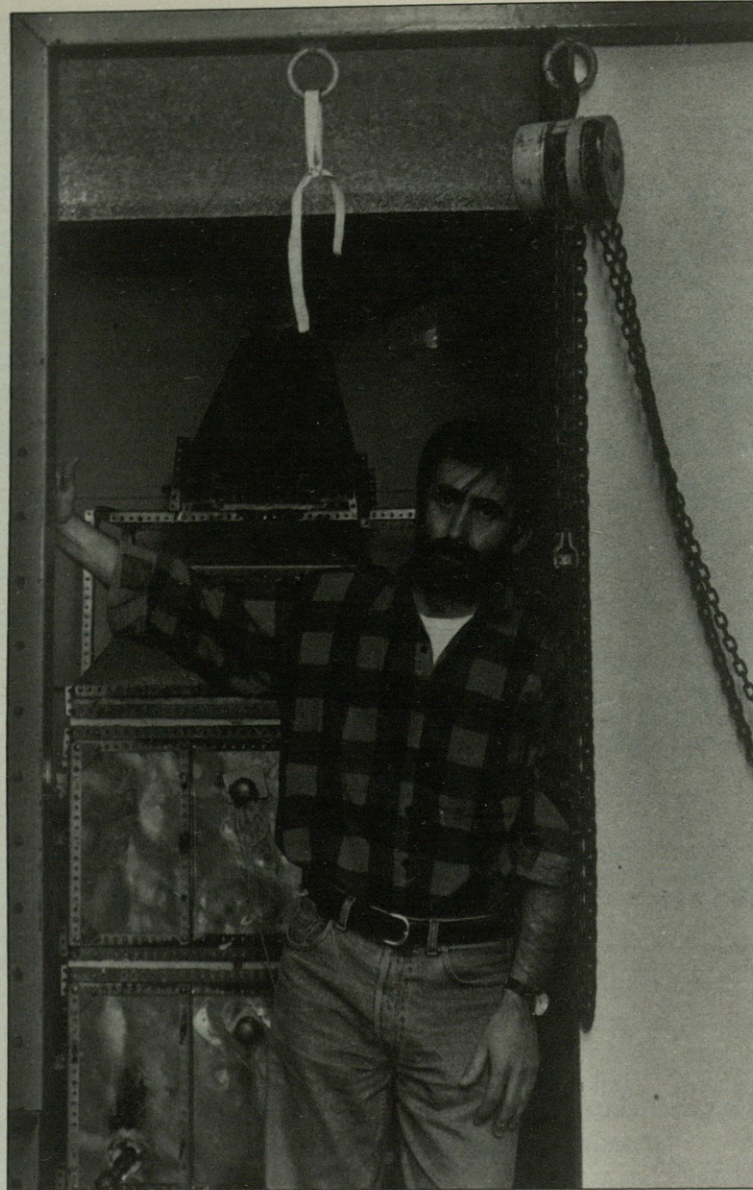
A. *Emango al zeniguke gizarteak artistarekiko duen ikuspegia?*

■ «Zilborrari begira aritu gara jatortasunaren izenean, kanpora irtetea kutsatzea bailitzan» ●

A.G. Artistak barneratu du gizartearen aurrean zomorro arraroa dela. Ez dago bere buruan gehiengoaren esku ulertua izatearena. Erakusketak dira horren adibide: oso jende gutxi joaten da. Obrak ez dira talde handiek onar gaitzaten egiten. Zergatik nabilen honetan? Neure burua asetzeko, eta asko jota, neure ingurukoak.

A. *Artearen munduak arrazoi emango al dio Guggenbeimi?*

A.G. Posibilite bat irekitzen du Bilbon kultura mailako gune inportantea izan dadin; Madrilera, Bartzelonara joan gabe hainbat obra ikusteko aukerak zabal ditzake ere. Oso maila handikoa izango da gainera, baina izen handiei zuzenduta da-

«Berriro ere etxea teilatutik hasita egin dugu. Guggenheim errematea da, oso ederra eta sendoa, baina hormak altxatu behar dira, posibilitate kultural ezberdinak bildu eta etxebizitza eraiki».

goen heinean, errekurtsu gutxiko gure kulturari ez dizkio bere arazoak inola ere konponduko.

Guggenheim etxearen errematea da, teilatua. Oso ederra eta sendoa, baina hormak altxatu behar dira bere funtzioa bete dezan. Azpian etxebizitza sendoa behar du, posibilitate kultural ezberdinak aurrikusiko dituen. Guggenheimez gain, historia honi bizitza emango dioten beste inizatiba batzuk landu behar dira.

Berriro ere etxea teilatutik hasita egin dugu.

A. *Zure obrari galdera*

bandiak egiten al dizkiozu?

A.G. Ez dakit handiak ala txikiak diren, nire galderak egiten dizkiot. Ez dut inor salbatzeko arterik egiten, neure burua salbatzeko baino. Ezin zaio inori bidea erakutsi. Neure bideari duintasunez jarraituz norbaitengan eraginik badut ondo.

A. *Artistaren duintasunarekin zerikusirik ba al du artearen negozioak?*

A.G. Guztiok daukagu gure kontraesana. Askotan hainbat lan burutu behar izaten dira biziraupenerako. Artistaren duintasunaz hitz egiten dudanean baina, bere

lana egiten duenean biluzten den artistaz ari natzaizu. Ezin da arte oportunista egin, hori berehala ikusten da. Interes gehiagoko edo gutxiagoko artea egin daiteke, berritzailea edo ez, baina azkenean duintasunez aritzea da dugun helduleku bakarra.

Negozioa berriz uherra da, aldatzeko aukerarik gabe gainera. Arteak hortik ere pasatu behar du. Ez dugu gure burua negozioari loturik ikusten baina, eta azken batean, artista gutxi egiten dute bere lanetik negozio.

J.J. Petrikorena

Angulemako Nazioarteko Komiki Jaialdia

Hogei urteren buruan tinko

Gorabehera, aldaketa eta aurrerapauso askoren ondoren, osasuntsu eta alai ospatu ditu Komiki Jaialdiak hogei urtarrik. Ekintza ugari urtero bezala eta, batez ere, erakusketak: Morris eta Lucky Luke, Margerin eta bere rockerrak, Berlingo hesia eta marrazkigile alemanak... gogoa irudiz betetzeko adina. Atzera begiratzeko parada ere izan da, hogei urte ez baitira alferrik pasatzen.

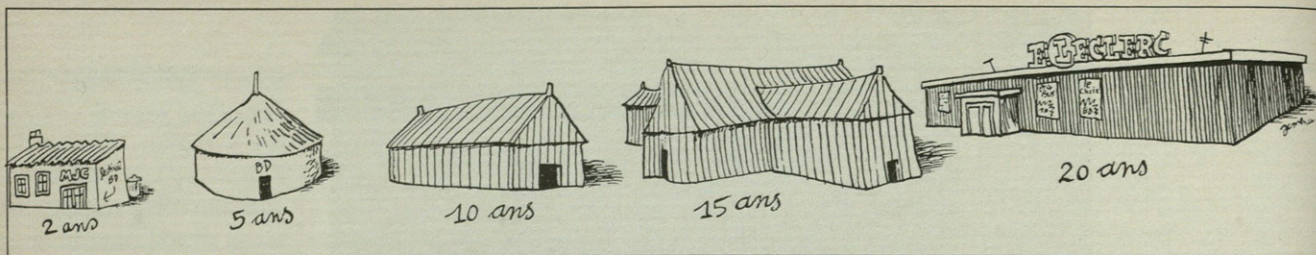
Urbicandako munduak asmatu zituen Schuiten-ek honela ikusi ditu Angulemako hogei urteak.

EGUN 100.000 bisitari biltzen ditu lau egunetan Angulemako Komiki Feriak, finantzabide pribatuak ditu nagusi dirua mugiarazten duen industria da, eta Angulema herrian Komiki eta Irudiaren Zentro Nazionala egoteaz gain, komikia irakasten da Arte Ederretako eskolan. Duela hogei urte oster, Udalaren laguntza lortu zuen komikizale pare

baten proiektua baino ez zen.

Italiako Lucca herrian urtero egiten zena eredu harturik eta Administrazioak «hiri pilotoa» izateko ematen zuen dirulaguntzaz baliaturik Nazioarteko Komiki Jaialdiaren lehen edizioa antolatu zuten 1974ean Groux, Mardikian, Pascal eta Moliterni jaunek. Eta lehen urte hartan, Belgika

EEBB, Portugal, Italia, Yugoslavia, Frantzia eta Espainiako ordezkariak osatutako epaimahaiak André Franquini eman zion Sari Nagusia. Alkateak Parisera aldegin zuen egun horietan eta merkatariek begi okereez begiratzen zieten komikizaleei. Urteak pasaturik honela mintzo da Roldan Chiron, orduko alkatea: «Atzerriko marrazkigile eta

Handitzearen ondorioak, Manuren luma zorrotzaren iruditzen.

Lauzierren umore garratzak irabazi du aurtengo Sari Nagusia.

editoreak Udaletxean hartu arte, ez nintzen konturatu Jaialdiak aukera ematen zuela Angulemaz hitz eginarazteko.

Urte gutxitan jaialdia indartu egin zen eta pertsonaia ospetsuak erakartzen hasi, besteak beste, Hergé Tintinen aita 1977an. Aipatu

behar da, hala ere, epaimahaiaren hasierako nazioartekotasuna berehala galdu zela, eta 76rako frantsesak ziren epaimahaikide guztiak. Saritutakoak ere frantsesak edo belgak izan dira denak Will Eisner iparamerrikarra eta Hugo Pratt italiarra kenduta (Enki Bilal Yugoelavia ohian jaioa izan arren Frantzia finkaturik dago aspalditik), baina ezin dugu ahaztu zinemaz hitz egitean berehala Hollywood bururatzen zaigun

bezalaxe, komikiaz hitz egitean Frantzia eta Belgika nagusitzen direla berezko indarrez.

Frantsesez argitaraturiko komikigintzan zentratua egon arren, Angulemak ez du sekula galdu izenburuan daraman nazioarteko zentzua eta, azken urteotan, Alemania, Britainia Handia eta beste komiki eskoletako lanak erakustez gain, herrialde gonbidatua aukeratzeko du urtero, bertako ekoizpenen berri emateko. Aurtengo Alemaniari heldu zaio txanda «Germaniaques» izeneko erakusketarekin. Muntai handirik gabe,

© 943-37.07.38 **susa**

gartzelako poemak

joseba sarrionandia

2

argitalpena

p o e s i a

literatura

non dago Stalin?

xabier montoia

3

argitalpena

n o b e l a

argitaldaria

speed gauak

edorta jimenez

2

argitalpena

n o b e l a

hainbat marrazkigile gazte-
ren plantxak agertzen dira
eroritako harresia gogora-
razten duen dekoratuan.
Grafismo eta ikuspegi guz-
tiz desberdinak nahasian,
baina denei darie indar han-
dia, giro bortitza, asaldaga-
ria, erakargarria. Dudarik
gabe, aurtengo sorpresarik
hoberenetakoa.

Euforiaren ondoren krisia

Marrogeietako hamarkada-
ren hasiera behi lodien sa-
soia izan zen. Komikia
onarturik dago fenomeno
kultural gisa, komunikabi-
deak Angulemako berri-
kuntzei begira daude, 84ean
Komikiaren Tailerra zabal-
du zen Arte Ederretako Es-
kolan, plantxen aurkezte
hutsa gaituz, erakusketa
tridimentsionalen garaia
hasiz. 1985ean Mitterrand
presidentea bertaratu zen
onespen ofizialaren leku-
ko... gerezina ematen du
gorantzako bideak.

Alabaina egoera latza
ezagutu zuen Angulemako
Jaialdiak hamarkada bukatu
baino lehen. Argitaletxeek
arazoak zituzten, salmenta
ez zen hazten eta aldizka-
riak desagertuz zihoazen
banan bana. Antolatzaileen
artean ere desadostasunak
azaleratu ziren, eta gainera
Udala hezurretaraino zor-
peturik zegoen eta beraz
subentzioak moztu beha-
rean... Urte korapilatsuak
baina, azkenik segitzeko
modua aurkitu zen, hori bai,

**Jaialdiak urtero
herrialde
gonbidatua
aukeratzen du,
bertako ekoizpenen
berri emateko ●**

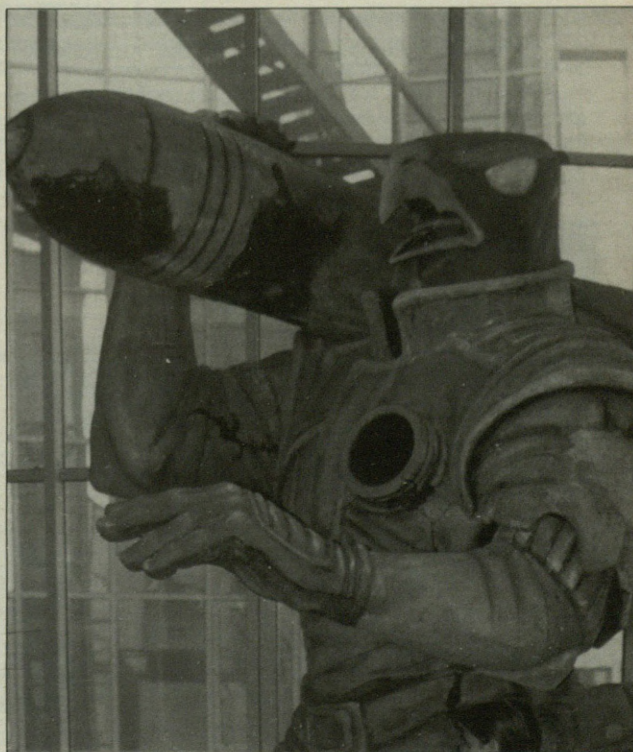

Ustekabean harrapatu ditu Mazan-ek makilajea kenduta, eta urteak igertzen zaizkie.

esponsor pribatuekin.

Garai berrien adierazlea
da finantzaketa pribatua,
baina ez bakarra. Argital-
penen krisia guztiz gaiturik
ez badago ere, komi-
kigintzarena industria han-
dia da, Frantzian batipat, eta
industria den neurrian ezin
die merkataritzaren arauai
ihes egin. Eta merkatuaren
lehen legea saltzea da. Edo-
zer baina saldu: komikiak,
komikietako pertonaiekin
egindako kamisetak, jostai-
luak, posterrak, figurak,
galtzontziloak... kontsumo-
rako parafernalia osoa. Eta
horiekin batera objektu de-
siatu eta ia eskuraezinak
(salneurreetatik jakina!),
marrazkigile sonatuenen
luxuzko erreproduzioak,
tirada neurtuko afitxeak,
plantxa orijinalak... Zokotik
ateratzearen ordainak.

Komikiak hala ere,
oraindik ondo aztertu ez
den eragina eta xarma du
jendearengan eta Angule-
mak jakin du freskotasan
hori gordetzen. Aurtengo bi
adibide baino ez. «Le monde
d'Herge» erakusketan, baz-
ter batean bospasei neska-

Komikiaren Museoaren atean bertan dago Bilalen munstro
hau, ezkutuko munduen mezulari.

mutiko, zazpi urte zahar-
renak, denak geld, aho zaba-
lik, Tintinen marrazki bizi-
dunei begira. Erakusketa
beraren irteeran hirurogeita
hamarrak ondo beteak zi-

tuzten bi amama irripartsu,
ikusitakoa komentatzen
zuten eskailerak jaisteko el-
karri laguntzen ziotela.

Bego Montorio

OTSAILAK

12

■ ARGIA PRESENTZIA -
AUSENTZIA GISA

JOSE Maria Sasieta argazkilariaren lanak izango ditugu Ordiziako **Barrena Kultur Etxean** otsailaren 12a bitarte. Lan hauek frogatuko digute argiak materia dagoela erakusten digula, nahiz eta argirik ezak berak ere, materia hor dagoela erakutsi itzala dela medio.

OTSAILAK

13

■ ZUBIPEKO SWING
ETA MAL WALDRON

GETXO Antzokian izango ditugu Zubipeko Swingeko taldekideak otsailaren 13an 20.00etan euren lehenengo eta azken diskoa den «**Voilà!**» aurkezteko. Ez dira hor amaitzen Getxoko Kultur Etxekoek antolatu dituzten jazz ekitaldiak, otsailaren 20an antzoki berean izango baitugu Mal Waldron pianojole estatubatuarra. Arratsaldeko zortzietan baita ere.

■ SERIGRAFIA ERAKUSKETA

Algortako Kultur Aretoan Jorge Barronek eginiko serigrafia lanen erakusketa amaituko da. Erakusketa hau ikusteko azken aukera larunbatean goizeko 9etatik 13.00 bitartera izango da.

BEDEREN-1 izango dugu otsailaren 14ean bere azken lanarekin, «Argirik piztu gabe», Getxo Antzokian. Ekitaldi honekin Bizkaian taularatuko dute lehen aldiz sexu kontuen inguruko komedia hau. Zuzena, herrikoia eta jendearen gustokoa izatea lortu dute Bederen-1ekoek, HIESa, politikarien amorranteak, eta baliabidez betea dagoen antzezlan. Alemaniatik datorren sexologo ospetsu baten etorrera Euskal Herrira eta honek eragingo dituen hainbat egoera barregarri dira komediaren funtsa. (Argazkia: Ander Gillenea).

OTSAILAK

14

■ BERTSO SAIOA SARAN

OLHAINE Elkarteak antolatuturik, otsailaren 14ean hainbat bertsolarik parte hartuko dute Saran burutuko den ekitaldian. Elizagien, Arzallus, Alkhat, Etxegoen, Ezponda, Estitxu Arozena, Laka, Nagore Fernandez eta Xanpun bertsolariak, **Daniel Landart** gaijartzailearen agindupean arituko dira.

■ MARKELIÑE BARAKALDON

BARAKALDOKO Antzokian izango ditugu Markeliñe antzerki taldekoak bere azken lana den «Entre tejas» aurkezten. Otsailaren 14ean izango dugu Iñaki Egiluz-ek zuzenduriko lan hau ikusteko azken txanpa arratsaldeko zortzietan.

OTSAILAK

15

■ «LA CASA DE
BERNARDA ALBA» BILBON

ARRIAGA Antzokiak berriro eskaintzen digu **Centro Andaluz de Teatro**ko kideen lan bikaina ikusteko aukera, oraingoan Federico Garcia Lorcaren «La Casa de Bernarda Alba»-rekin. Otsailaren 10etik 15a bitarte izango ditugu Bilbon.

■ 2. HEZKUNTZ
JARDUNALDIK
ERREENTERIAN

ERREENTERIAKO Zamalbide Institutoak «**Euskararen eta euskarazko irakaskuntzaren hobekuntza**» izenburupean antolatu duen 2. Hezkuntz Ihardunaldiak ekitaldiaren barruan, «Irakurketa idazketaren irakaskuntza-ikaskuntza prozesuaren ikuspuntuak» gaia aztertuko da otsailaren 15ean arratsaldeko 6.30etan Xenpelar Aretoan. Bartzelonako Unibertsitateko Psikologia Fakultateko irakaslea den **Ana Tewerosky** izango da txosten emailea.

OTSAILAK

16

■ JORDANIA ETA IEMEN
EIBARREN

EIBARKO Udal Euskara Batzordeak antolatuturik, otsailaren 16an arratsaldeko zazpi terdietan Udaletxeko Batzar Aretoan Jordania eta Iemeni buruzko ikusentzuteko bat dugu. Emailea **Fernando Retolaza** dugu eta herrialde honetako ohiturak eta kultura azalduko ditu.

OTSAILAK

B

■ ELIA KAZAN ARTE EDERRETAKO MUSEOAN

BILBOKO Arte Ederretako atekak hasiera eman dio dagoeneko Elia Kazan zuzendariaren zikloari. Bertan «Viva Zapata!», «The Last Tycoon» edota «A Streetcar ikusteko aukera izango dugu. Otsailaren 18an 1954eko «On the Waterfront» pantailaratu-tuko da arratsaldeko bostetan.

OTSAILAK

B

■ «URKIOLA BIZIRIK» ARGAZKI LEHIAKETA

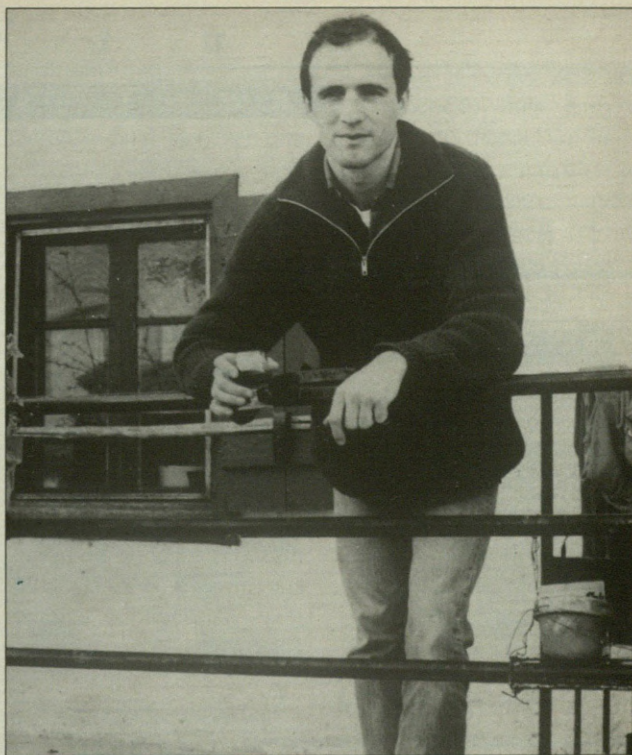
URKIOLAREN Aldeko Batzordeak antolatu du «Urkiola Bizirik» argazki lehiaketa. **Urkiola mendia** gai bezala hartu behar den lehiaketa honetan hiru foto aurkeztu ahal dira gehienez eta 50x150 zentimetro baino txikiagoak izan behar dute. Lanak emateko epea otsailaren 19an bukatuko da.

OTSAILAK

20

■ KONTZERTU ERROMERIA LEKEITION

LEKEITIOKO Santi Brouard polikiroldegian izango dugu gaueko 11etatik aurrera kontzertu, erromeria bat, **Tapia eta Leturia** eta Kojon Prieto Azabache y Los Guajalotes taldeen eskutik. Sarrera 600 pezetakoa (30 libera inguru) izango da, Amnistiaren Aldeko Batzordeak antolatutako ekitaldi honetan.

POTTOKA, Karkaxa eta Bap! taldeak biltzea lortu du **ARGIAK** Oartzuneko Madalensoro Pilotalekuan otsailaren 13an. Kontzertua gaueko bederatzieta hasiko da eta sarrera 600 pezetakoa (30 libera inguru) izango da. Bap! taldeak bere bigarren lana den «Zuria Beltzez» aurkeztuko du bertan, eta Pottoka kantariak «La rivoluzione de la tradizione» hamar hazbeteko diskoa. (Argazkia: A. Goñi).

B E G I B E L A R R I

Z I N E M A

Bizkarrez ikusita hobe

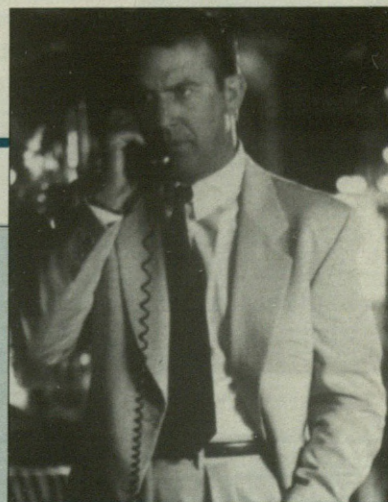
ZAZPIGARREN artearen adierazgarri gisa nekez har genezake «El guardaespaldas»; aukera anitz eskaintzen zaizkigu baieztapen hori egiteko. Argazki paregabeen atzetik bazoaz, ahaztu Mick Jackson-ek zuzenduriko filme hau: protagonista abeslari bat izaki, pentsatzekoa da, filmea luxuzko hotel, etxe harrigarri eta kontzertuen inguruan girotuta egonen dela.

Argumentua hitz gutxitan, eskasa bezala kalifikatu daiteke. Beraren nondik norakoa buruhauste gehiegirik gabe antzeman dezakegu. Rachel Marron (Whitney Houston), Estatu Batuetako abeslari eta aktore arrakastatsuak mehatxuzko zenbait es-

kutitz jaso ondoren, bere burua babestuko duen norbaiten beharrean egongo da. Nor azalduko, eta gizon idealaren prototipoa ederki betetzen dakien Frank Farmer (Kevin Costner). Erromantizismoaren tarte iritsi da beraz: Farmerren zuzentasuna eta indarra, Rachelen buruarintasunarekin kontrajarriaz, perexilaren funtzioa lortzen da; edo hori da behintzat zuzendariak uste duena.

Filmeari aitortu dakiok egun meritu, aukeraturiko erritmo azkarra, musika atsegina eta Kevin Costnerren lanean oinarritzen da.

Arrunki esanda, *arrosa* deitu estiloan koka genezake «El Guardaes-

«EL GUARDAESPALDAS».

ZUZENDARIA: MICK JACKSON.

AKTOREAK: KEVIN COSTNER, WHITNEY HOUSTON, GARY KEMP, BILL COBBS.

paldas». Baina tira, une atsegin bat igaro gura duenaren premia asetzeko gai dena onartu beharra dago.

MAITE ARTOLA

L I B U R U A K

«GOIERRITARRA».
GOIERRITARRAK KULTUR

ELKARTEA.

1993KO OTSAILA. 31.

ZENBAKIA. 35 or.

BAILARAKO abesbatzei buruzko txostena da ale hone-tako ardatza. Horretaz gain, Joxe Azurmendiri eginiko elkarrizketa, Joxe Mari Te-

lleria eta Gema M. Arrugaeta argazkilariei eginiko elkarrizketak, artikulua, eta abar ■

«LOKOTXA».

ZUBIETAKO ALDIZKARIA.

2. ZENBAKIA. 36 or.

URTEA bete eta bigarren aleari ekin diote Zubieta-

koek. Ale honetan «Lokotxa» berari buruz inkesta egin dute herrian, baina badira beste lanak: Zubietako Santiago eliza, udal informazioa, bertsolaritza, herri jaiak, Joan Aldasoro Usurbileko erretoreari elkarrizketa, erreboteari buruzko mahaingurua eta gaztetxoentxokoa ■

D I S K O A K

«QUEEN OMENDUZ».

EGAN. IZ.

ASPALDI aitortu zigun Xabier Saldiasen ohorezkoztat joko lukeela berari «Queen-txiki» deitzea, horrainokoa baitzen Freddie Mercuryren taldeari dion mirespena.

Horixe da, hain zuzen ere, disko honen helburua kantaria orain urtebete desagertu dela eta. Beraz, Egan taldeak hamar abesti biltzen ditu, hobe esan, Queen taldearen hamar kanturen euskarazko egokipena prestatu dute, plazaz plaza erabili ahal izateko.

Aukeratu dituzten kantutak, beraz: «Killer Queen», «Don't stop me now», «Sail away your sister», «Crazy little thing called love», «Friends will be friends», «Play the game», «Bring back that Leroy Brown», «Word of love», «Hammer to fall» eta «Show must go on» ■

«BITACORA CAHIERA».

JUAN CARLOS PEREZ.

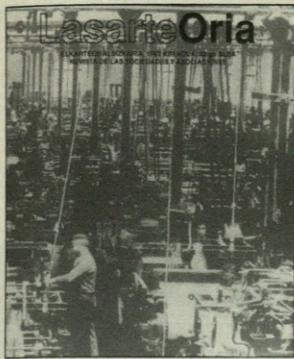
ESAN OZENKI.

ITOIZ taldeko buru izandakoak geroztik mota askotako lanak egin ditu. Honako disko bikoitzean, Juan Carlosek telebista ezberdinetako

hainbat saiotarako presaturiko sintoniak bildu ditu, aukeraketa bat eginez: Bilbo nahiz Madrilera TVErako, ETBrako. Bere esanetan, dokumentuen bilduma da lan hau, ez *new-age* estiloko lanik. Konpakto formatoan eskainiak dira pieza guztiak. Guztira, 22-24 musika zati biltzen dira. Instrumentazio aldetik, egungo tresnak erabili ditu: *sampler*-ak, makinak... Izan dituen lan-kideak Mario Vilas eta Javi Urrejola. Jose Lastra izan da, berriz, teknikaria. Itoiz desagertu zenetik kaleratzen duen lehen grabaketa da honakoa ■

Hontza
 LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
 Tel. 42 82 89 Faxa: 43 12 56
 20 004 DONOSTIA

«LASARTE-ORIAKO»
LITERATUR LEHIAKETAK
91». LASARTE-ORIAKO
UDALA. 90 or.

BERTAN biltzen diren lanak —euskaraz nahiz erdaraz— 1991ko edizioan sarituak izan zirenak dira, hots, Patxi Galaraga Aiestaranen «Zulo bat zegoen Dedaloren laberintoan» ipuin sailean eta Miren Agurtzane Meame Plazaren «Oi! hondarrezko emakaitz!» poesia sailean ■

«HONA GURE ESKUBIDEA.
GAY ETA LESBIANEN
BAZTERTZEARI AURRE
EGITEKO GIDA».
GAY-HOTSA. 49 or.

GIDA honen bidez, gure gizartearen oraindik ere zapalduak dauden eskubideak aldarrikatzen dituzte «Gay-hotsa»-ko arduradunek. Hitzegi lagungarri batez gain, bi

sail ditu, «Bikoteak» eta «Indibiduoak». Aipatu sailetan, honako gaiak jorratzen dira: erlazio ekonomikoak, instituzioekiko harreman administratiboak, eskubideak, osasuna, eta abar ■

«DEIADAR». DEIADAR
KULTUR ELKARTEA
41. ZENBAKIA. 1992KO
AZARAOAK 1. 16 or.

ATZERAPEN apur batekin iritsi bazaigu ere, kalean da-

go jada azaroko zenbakia. Dagoeneko mila harpidedun lortu dituztelako harro, honako gaiei eman diete garrantzia formato handiko beren orrialdeetan: Totorika eta Totorikaguenaren abizenak, Fernando Garate EUEko kideari elkarriketa, Gernika-ko bideokluba, Dalia-Jyp-sako Jose Angel Etxanizi elkarriketa, Barrutiko Abesbatza, eta abar ■

«EUSKERAZAINTZA.
EUSKERAREN
ERRI-AKADEMIA». 21.
ZENBAKIA. 1992KO
URRIA-ABENDUA.

EUSKAL hizkuntza eta literatura aztertzen ditu aldizkari honek egile askoren artikuluetan. Batua baztertu eta norberak bere euskalkian idaztea sustatzen dute Euskerazaintzako kideek ■

B E G I B E L A R R I
L I B U R U A K

92a eta euskal kultura

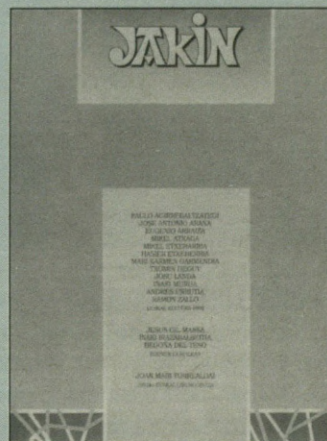
LAN txukuna «Jakin»-ek azken alean eman duena. Gai nagusia, 92ko euskal kulturaren errepasoa aukeratu dute. Eta horretarako hogeiki kultur gile ezaguni eman diote hitza, norberak aukeratutako urteko bizpahiru gertakari nagusi alde edo moldez jorra dezan. Hamabik aurre egin diote erronkari, nork bere usteari jarraiki: P. Agirrebaltzategi, J.A. Arana, E. Arraiza, M. Atxaga, M. Etxebarria, H. Etxeberria, M.K. Garmendia, T. Heguy, J. Landa, I. Murua, A. Urrutia eta R. Zallok.

Iritzi bilketa kontrastatua gertatzen da zenbaitetan, jorratzen duten gaia bera denean: Guggenheim, Kultur Kezka edota «Euskaldunon Egunkaria» esate baterako. Agian nahi baino gutxiagotan, azken batean, artikulugile bakoitzak bereari eusten baitio.

Bakoitza ohizkoa duen esparruan aritzen denez, ez dago sorpresa handirik. Eta dagoen bakarra, horregatik hain zuzen, estimatzekoa da.

Bestalde, Mari Karmen Garmendia gai bikoitzaren inguruan aritzen da. Euskal Herri osoko egoera soziolinguistikoaz, batetik, eta Euskararen Erabilera Arauzkotzeko Oinarritzko Legeaz bestetik. Datu esanguratsuen artean, gainera. Hala ere, irakurketa oso desberdinak eman bide ditzaketenak. Eta geroari begira, asmatzea omen kontua. Ditugun mugez ohar-tuta noski. Bai, baina noiz arte horrela? Noizko helburuak zehatz-mehatz markatuta? Geureak beti mugak, hau komeria!

Sentsibiltate kontua, hau ere, Hasier Etxeberriak aditzera ematen duenez. Areago, aniztasuna eta zabalta-

«JAKIN».
1992ko AZAROA-ABENDUA. 73.
ZENBAKIA.

sunia inoiz baino beharrezkoagoa omen denean. Adibideak baino ez aipatzearren...

PATXI SARRIEGI

T E I L A K

■ BERTSOLARI ELKARTEA ZERTAN DEN

AZKEN bilera nagusian hartutako erabakiaren arabera, abenduaren 19an jokatu da, Donostiako belodromoan, Euskal Herriko Txapelketa Nagusiaren finala. Gipuzkoako 22 bertsolari, Araba-Bizkaiko 11 eta Nafarroa-Iparraldeko 7 partaide lehiatu dira azken saiorako 8 handien artean sartu asmoz. Hurrengo, 1997an izango dela iragarri zuten.

Bertsolari Elkartearen federazio gisa arituko da aurrerantz; neurri administratibo honen arabera, Nafarroa, Bizkaia, Araba, Iparraldea eta Gipuzkoa izango dira bost elkartetan bildutako federazioaren osagarriak. 25.015.000 pezetako (737.646 libera) aurrekontuaz arituko badira ere, 14.752.904 pezetako diru sarrera baino ez da espero. Bestalde, «Bapatean» liburua (urteko bertso saioen bilduma) argitaratzeko asmorik ez dago. Juanito Dorronsorok buruturiko «Doinu katalogoa» kaleratzeko babesle bat aurkitzea ezinbestekotzat jo zen, azkenez.

■ PABEKO KONTSEILU NAGUSIAREN DIRUAK

PIRINIO Atlantiarretako Kontseilu Nagusiak euskal kulturari zuzentzen dizkion aurrekontuak % 120ean gehituko dira. Seaskari 250.000 libera (5 milioi pezeta) luzatuko zaizkio eta Euskaltzaindiari 100.000 libera, estreinekoz. Finantzaketa orokor baten barnean, 900.000 libera emango dira euskal eta okzitandar kultur ekintza nahiz taldeentzat. Euskal Kultur Erakundeak 550.000 libera jasoko ditu, bidenabar.

■ EUSKADIKO FILMATEGIA BIKOIZTU DA

EUSKADIKO Filmategiak zinema artxiiboaren metro kopurua bikoiztu zuen iaz, milioitik gora biltzea lortuz. Donostiako Amara auzoan egoitza berria estreinatu du gainera, zeinean 2 milioi metroko artxiboa osatu eta liburutegia ere zabaltzeko aukera izango duten, 2.200 aletik 6.000ra.

E R R A N A K E R R A N

«Poesia erabat alferrikakoa da».

Pello Zabaleta, poeta.
El Correo Español, 93-II-1.

«Euskaltzaleen biktimismoa gainditzen ari da, berria kolonialistena da. Horien euskararen aldeko apustua folklorikoa zen. Geure kabuz eta euskaraz bizitzeko asmoa agertu dugunean, beldurtu egin dira».

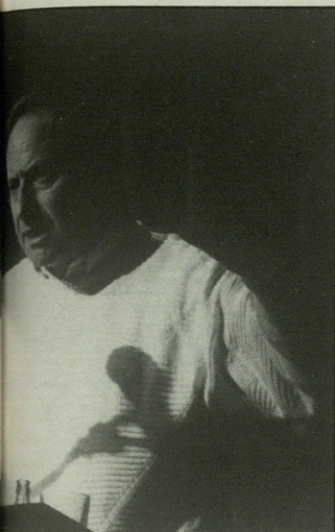
Jose Luis Mendoza, Nafarroako Hizkuntz Politikako teknikari ohia.
Egunkaria, 93-I-29.

TXUTXU - MUTXUKA

HAUR KANTU TXAPELKETAREN FINALA

EUSKAL Kantuzaleen Elkartek, joan den urtetik martxan duen Haur Kantu Txapelketaren finala Iruñean egingo da, Anaitasuna polikiroldegian, maiatzaren 23an, igandez. Bertan Euskal Herri osoko ordezkariak bilduko dira, herrialdeka egindako sailkapenen arabera. Gauzak honela, eta joan den urte amaieran Nafarroan egindakoari jarraiki, datozen hilabeteotan osatuko dituzte beste herrialdeek euren txapelketak. Bigarren edizioa dugu aurtengoa —aurreko finala Donibane Lohizunen izan zen—. Nafarroakoan lortutako arrakastak, jende eta parte hartzaileez, pozik jarri ditu antolatzaileak finaleko egun handiaren zain.

«Sozialistekin ez dugu inoiz euskarari buruz kontsentsu errealik izan».

Joseba Arregi, EAEko Kultura kontseilaria. El Diario Vasco, 93-II-1.

«Bizitza tragedia bat da. (...) Ni koldarra naiz. Ausartek beren buruez beste egiten dute eta ez dute ezer idatzirik uzten. Nik idatzi egiten dut eta ez dut nire buruaz beste egiten, eta horrela gustora geratzen naiz».

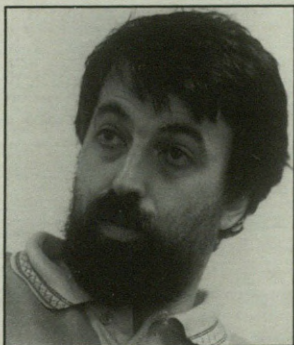
Jose Luis Padron, idazlea. El Diario Vasco, 93-II-3.

«Margolaritza gaur egun bilzorian dago».

Mentxu Gal, pintorea. Egunkaria, 93-II-3.

«Herri bonetako abertzaletasuna 'light' izanik, kantu-zaletasunari 'bard' (gogorki) eutsi behar diogu».

Eugenio Arraiza, Euskal Kantuzaleen Elkarteko partaidea. Jakin aldizkaria, azaroa-abendua 1992.

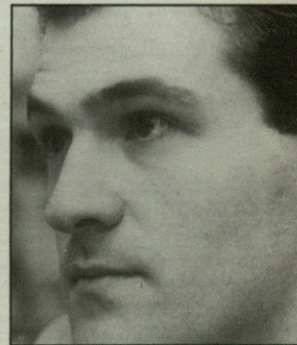
J. GARTZIA

aukeratu dute Idazleen Elkarteko lehendakari berria, Patri Urkizuren ordeztu. Juan Luis Zabala, Jose Luis Otamendi eta Arantxa Iturbe izango dira bestalde, Batzordeko partaide berriak. Joxerra Gartziak gizartearen idazleen presentzia bultzatu beharra azpimarratu du helburu nagusien artean ●

A. ALDAZI

urtarrilaren 28an ahitu zitzaien bizitza. Ihaben-Basaburun 1914ean sortu zen bertsolari nafarrak, Basaburua, Imotz eta inguruko bailaretan eman zituen bere bertsorik onenak, postari gisa lanean, festa guztietan gonbidatu nagusia zela. 70eko hamarkadan Nafarroan egindako txapelketetan ere parte hartu zuen ●

J. GOIKOETXEAK

Juan Mari Beltranekin batera konpaktoa kaleratuko du «NO-CD» disketxearen eskutik. Txalaparta sintetizadoreekin nahastuz osatu duten lan hau Donostiako Musika Berrien Jaialdian aurkeztuko da. Doinu zaharra baliabide tekniko berriez moldatutako esperimintuztat jo daiteke honakoa ●

NOR - NORI - NOR K

Tolosako ihauteriak, tradizioko ihauteri berriak

URTETAN eutsi izan dio ihauterien ohiturari Tolosako ihauteriak eta hori jaietan erderki asko igarzten da, tradizioa alegia.

Beste leku askotan debekatutik zeudenean ere, bertan burutu egiten ziren eta, beraz, gaur egun erreferentzia gune nagusi dira Gipuzkoako osoan. Tolosarrekin oso barruan sentitzen dituzte ospakizun hauek.

Tolosara egun hauetan inguruko eta urrutiagoko herrietatik jende ugari hurbiltzen da. Ihauteriak direla eta, bestalde, astebeteko oporraldia izaten dute ikasleek. Aipagarria da jendearen partaidetza ere erabatekoa dela egun hauetan.

FESTA giroa aurreko larunbateko kaldereroek ekartzen dute. Ohitura ijitoz jantzea da, zartagina eta goilaraz zarata eginez desfilean parte hartzeko; eta ekitalde honek ihauteri garaia dela iragartzen du. Baina ostegun gizenak ematen dio benetako hasiera ihauteriari. Goizean goizetik tolosarrekin

Beste herrietan ihauteriak ikuskizun hutsa baldin badira ere, Tolosan espektakulua jendeak berak jartzen du. Bertako jendeaz gain, kanpotar ugari ere erakartzen dute ihauteri ezagun hauek.

kalera irten, ardoa eskatu, eta txorizoa dohainik ematen dute taberna guztietan. Esaten denez, ikastolatik atera eta gazte askok harri-patu dute egun horretan bizitzako lehen mozkorraldia.

Arratsaldean sokamuturra izaten da zezen plazan eta ondoren karrozak ateratzen dira. Ostiral mehean Leidor antzokian herriko pertsonaia nagusien parodia egiten da, urtean zehar gertaturiko gauza bitxiak kontatuz,

izenak aldatuta baina herritar guztiek ezagutzeko moduan ipinita.

LARUNBATEAN erregina eta damen desfilea izaten da eta tolosar asko goiz oheratzen da. Igande goizeko dianarekin, oraindik ere pijama jantzirik, ematen diote hasiera beren ihauteriari, hots, lehen aldiz jantzen dute moztorra.

IGANDE eguerditik aurrera, beraz, hasten dira moztortzen eta askok hurrengo egunetan hiru moztorro ezberdin erabili ohi dituzte. Eguerdian karroza desfilea izaten da, eta koadrila bakoitzak desfilea egiten du bere parodia montatuz.

Arratsaldean zezenketa izaten da, festa giroan.

ASTELEHENEA ere karrozak izaten dira desfileatzen, ez ordea igandeko luxuzkoak, arruntagoak baizik. Berriro ere sokamuturra arratsaldean, eta gaupasa luzea hasten da. Goizeko seietan, eta Udaltxean, gailetak eta anisa eskaintzen zaizkie bertaratzen diren guztiei. Jendea txar-

ranga giroan joaten da hara. Eta zortzietan zezen plazan, jende ugari parte hartzen du «pattarra zezena» deitu ikuskizunean; ez da zailegia asmatzea izen horren jatorria. Asteartez jadanik, beraz, hamaiketako egiten da eta berriro zezenetara. Igandeko karrozek berriro desfileatzen dute eta gauerdia ematen dio amaiera festari, sardina ehortziz. Beraz, badago zer ospatua Tolosa aldean opor egun luze horietan! ■

JAKIN BEHARREKOAK

✗ **JATEKOA:** Oso zaila izaten da Tolosan bertan afaltzea, hilaibete batzuk lehenago enkargatu behar baita lekua. Beraz, jendeak inguruko herrixketara jotzen du edo, garaia kontutan hartuta, sagardotegiak aukeratzen ditu. Neguan izanik, bestalde, babarrun jatea ere oso arrunta da.

✗ **OHITURAK:** Ostegun gizenak ia Tolosako jendea bakarrik biltzen du; goizez tabernetara joanez hasten da. Larunbat gauez Tolosara iritsitakoak bakarrik joaten dira moztortuak, bertakoak igande goizetik aurrera moztortzen baitira.

✗ **TOLOSAKO GUNE GARRANTZITSUAK:** Tolosa orohar da festaleku, baina ardatz nagusi batzuk badaude: zezen plaza, Alde Zaharra eta Euskal Herria plaza.

MOKO FINA

● MOKO FINA ● MOKO FINA ● MOKO FINA ● MOKO FINA

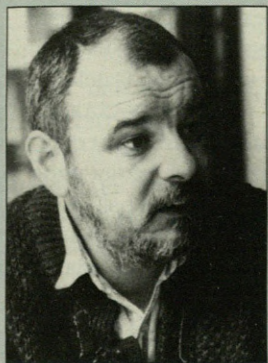
BOST IZARRETIK GORA

HILARIO

HURA OTORDUAI

ANTTON
OLARIAGA

Komikilaria

Zakilixuten espagetiak

Naturaren legeari jarraiki, sasoian sasoikoa jaten du Anttonek. Salda gozo eta arrautza pare batekin konformatzen den horietakoa, txibi bete plater bati eta txangurroari ez die, dena den, muzin egingo. Zakilixut bere lagunaren gustuak bestelakoak dira, baina. Errezeta pikante samarrek asko gustatzen zaizkio. Behin batean, Antton eta bera janari afrodisiakoez hizketan ari zirela, espagetiaren ahalmen afrodisiakoen berri eman zion Zakilixutek Anttoni. Ez zion esan, ordea, modu berezi samar batean jan behar zirenik: sudurretik. Behin batean, gainera, «Carbonara» erara jarri zizkioten Zakilixuti, hirugiharraz; eta jakina, «kontrako sudurretik» joan zitzaizkion. Geroztik, sudurretik bai, baina espagetiak garbi jaten ditu beti. Non hartzen ote dituen? Donostiako Anoetako «Xanti»nean!

Joserra Etxebarriari, itxialdian baina tripak bero

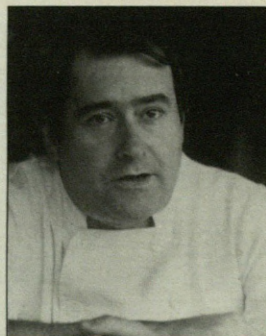
GAURKO menua dagoeneko lau hilabete inguru bere bulegoan itxirik —unibertsitate honen duen dema dela eta— protestaldia burutzen ari den Joserra Etxebarriari eskainiko diot.

Hasteko, eta kontuan izanik bulegoan horrenbeste denbora emateak barrua hoztu behar duela, oilo eta ahate giblez eginiko zopa beroa aholkatzen diot, barazkiekin nahasturik.

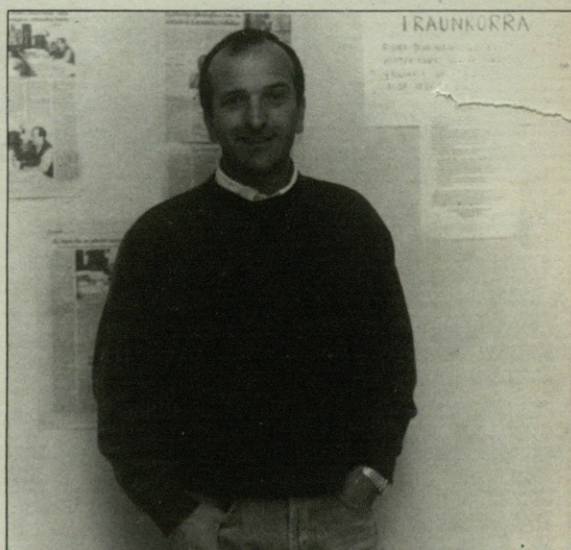
Ondoren, bakailaoa erreta, ozpinetan eta tomate berdeekin, fresko hartzeko. Egoera oso barregarria ez denez gero, umore apur bat jartzeko, muturrak saltsan jarriko ditut ondoren.

Amaitzeko, eta Joserra gustu aldeetik asetzeko erraza izango dela pentsatuz, garaiko frutuak ardo beltzetan bustirik eskainiko nizkioke, lisariketa egiteko lagungarri.

Beraz, gauza ximpleekin moldatuta, gustu pittin bat ezarri eta bazkari ederra eskaintzeko aukera dago, bere lanean eta bere jarreran tinko jarrai dezan ■

ARBELAITZ

ARDOA

Ardoa estimatzea, ordu luzetako lana

EUSKAL Herrian, Frantzian eta Espainian gertatzen den bezala, ardogintza oso zabaldu da: Irulegi, Erribera, Arabar Errioxa eta abarretan. Baina, egunero edaten badugu ere, ez dugu behar bezala ezagutzen eta, askotan ez dakigu txuria gorri edo beltzetik bereizten.

Dastatzaileek mila termino inguru erabiltzen dituzte ardo ezberdinen laurhun ñabardura —gutxi gorabehera— bereizteko. Bestalde, dastatzaile eskola ugari daude eta beren helburu nagusia ez da izaten ardoei buruzko izugarritzko

azalpenak ematea, partaideei usaimena —ardo zahar eta berriak bereizteko— eta gustua —miharen alde ezberdinetan zapore gozoa, mikatza, gazia eta geza ezberdintzeko— garatzen laguntzea baizik.

JOERA dute aipatu eskolek ardo txar edo galduak ere

dastatzen ematea, ikasleek batzuk eta besteak aukeratzeko jakin dezaten.

Garbi dago dastatzaile onak izateko ordu luzeak eman behar direla eta edateak —txorakeriak alde batera utzita— errito modukoa izan behar duela, bere denbora emanaz ■

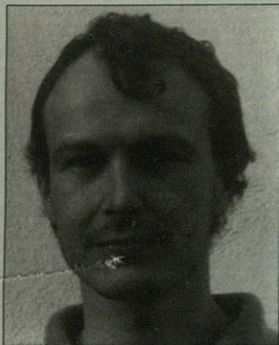

BATA ZURIA ERANTZITA

JON LARRAÑAGA

Elhuyar-eko kidea

Tximino xelebreak

1971. urtean, eboluzionismo modernoaren aita izan zen Charles Darwinek *The descent of Man* liburua argitaratu zuen. Bertan, gizakia espezie zaharragoen eboluzioz sortua zela eta honen arbasoa gaur egungo tximino handien antzeko primate *ez-humano* bat izan zela defendatu zuen.

Idea honek sekulako iskanbila sortarazi zuen XIX. mendeko gizarte kontserbadorean. Eboluzioaren teoriak eragindako eztabaida pil-pilean zegoen garai hartan eta gizakia, «krea-zioaren erregea», tximino batetik sortua zela esateak auzia areagotu baino ez zuen egin.

Dena den, Darwinek itzal handiko pertsonaia askoren laguntza izan zuen hasierahasieratik eta hil baino lehen lortua zuen zientzilari gehienen onespena.

Gaur egun, ia inork ez du zalantzan jartzen gizakiak eta goi-mailako primatetik (txinpantze, gorila eta orangutanek) arbaso amankomunak dituztenik, baina, espezialisten artean soilik bada ere, giza eboluzioari buruzko eztabaidak bizirik

dirau oraindik.

Eztabaidaren puntu garantzitsuenetako bat gizakiaren eta goi-mailako primateten lerro ebolutiboak noiz banandu ziren erabakitzean datza.

Tradizionalki, erregistro fosila izan da giza eboluzioa berreraikitzeke erabili izan den tresna nagusia eta berau erabili duten zientzilariek esandakoaren arabera gizakiaren eta beste goi-mailako primateten arbaso amankomuna duela hamabost eta hogeitamar milioi urte bitartean bizi izan zen.

Azken hogeitabost urteotan sortu diren teknika berriak erabiliz, ordea, espero ez ziren datuak agertu dira.

Lehenengo ezustekoak Vincent Sarich eta Allan Wilson biokimikari estatubatuarrek eman zuten. Hauek txinpantzearen eta gizakiaren proteinak konparatu ondoren, bion arbaso amankomuna duela bost milioi urte bizi izan zela esan zuten. Hasieran, iritzi honek ez zuen zientzilari tradizionalen onespunik jaso, baina azken urteotan egin den hainbat ikerketatan antzeko datuak lortu dira eta gero eta gehiago dira Sarich eta Wilsonekin bat datozen ikerlariak.

Gainera, azken urteotan mota askotako lanak egin dira gizakia eta beste zenbait primatere konparatuz eta ondorioz gero eta ugariago dira gizakion desberdintasun handia itxurazkoa baino ez dela deritzoten zoologo, etologo eta biokimikariak.

Ikusi dugun bezala, XIX. mendean gizakia tximino batetik sortua zela onartu behar izan zuten. Daramagun martxan, aurki ikusiko dugu geure burua tximino xelebre batzuk baino ez garaela onartu behar izateko trantzean.

Gaua egun bihurtuz

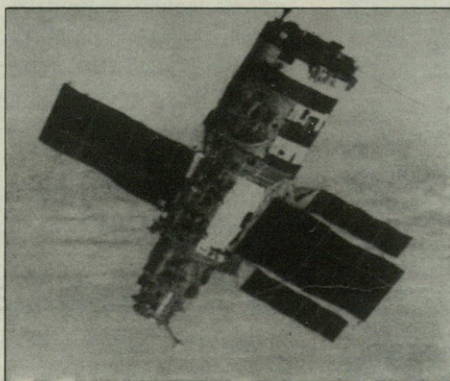
UHOLDEEK jotako lurralde batean izugarritzko jende pila egoera larrian aurkitzen da. Erreskate lanak zailak dira. Gainera, egun argiz bakarrik egin daitezkeen lanak dira, inguruak ikustea beharrezkoa baita. Horregatik, gaua heltzean, espazioan kokatua dagoen ispilu erraldoi bat erabiliz, eguzkiaren izpiak lurralde kalte-turantz bideratuko dira.

Asimov-en fikziozko idazki bat dirudiena benetan gertatuko da hil honetan Mir izeneko orbita geltokian aurrera doan esperimentua ongi aterako balitz. Znamia izena duen esperimentu honen funtsa kevlar erretrisi-

naz eginiko 36 ispiluren erabilera da. Guztira 200 metroko diametroa luke ispilu honek osasutako zirkuluak.

ESPERIMENTU hau aurrera eramane ahal izateko, aditu errusiarrek NASAkoen laguntza ere izan dute, eta errusiarrek badira egun Mir-en dauden bakarrak, epe laburrera unti iparramerikarrak ere Znamiaz bali daitezke.

Ispiluen bitartez lortuko den argia, noski, ez da eguzkiarenaren parekoa izango. Baina proiektuaren zuzendaria den Vladimir Siromiatnikov-ek adierazi duenez ilargi betearen argia bider 50 lor daiteke.

Sobietarren espaziontzari esker, satelitean jarri ahal izango da gune ilunak argituko dituen ispilu erraldoia.

OSASUNA

Etxeko potoek ere kutsatzen dute

BIZTANLE bakoitzak kilo bat zabor ekoizten du eguneko, eta hauetatik 400 gramo etxean erabiltzen diren ontziek eragiten dituzte. Plastikozko potoak, adibidez, ez dira biodegradableak eta erretzean gas kutsatzaileak sortzen dituzte.

Aluminiozko ontziek energia kontsumo asko eskatzen dute (tona bat aluminio sortzeko 4-5 bat tona

petrolio behar dira) baina erraz berzikla daitezke.

Paperak eta kartoiak ekoizpen prozesuan kutsatzen dute batez ere, eta energia asko kontsumitzen dute.

Beirazko potoak dira ekologikoenak, berziklapenerako egokienak baitira. Okerrena, beren pisua. Horrek garraio gastu handiak exigitzen ditu ■

ETXE ZULOAN

● ETXE ZULOAN ● ETXE ZULOAN ● ETXE ZULOAN ●

ZABORRAK

Etxeko zaborra, zaindu beharreko altxorra

METAL eta informatika aroei birziklaketa-aren aroak eman- go diela jarraipena dirudi. Eta zaborra —egunero bil- tzen den milioika tonako kopurua dela eta— lehen mailako birziklagai- a da.

«Zientzia» sailean agertzen den material kutsagarrien osagai gisa, zaborraren era- bilera izango da artikuluska honen gaia.

Garai batean bi zabor mo- ta osatzen genituen, txerri jana deiturikoa eta gainon- tze-koa, sutara botatzen zena eta etxea berotzeko ere balio zuena. Egia da ez zegoela gaur egungo plastiko eta antzeko hodakinik.

GAUR EGUN, ordea, ez dago horrelako luxutan erortze- rik, eta Europako herri au-

rreratuenei begira, gero eta beharrez- koagoa dirudi za- borra birziklaketa- rako egokitzea, pi- laketak ez baitirudi soluziorik egokie- na.

Hori dela eta, gero eta jende gehiagok hartu du zabor-boltsa ezber- dinak, koloreare n arabera desberdin- tzen dira— erabil- tze-ko ohitura. Lehenengoan hondakin organikoak gorde —ongarri gisa erabiltze- ko—, beste batean plasti- koak —birziklagai apro- po- sa—, hurrengo batean pa- perak eta aldzikariak eta, az- kenik, txiki bat pilak, bate-

riak eta antzekoak biltzeko, berauek baitira arriskutsue- nak eta, zalantzarik gabe, kutsakorrenak. Bilketa az- piegitura osatzeko, hasiak dira zabor kamioiak ere egokitzen mota ezberdine- tako zaborra bereizteko.

ESPERO dezagun hona Ja- ponian etxegintza mailan gertatzen den eskasia ez iristea! Bestela, nork sar di- tzake lauzpabost boltsa za- bor hogeita hamar metro ka- rratuko apartamentu ba- tean? ■

93ko ezkongaiak

BIKOTE SARITUAREN TZAT ERREGALIAK
93KO EZKONGAIEN LEIHAKETA

ERREGALIAK

SENARGAIAREN JANTZIA
ANDREGAIAREN JANTZIA
ERAZTUNAK ETA ZILARREZKO 13 EZKON DIRU
EZTAI EGUNERAKO CAVA
SUKALDERAKO MAHIA ETA 4 AULKI
EROSKETA TXARTELA
ARGAZKI ERREPORTAIA
PALMA DE MALLORCARA BIDAIA
EROSKETA TXARTELA

ETXEAK

AUZMENDI JOSTUNDEGIA (Donostia)
BAYON (Donostia)
KAREAGA (Eibar)
CODORNIU
IKER (Mondragón)
SOFAS LANDETA (Azpeitia)
FOTOKAI (Donostia)
EROSKI BIDAIAK (Donostia)
GANZARAIN HALTZARIAK (Azkoitia)

ZOZKETA: OTSAILAREN 26an

1994ko Martxoaren 31 baino lehen ezkontzeko asmotan bazara, bete orri hau eta bidal ezazu Otsailaren 26a baino lehen LOIOLAKO HERRI IRRATIA • 93KO EZKONGAIK • 20720 AZPEITIA (GIPUZKOA) helbidera.

SENARGAIA _____

(izen deiturak)

(helbidea)

(herria)

(telefonoa)

ANDREGAIA _____

(izen deiturak)

(helbidea)

(herria)

(telefonoa)

Ezkontza eguna (gutxi gora behera) _____

HERRI Irratia

Radio POPULAR
GIPUZKOA

TELEBISTA-IRRATIA

● TELEBISTA-IRRATIA ● TELEBISTA-IRRATIA ●

BOTOIA SAKATU AURRETIK

IKUSI BAIETZ

«Bi eta bat», hiru lagun eta hamaika arazo. «Capuletto eta Montesko» izenburuean dator aste honetako kapitulua.

● Ez dira isiltzen arazoak gora eta behera dabilzan pertsonaia bitxi eta berezi hauek. Idoia, Jasone eta Jose Lontxok osatzen dute «**Bi eta bat**», umorezko telesaila. Astelehenean, otsailaren 15ean, 21.40-etan.

● ETBren lehen eta bigarren mailako euskal taldeen arteko futbol txapelketak aurrera egin duen honetan, **Sestao eta Logroñes** taldeek egingo dute elkarren aurka, asteartean, otsailaren 16an, 21.10etan.

● Asteazkenean, otsailak 17, «**Ilunabar aldea**», fantasia, misterioa eta zientzia fikzioa umore eta beldurrezko ukituez. 23.45etan.

● Egun osoan zehar erre-

portari taldeak gertakizun bat gertutik jarraituko du «**Egun bete**» saioan, protagonista nagusien iritzi eta kontakizunak bilduz. Ostiralean, otsailaren 19an, 22.10etan.

● Larunbatean, otsailaren 20an, «**Sustraia**» izango dugu ikusgai, nekazaritza eta abeltzantzari buruzko programa, Euskal Herrian, alor hauetan bizi den egoera aztertzen diguna. 14.20etan.

● Leonardo, Michaelangel, Raphael eta Donatello dira, ongi dakizuenek, «**Ninja Dortokak**». Splinter-ekin batera munstro gaiztoaren bila eta justiziaren alde borrokatuko dira, igandero, 15.05etik aurrerantzean.

TXORI BATEK ESAN DIGU

KAI ekoiztetxeak eta ETBk programa berri bat egiteko akordioa sinatu dute. «Clown club» izena darama eta Imanol Agirrek zuzenduko du. Ordu erdiko hamahiru kapitulutan banaturik, mundu osoko pailazoak bilduko ditu. Zirkuaren mundutik landa clown-ek antzerkiaren baitan izan duten sarbidea erakutsi eta horren errepaso bat eman nahi digu saioak. Amerika, Ingalaterra, Frantzia, Italia, Katalunia eta Euskal Herrikoak —«Por-pol», «Markeliñe» eta «Aitor eta Niko»—, hamahiru guztira, martxoan hasi eta maiatza bitartean egingo dituzte grabazioak, saio bakoitza lau esketx ezberdinez osatuko dela. Honez gain, zuri-beltzeko zinemagintzako komikoei omenaldia luzatuko zaie, orain indarrean dagoen mugimenduen aitzindariak izan direlakoan. ETBren emisio plangintza zehazteke dago oraindik.

Vietmango hegaztia

ASTEAZKENA 17, 21.10etan, ZINE GAUA:
«**BIRDY**». **ZUZENDARIA:** ALAN PARKER. **ANTZEZLEAK:** MATTHEW MODINE, NICOLAS CAGE, ETA JOHN HARKINS.

BIRDY, Vietnamgo guduan izandako soldadua da; orain zoroetxean dago, bere haurtzaroko ametsetako hegazti lumaduna dela uste baitu. Birdyren isiltasuna apurtu asmoz, Al Columbato psi-

kiatra bere lagunik onena bilakatuko da; honek, errealitatera hurbilarazteko saioak egingo ditu. Alan Parker-en pelikula on baten aurrean gaude, Vietmango gudua aitzakiatzat harturik eroturik bukatzen duen soldaduaen barrenak klabe sakonetan arakatu eta erakusten dituen. Antzezle nagusiaren paperean lan zoragarria betetzen du Matthew Modinek ■

«Birdy» edo erotutako hegaztiaren parabola irudikatzen lan bikaina burutu zuen Alan Parker zuzendariak.

● **OTSAILAK 18, 22.45ETAN. ABENTURA**
ZINEA: «BLESS THE BEAST AND THE CHILDREN». **ZUZENDARIA:** STANLEY KRAMER.
ANTZEZLEAK: BILL MUMY ETA BARRY ROBINS.

MUTIL talde batek bufalo erreserba batean pasatu behar du eguna, baina itxuraz dibertigarria zirudiena amesgaizto bihurtuko zaie: ehiztari taldea jo eta su ari da bufaloak hiltzen, gazteen begiradapean ■

● **OTSAILAK 21, 22.30ETAN. IKUSKARIA:**
«**VERDIREN REQUIEM-A**». **ZUZENDARIA:** CLAUDIO ABBADO. **BAKARLARIAK:** JESSYE NORMAN, JOSE CARRERAS, ETA RUGGERO RAIMONDI.

BALET klasikoa eta moderno, opera eta mota guztietako ikuskizunak erakusten dizkigun saioak, Verdiren «Requiem» obra aukeratu du oraingoan, izen handiko bakarlarien eskutik ■

Asier Odriozolarentzat erakarpen berezia du irratigintzak, oso gustoko lana izateaz gain, aukera ugari eskaintzen dituelako: jende ugari ezagutzea, sormen lana bultzatzea, dinamiko izatea eta kalean ibilita, inprobisazioaren erronka.

Asier Odriozola: «Astero mikrofono dosi txiki bat beharrezkotzat jotzen dut»

Asteburu eta jaiegunitako goizak ematen ditu Asierrek Euskadi Irratiko mikrofonoen aurrean. Berak egiten dituen irratsaioetako lankide Marikarmen Odriozola du. Bion artean, larunbat eta igande goizak entzulearentzat aholku eta informazio arina ematen dute, asteburuko ajeak jota jendeak irratia patxadan entzuteko aukera izateko.

ARGIA. Zein nolako saioak eskaintzen dituzue larunbat, igande eta jaiegun goizetan?

ASIER ODRIOZOLA. Bost saio ezberdin ematen ditugu. Larunbatez, «Asteburu atarian», hamarretatik ordu batera. Hasteko, Elhuyarrek lankideekin saio bat egiten dugu. Ondoren, beste ordu erdiz, ofizio ezberdinetako profesionalak ekartzen ditugu. Hurrengo saioan psikologo batekin tertulia egiten dugu, giza harremanen inguruan. Euskal Herrian ezaguna den pertsonaia bati elkarrizketa eginez betetzen dugu laugarren ordu erdia. Larunbateko saioa bukatzeko, gure inguruan agendaren berri ematen dugu, ikuskizunak eta bilduz.

Igandez, berriz, bederraziak eta laurdenetan hasi eta ordubiak arte egoten gara mikrofono aurrean. Lehen

saioak «Arkaren leihatila» du izen: eguraldia, efemerideak, agenda, gaurkotasuneko elkarrizketa laburrak... Hamaiketatik hamabietara «Auspo zahar soinu berri» trikiti saioa osatzen dugu. Amaitzeko, «Kantu kantoian» saioak eramaten ditu gure azken orduak: musika saioa, eguraldia eta erreportaia eta, ondoren, gaurkotasuna duten gaiak komentatu tertulia lasai eta atsegin batean, astebururo etortzen zaizkigun hiruzpalau gonbidaturekin.

A. Jaiak, ospakizunak, gaurkotasuneko elkarrizketak eta egin behar direnez gero, askotan, mikroa eskuetan, kalera ateratzera derrigortuta egongo zara. Nekagarria al da horrela ibili beharra?

A.O. Nik oso gustoko dut ateratzea eta kaleko lana egitea, euskararen aldeko jaialdietara edota herriko jaietara joateko. Euskaldu-

nak biltzen direnez gero, errazagoa da elkarrizketak egin ahal izatea. Gainera, kanpoan inprobisazioa nagusi da eta estudio itxiko hotzetik ihes egiteko aukera ematen du.

A. Horrenbesteko programazioa prestatzeko lana luzea izango da.

A.O. Dudarik gabe, eta ez bakarrik gaiak edota elkarrizketak bilatzea edo programazioa egitea, jende euskalduna topatzea ere bai. Aste erdia ematen dugu horretan.

A. Topikoa da esatea irratia baduela beste komunikabideek ez duten xarma.

A.O. Nik ez ditut besteak ezagutzen, baina irratia erakarpena mikrofonoa da. Hasi berria nintzela mikrofonoari erantsita gelditzeko arriskua zegoela esan zidaten eta nigan zeharo gertatu da hori. Astero mikrofono dosi txiki bat beharrezkotzat jotzen dut. Sormen aukera handia eskaini, dinamiko izatea exigitu eta jende mordoa ezagutzeko bidea ematea dira bere ezaugarri nagusiak.

IKUSITAKOAK

IKUSITA

Hitzetik hortzera

Aspalditik ETBko programazioaren barnean gure telebistagintzan historia egiten duten zenbait saioen artean («Bi eta bat», «Funtzioa», eta abar) bertsolaritzari buruzko «Hitzetik hortzera» programa daukagu.

Gaur egun bertsozalen artean beharrezkotzat jotzen den programa berezi honek balio gehiago izan dezake beste saio batzuekiko, bere zailtasun maila dela kausa: kamara aurrean botatuko bertsoaren bapateotasuna eta inprobisazioa askotan galdu egiten da eta. Horregatik, edozein programa motatan posible bada toma txarrak errepikatzeak aukera baldin badago, hemen, ostera, batetik bertsoari dago-kion inprobisazioak eta bestetik bertsolariaren kamara aurreko lotsa edo inpresioak, lehenagoko egindako zerbait berregitea oso zaila egiten dute.

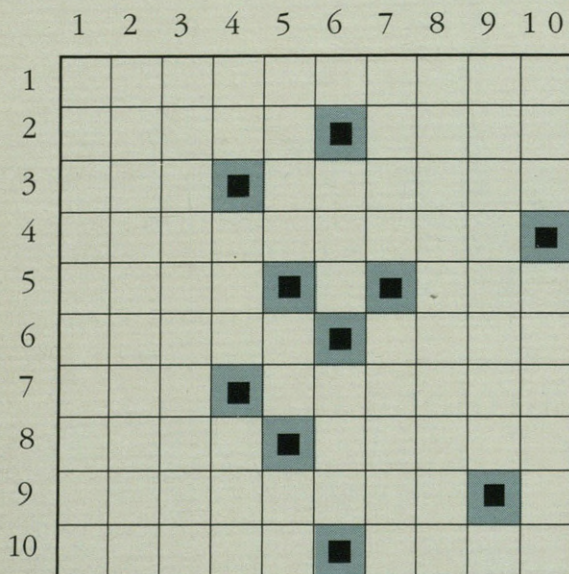
Egia da ere programa honek orokorrean bertso-mundua erakutsi besterik ez duela egiten. Eta beharbada batzutan faltan botatzen da gaur egungo bertsolaritzari nahi ditugun bertsolarien buruzko azterketa, kritika baino gehiago: zer egiten duten gazte sartu berriek, aurrekoekin konparatuz zer gai diferente erabiltzen dituzten, bertsolaritzaren historiaren eraginak, eta abar. Eta, agian, bertsozale ez direnei bertsozaletasuna sustatzeko adinako elementu erakargarriak erantsiko bage-nizkio programari (itxura modernoagoa, kultura hiritarrengana gehiago hurbiltzea eta abar) emaitza are hobea izango litzateke.

FERNANDO VILLAR

RITXI LIZARTZA

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.- Zuberoan, sorginak. 2.- Lur. Gipuzkoako ibaia. 3.- Sagu, hitz elkarketan. Soldadua adierazteko zenbakia. 4.- Meza-laguntzaileak. 5.- Bizkaieraz, gain. Bokala. Kimika unitatea (molekulagramo). 6.- Ibilian. Gorpilik gabeko gurdia. 7.- Bizkaieraz, garo. Maindireak. 8.- Ene. Agian. 9.- Kaleak. Kontsonantea. 10.- Kapar, intsektu mota. Atzizkia, 'egunkari' hitzean adibidez.

GOITIK BEHERA: 1.- Boleaka. 2.- Ekar araziak. 3.- Letoniakoa. 4.- Amerizioaren sinbolo kimikoa. Lekeitioko herrian itsasoratzen den Bizkaiko ibaia. Gaixo. 5.- Guzti. Naizen hau. Indioaren sinbolo kimikoa. 6.- Bat. Landare arantzetsu. (Her.) Ezak. 7.- Hegazti hiztun. Pluralean, haitzei eratxikirik bizi den molusko mota. 8.- Amerikako erdialdea. 9.- aizkolarien tresnak. Röntgen. 10.- Portu. Ale neurri zahar.

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Baraurik
Ostalari
Sorburua
Ukabilak

7 letra

Epeldua
Kantari
Oparitu
Zauriak

4 letra

Airè
Aita
Aizu
Arau
Atoz
Auza
Bare
Baso
Batu
Biak
Garro
Hara

Iaio
Kuia
Loki
Oilo
Okin
Ozen
Seia
Soka
Ukoa
Zabu
Zapi
Zeri

3 letra

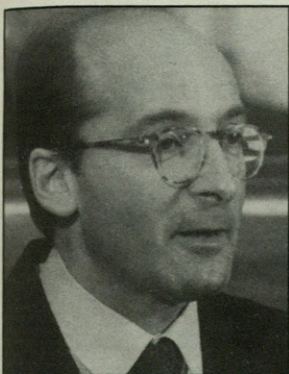
Alu
Aro
Dio
Kea

2 letra

Ar
Ek
Et
Ka
Ki
Le
Nu
Te

ERANTZUN zenbakidunak bete ondoan, pasa ezazu letra bakoitza dagokion goiko taulako laukira eta grabatuan ageri den pertsonaiaren izena, Nafarroako lehendakariaren izena alegia, ageriko zaizu.

1	2	3	4		5	6	7	8
9	10	11	12					

		Zigorra		Ibarrak		Gai		Ukapena
		Herri- nafarra		Berri- emailea		Itzaldia		
								7
Susur- gari		Lapurdi- herna		Gutunak				
Kultura		Beso bakar		51				3
				11				
Ibiltzen zena							Bokala	
Igelso						4	Lukia	
				Partea				VL hila
			2	Bat		9		
Ogi					Dax			
Dolu				12	Laborarien lanabesa			8
				Ez eme		Izan euskaldun Lehen bokala		
				Artalde				
Letra grekoa			Gaixoa				Jainko egiptiar	
Ardi ilea	6		Kasik				Kobalto	
						102		
				10		Kontso- nantea	5	
Mendi garietako zuhaitza					Zuzendu			1

—Hieroglifikoa—

Non dago Xabi?

Aurreko asteko soluzioak

JEAN LAHARGOU	Gurutzegrama
● L ● B ● P ● J A B E G O A ● H ● E ● M A L A T S B I Z K A I T A R R A ● T A I L A ● R ● O L E Z I N ● K O R O D ● A Z ● I ● L A T Z A E L U R T E A ● A I T ● D ● A U R K E Z T U Z I O ● N A ● S U A ● ● A T X A K I A ● L O	EZKER ESKUIN 1. Omenaldiak 2. Sarcoba. Ba. 3. Pio. Ahulak. 4. Ai. Kroketa. 5. Kaparra. Z. 6. Ite. Ornuak 7. Zelata. Ska. 8. U. Lis. Oa. L. 9. Neo. Antile. 10. Az. IK. Enda. GOITIK BEHERA: 1. Ospakizuna. 2. Maitale. Ez. Ero. Pello. 4. Na. Ka. Al. I. S. Abarrotsak. 6. Lehorra. K. 7. Daukat. Ote. 8. I. Le. Usain. 9. Aratzak. Id. 10. Kaka. Kalea.

Hieroglifikoa: Ibarrangelu

Hitz Kateatuak

E	L	E	A	A	Z	A	L
I	Z	A	R	A	I	B	O
K	I	R	A	T	S	A	E
U	N	G	A	I	T	A	S
R	Z	I	L	A	S	T	O
K	I	N	O	U	T	I	K
G	K	A	A	R	O	A	G
A	R	I	K	E	T	A	K
Z	I	N	Z	E	K	I	T
I	G	A	Z	A	L	A	N
A	K	E	R	G	O	R	A

KAXKU

Eraso militarra ez da irtenbidea Bosnian

BAKE akordioa sinatzear zegoela, momentuz behintzat gerra gera zezakeeneko itxaropena ia ikutzeko moduan zegoenean, tiro hotsek —oraingoan Krajinan berpiztuta— berriz ere bere onera ekarri dute arazoa.

Egia esan, zerbaitetarako balio baleza behin-behineko neurri honek baldintza berriak sortzeko litzateke, non gatazkari politikoki eta negoziazioaren ildotik eustea helduta inor ez dagoela amore emateko prest. Bosniarrentzako, kasu, serbiarrek gerraren poderioz lortutako garaipen militarrek zein lurraldekotasunezkoak legitimatzea eta baita garbiketa etnikoa ontzat ematea suposatuko lukeelako. Serbiarrek, bere aldetik, armamentuaren kontrolari buruzko atxakiari ebatuz Akordioa gaitzetsi egin dute eta azkenik kroaziarrek, zeintzu Akordioa izenpetzen aurreratu diren era berean argi utzi dute ez daudela berezkotzat dituzten lurraldeetan amore ematekotan.

EGOERA zaila benetan Nazio Batuen Segurtasun Kontseiluarena, zeinen lepoetan jarri den zama han-

JASONE MANTEROLA

HBko Nazioarteko Arduraduna

diena. Badirudi, ahots gehienek eraso militarra eskatzen ari direla porrot honen ondoren, baina teknikoki ez da batere erraza behar adina soldadu batzea, Estatu guztiak ez daudelako prest ezta prestatuak ere halako egoera bati erantzuteko. Eta beste batzuk, ordea, inplikatu egi daudelako, besteak beste Grezia. Beste arazo bat zeren izenean eta zeinen alde jokatu behar duen, Mendebaldearentzat ezegokortasun faktorea den eta borrokatu beharreko arriskutzat dituen musulmanen eskubideak defendatzeko? Bere nazional asmoak eta lurraldetasun eskubideen izenean beste herriak suntsitzen eta akatzen ari diren serbiarren alde ala oraindik bere lehenaldia faxista guztiz alboratu ez duten kroaziarren alde?

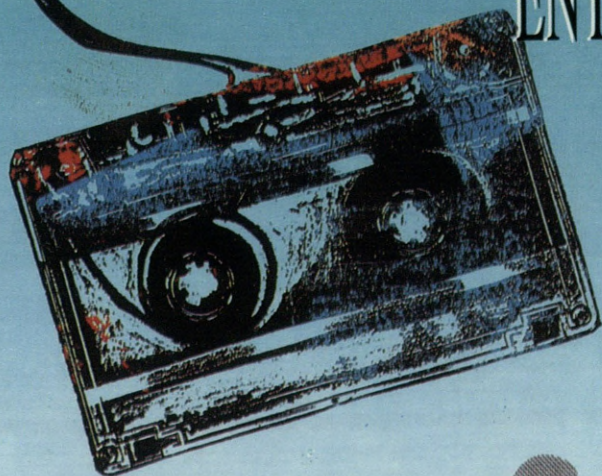
KONTUTAN hartu beharra dago ez direla parekoak arazoa gertutik bizi dutenen jarrera eta inplikazio maila, adibidez Alemaniarena, Kroaziaren kokapena gatazka honetan indartuz joan delarik edota politikoki eta kontuz! militarki Europa emergente batena edo arazoa urrunagotik ikusten dutenena.

Honez gain, badaude nik gehituko nituzkeen beste bi arrazoi, batetik Nazio Batuen sinesgarritasuna kinka larrian dagoela Irak eta Israelen aurka izan duen jarrera bikoitza dela medio eta bestetik, eraso militarra ez dela inongo irtenbidea oinarrian dauden benetako arazoak konpontzen ez diren bitartean.

Zentzu honetan hausnartu beharko litzateke soluzio gisa proposaturiko kantonalizazioa, agian Mendebaldeko hainbat agintarik beste gatazka nazionaletan aplikagarri lez ikus dezaketelako. Ez da gauza hemen sartzea nazio-etnia-erlijio-lurraldetasunaz egin izan den nahaspilaz, baina bai esan elkarbizitza derrigorrezkoa delarik abiapuntuak Giza eta Herri eskubideetan eta elkartasuna eta elkarrenganako begirunean dautzala.

Musika Festa

100.000
ENTZULE FM

EUSKADI

Garaia

FM

1992an

EUSKADIKO LEHEN KOMUNIKABIDEAK HAMAR URTE BETE DITU

Hamar urte pasatu dira eta badirudi atzo bertan izan zela. 1982an Euskal Irrati-Telebista martxan hasi zen. Gaur egun, bi telebistakate eta lau irrati-emisora dituela Euskadiko lehen

komunikabidea da dudarik gabe: bai entzulego alde-tik eta bai jendearen partaidetzagatik.

Oraindik badago zerginik, proiektu berriak, helburu berriak...

HAMAR URTE